

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ
ANABİLİM DALI

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK
İLİŞKİLERİNDE PSİKOLOJİK
SALDIRGANLIĞA UĞRAMA VE
BAŞVURMALARININ ÖZ ŞEFKAT, SUÇLULUK
VE UTANÇ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Özge ÇIPLAK

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
BİLİM DALI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

Antalya, 2022

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK
İLİŞKİLERİNDE PSİKOLOJİK SALDIRGANLIĞA UĞRAMA
VE BAŞVURMALARININ ÖZ ŞEFKAT, SUÇLULUK VE UTANÇ
İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özge ÇIPLAK

Danışman

Doç. Dr. Tuğba SARI

ANTALYA, TEMMUZ-2022

DOĞRULUK BEYANI

“Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurmalarının Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç ile ilişkisinin incelenmesi” adlı çalışmanın bana özgün bir çalışma olduğunu, çalışmanın tüm aşamalarında bilimsel etik ve kurallara uygun davrandığımı, kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metin içinde ve kaynakçada eksiksiz gösterdiğimi onurumla doğrularım. Tüm bunların aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

22/ 08 / 2022

Özge ÇIPLAK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Özge Çıplak'ın bu çalışması 22.07.2022 tarihinde jürimiz tarafından **Eğitim Bilimleri** Ana Bilim Dalı **Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : Doç. Dr. Arzu Taşdelen Karçkay
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık)

Üye : Doç. Dr. Ezgi Toplu Demirtaş
(MEF Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık)

Üye (Danışman) Doç. Dr. Tuğba Sarı
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık)

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE PSİKOLOJİK SALDIRGANLIĞA UĞRAMA VE BAŞVURMALARININ ÖZ ŞEFKAT, SUÇLULUK VE UTANÇ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

TEŞEKKÜR

Öncelikle hiçbir zaman desteğini, bilgisini, yardımını ve anlayışını benden esirgemeyen tüm tez sürecim boyunca bana öz şefkatli yaklaşan, kendisiyle çalışmanın ayrıcalık olduğunu hissettiğim kıymetli danışmanım Doç. Dr. Tuğba SARI'ya rehberliği için çok teşekkür ederim. Tez sürecim boyunca her soruma içtenlikle cevap veren, geri bildirimleri ile tezimi zenginleştiren ve bana ilham veren sevgili hocam Doç. Dr. Ezgi TOPLU DEMİRTAŞ'a değerli katkıları için çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimde tanışma fırsatı bulduğum, bilgi ve deneyimlerini sıcak bir ilgiyle sunan bölüm hocalarıma ayrı ayrı teşekkür ederim.

Her zaman desteklerini arkamda hissettiğim, bana adımlarımda hep cesaret veren, her zaman koşulsuz sevildiğimi hissettiren, iyi ki onlar benim ailem dediğim, onlara sahip olduğum için kendimi çok şanslı hissettiğim canım annem Sabriye ÇIPLAK, babam Mehmet ÇIPLAK ve abim Özgür ÇIPLAK'a çok teşekkür ederim. Bana olan inançları ve destekleri sayesinde her zaman kendimi zorlayacak, geliştirecek yeni adımlar atacak cesareti buldum. Onlara kelimelerin ötesinde minnettarım...

Tez sürecim dahil olmak üzere karamsar olduğum her an bana ışık tutan, hem endişelerimi hem de heyecanımı paylaşan, duygusal desteğini ve teşviğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgilim Umurkaan ADA'ya ve bilgisayarın başında tezle uğraştığımı görünce 'Hala ödevin mi var? O zaman bitince evcilik oynarız.' diyerek fedakarlıkta bulunan minik yeğenim Güneş ÇIPLAK'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans ders döneminden itibaren tez dönemi de dahil olmak üzere her zaman bana yardımcı ve destek olan arkadaşım Ahmet UĞUR' a, hem tezimde hem de dostum olarak her durumda yardıma koşan gerçek ilgisi ve merakı ile bana motivasyon sağlayan Kadir Kalaycı, Doğukan Kalaycı ve Hilal Erisev'e çok teşekkür ederim.

Veri toplama sürecinde yardıma koşan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ve son olarak buraya yazmayı unuttuğum tezime katkı sağlayan herkese teşekkürü borç bilirim.

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE PSİKOLOJİK SALDIRGANLIĞA UĞRAMA VE BAŞVURMALARININ ÖZ ŞEFKAT, SUÇLULUK VE UTANÇ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Özge ÇIPLAK

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Bölümü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Tuğba SARI

Temmuz 2022, 95 sayfa

Bu çalışmanın temel amacı romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinde psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma durumlarının öz şefkat, suçluluk ve utanç ile arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma 247'si kadın 71'i erkek olmak üzere romantik ilişki içerisinde olan toplam 318 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği, Öz Duyarlık (Öz Şefkat) Ölçeği, Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeği, araştırmacı tarafından hazırlanan Katılımcı Bilgi Formu kullanılmıştır. Psikolojik saldırganlığa uğramanın ve başvurma demografik verilerden cinsiyete göre, partnerlerin birbiriyle görüşme şekline göre ve geçmiş ilişki deneyimine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

Veriler ilgili çevrimiçi kaynaklar tarafından toplanmıştır. Toplanan verilerin normallikleri test edilmiş, normal dağılım gösteren dağılımlar için parametrik testler, normal dağılım göstermeyen dağılımlar için parametrik testlerin parametrik olmayan karşılıkları kullanılmıştır. Yapılan hesaplamalarda Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Spearman Korelasyon Analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi

(ANOVA), Kruskal Wallis H Testi, Bağımsız Örneklemeler için T-Testi, Mann Whitney U test kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma ile öz şefkat arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki bulunurken suçluluk ve utanç ile bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca psikolojik saldırganlığın demografik verilerden cinsiyete göre kadınlar erkeklere göre psikolojik saldırganlığa anlamlı olarak daha yüksek düzeyde başvurumaktadırlar. Bir başka sonuç partnerlerin birbiriyle görüşme şekline göre psikolojik saldırganlığa başvurma ve uğrama anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Psikolojik saldırganlığın geçmiş ilişki deneyimine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar ilgili alanyazın göz önüne alınarak tartışılmış, uygulamacılara ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Saldırganlık, Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç, Flört Şiddeti, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP OF PSYCHOLOGICAL AGGRESSION PERPETRATION AND VICTIMIZATION WITH SELF COMPASSION, GUILT AND SHAME AMONG DATING COLLEGE STUDENTS

Özge ÇIPLAK

Master Thesis

Department of Counseling Psychology and Guidance

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Tuğba SARI

July 2022, 95 pages

The main aim of this study is to investigate the relationship of the psychological aggression perpetration and victimization with self compassion, guilt and shame among university students who are in a romantic relationship. This study was conducted with 247 women, 73 men and in total 300 university students who were in romantic relationship. As a data collection tools; Multidimensional Measure of Emotional Abuse Scale, Self-Compassion Scale, the Trait Shame&Guilt Scale and participant information form which is prepared by researcher were used.

The data were collected by the relevant sources. The normality of the collected data was tested. Parametric tests for normally distributed distributions, non-parametric equivalents of parametric tests were used for non-normally distributed distributions. Pearson product-moment correlation analysis, spearman correlation analysis, one-way analysis of variance, kruskal wallis h test, independent sample t test, mann whitney u test were used in these calculations.

According to the results of the research, while there is a low level negative relationship between exposure to and perpetrating of psychological aggression and self-compassion, there is no relationship of psychological aggression with guilt and shame. In addition, according to gender, women apply to psychological aggression at

a significantly higher level than men. Another result is that exposure to and perpetrating of psychological aggression differs significantly according to the way the partners talk to each other. It was concluded that psychological aggression did not differ significantly according to past relationship experience. The results were discussed considering the relevant literature, and suggestions were made for practitioners and researchers.

Key Words: Psychological Aggression, Self Compassion, Guilt and Shame, Dating Violence, University Students.

TABLO VE ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 2.1. Öz Şefkatin Üç Bileşeni.....	26
Tablo 3.1. Katılımcılara Ait Demografik Veriler.....	45
Tablo 4.1. Araştırmada Kullanılan Değişkenlerin Normallik Sonuçları.....	51
Tablo 4.2 Romantik İlişki Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurma, Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç Puanlarının Korelasyonları.....	52
Tablo 4.3 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkilerinde Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren T-Testi Sonucu.....	53
Tablo 4.4 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkilerinde Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonucu.....	53
Tablo 4.5. Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkilerinde Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun İlişki Geçmişine Göre Değişimine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	54
Tablo 4.6. Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkilerinde Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun İlişki Geçmişine Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	54
Tablo 4.7. Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkilerinde Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun Görüşme Şekline Göre Değişimini Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	55
Tablo 4.8. Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkilerinde Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun Görüşme Şekline Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	55

İÇİNDEKİLER

DOĞRULUK BEYANI.....	i
TEZ İMZA KABUL.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
TABLO VE ŞEKİL DİZİNİ.....	v
ABSTRACT.....	vi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Problemi.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	10
1.3 Araştırmanın Alt Amaçları	10
1.4 Araştırmanın Soruları	11
1.5 Araştırmanın Önemi.....	11
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	13
1.7 Araştırmanın Sayıltıları.....	13
1.8 Tanımlar.....	13

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.1 Flört Şiddeti	15
2.1.2. Psikolojik Saldırganlık	19
2.1.2.1 Kuramsal Yaklaşım.....	21
2.1.2.1.1 Feminist Kuram.....	22
2.1.2.1.2 Güç Kuramı.....	22
2.1.2.1.3 Sosyal Öğrenme Kuramı.....	22
2.1.2.1.4 Bağlanma Kuramı.....	23
2.1.3 Öz Şefkat.....	24
2.1.4 Suçluluk ve Utanç.....	27
2.2 İlgili Alanyazın.....	30
2.2.1 Flört Şiddeti ile İlgili Araştırmalar.....	30
2.2.2 Psikolojik Saldırganlık ile İlgili Araştırmalar.....	39
2.2.3 Suçluluk ve Utanç ile İlgili Araştırmalar.....	40

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli.....	44
3.2 Çalışma Grubu.....	44
3.3 Veri Toplama Araçları.....	46
3.3.1 Öz Duyarlık (Öz Şefkat) Ölçeği.....	47
3.3.2 Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği (ÇBDİÖ).....	47
3.3.3 Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeği (SUSÖ).....	48
3.3.4 Katılımcı Bilgi Formu.....	49
3.4 Verilerin Toplanması.....	49
3.5 Verilerin Analizi.....	50

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 Araştırmada Kullanılan Değişkenlerin Normallik Sonuçları.....	51
4.2 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Başvurma ve Uğrama, Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç Puanlarının Korelasyonu.....	52
4.3 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren T- Testi Sonucu.....	53
4.4 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren Mann Whitney U Testi Sonucu.....	53
4.5 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun İlişki Geçmişine Göre Değişimine İlişkin ANOVA Sonucu.....	54
4.6 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun İlişki Geçmişine Göre Değişimini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	54
4.7 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun Görüşme Şekline Göre Değişimine İlişkin ANOVA Sonucu.....	55

4.8 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun Görüşme Şekline Göre Değişimini Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonucu.....	55
---	----

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	57
5.1.1. Romantik İlişki Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurma Durumlarının Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç İlişkisine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	57
5.1.2. Romantik İlişki Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurma Puanlarının Cinsiyete Göre Değişimine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	59
5.1.3. Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurma Puanlarının İlişki Geçmişine Göre Değişimine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	60
5.1.4. Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurma Puanlarının İlişki Görüşme Şekline Göre Değişimine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	61
5.2. Öneriler.....	62
5.2.1. Araştırmacılara yönelik Öneriler.....	62
5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	63
KAYNAKÇA.....	65
EKLER.....	90
Ek-1 Öz Duryarlık (Öz Şefkat) Ölçeği.....	90
Ek-2 Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği (ÇBDİÖ).....	91
Ek-3 Sürekli Suçluluk Ve Utanç Ölçeği (SUSÖ).....	92
Ek-4 Katılımcı Bilgi Formu.....	93
Ek-5 Etik Kurul Kararı.....	95
Ek-6 Bildirim.....	96
Ek-7 İntihal Raporu.....	97
Ek-8 Özgeçmiş.....	98

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemine, araştırmanın amacı ve alt amaçları, araştırmanın soruları ve önemi, araştırmada yer alan sınırlılıklara, araştırmanın sayıltılarına ve konusuna ilişkin kavramların tanımlarına yer verilecektir.

1.1 Araştırmanın Problemi

İnsanoğlu sosyal bir varlık olduğu için romantik ilişkiler, insanlık tarihi ile yaşıttır ve insanlık var olduğu müddetçe, romantik ilişkiler de var olmaya devam edecektir. Bilindiği üzere birey yaşamında, kendini en iyi ve rahat bir şekilde yakın ilişkilerinde ifade edebilmektedir. Romantik ilişki ise yakın ilişkiler içerisinde, şüphesiz birey için en anlamlı ilişki türüdür (Küçük Helvacı, 2012). Romantik ilişkiler; flört, beraber yaşama, evlilik vb. çeşitleri olan kişilerarası bir ilişki anlamına gelmektedir (Hendrick ve Hendrick, 2006). Hortaçsu (2003) tarafından ise flört; bireylerin birbirlerini daha yakından tanımak amacıyla bireylerin genellikle arkadaşlık, sevgililik ve cinsellik gibi çeşitli süreçlerden geçtiği duygusal bir ihtiyaç olarak tanımlanmıştır.

Sullivan (1953) ve Erikson (1968), insan için hayatı boyunca önem arz eden yakınlığın daha çok ergenlik döneminde oluşmaya başladığını, ondan sonraki genç yetişkinlik döneminde de bireyin en büyük çabasının bu yakınlık duygusunu geliştirmek olduğunu söylemektedirler. Bu dönemlerden ergenlik ile yetişkinlik arasında olan bilişsel, sosyal ve duygusal değişimlerin yoğun bir şekilde yaşandığı üniversite yıllarındaki romantik ilişkiler, bireyin gelişiminde çok önemli bir etkisi olmaktadır (Kılınçer ve Tuzgöl Dost, 2014). Bu çeşitli alanlardaki değişimler yaşanırken aynı zamanda yürütülen romantik ilişkiler bireylerin ruhsal ve sosyal gelişimlerinde, aile ve arkadaş ilişkilerinde, kişilik ve kimlik gelişimleri üzerinde de önemli bir rol oynamaktadır (Sarı, 2008). Furman ve Buhrmester (1992), üniversite dönemine denk gelen bu romantik ilişkilerin her cinsiyet için de çeşitli alanlarda destekleyici bir etkisi olduğunun altını çizmişlerdir. Ayrıca yapılan araştırmalar

üniversite döneminde yaşanan romantik ilişkilerin bireylerin eş seçme kararını da büyük ölçüde etkilediğini göstermektedir. Romantik ilişki boyunca birey kendisini ve partnerini daha yakından tanımakta, evlilikte karşılaşma olasılığının olduğu sorunların denemesini önceden yapmaktadır. Birey elde ettiği bu deneyimleri ve bu deneyimleri ile doğal olarak oluşan ölçütleri ile kendisine uygun olacağını düşündüğü bir eş seçmektedir (Özabacı, 2004).

Romantik ilişkiler, aynı madalyonun iki yüzünün bulunması gibi sağlıklı ve destekleyici olma olasılığının dışında tam tersi bir biçimde zorlayıcı, baskıcı ve saldırgan davranışlar içeren bir şekle sahip olma olasılığını da barındırmaktadır (Wolfe vd., 2001). Evli bireylerin arasında yaşanan istismar ve şiddet içeren davranışlarının başlangıcının ergenlik döneminde yaşanan romantik ilişkiler olduğu ve tıpkı bu ilişkiler ile paralellik taşıdığı bilinmektedir (Henton vd., 1983; Lichter ve Mc Closkey, 2004; O' Keeffe vd., 1986).

Şiddetin çeşitlerinden biri olan flört şiddeti, flört ilişkisi yaşarken partnerlerin birbirlerine karşı fiziksel, duygusal/psikolojik, cinsel, sözel, ekonomik şiddet içeren davranışlarda bulunması ve birbirlerini çeşitli alanlarda kısıtlamalarıdır (Aslan vd., 2008). Bir başka tanıma göre ise flört şiddeti, romantik bir ilişkideki partnerlerden birinin diğeri üzerinde baskı içeren bir güç kullanması ve partnerini sömürmesi anlamına gelmektedir (Fidan ve Yeşil, 2018).

Flört şiddetinin en yoğun bir biçimde yaşandığı dönem üniversite yıllarına denk gelmektedir. Bu dönemde çoğu birey ailesinin yanından ayrılmıştır ve farklı bireylerle yakınlık kurma isteğini yoğun olarak yaşamaktadır, böylece ortaya çıkan ilişki bu dönemin belirleyicilerindendir. Flört ilişkisi bireye kendisini iyi hissettirmekle beraber ruh/beden sağlığını koruyucu bir etkisi de vardır, fakat sağlıklı flört ilişkisi ise tam tersi bireylerin ruh/beden sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Fidan ve Yeşil, 2018).

Flört şiddetinin çeşitleri incelendiğinde ise diğer şiddet tanımları ile paralellik taşıdığı göze çarpmaktadır. Fiziksel flört şiddeti; tekme, tokat ve yumruk atmak, itmek, eşya fırlatmak, boğmak, sarsmak, yakmak, üzerinde sigara söndürmek gibi bireye görünür bir biçimde zarar veren davranışlardır (WHO, 2019). Psikolojik veya duygusal olarak da adlandırılan flört şiddeti ise bireyi utandırmak için lakap takma, dalga geçme aile ve arkadaş çevresinden soyutlama veya mahrum bırakma,

davranışlarını kontrol etme, baskılama, küçük düşürme, aşağılama şeklinde bireye somut bir şekilde zarar vermeyen fakat ruhsal olarak hayli zarar verici davranışları kapsamaktadır (Cooker vd., 2000; Brooks-Russell vd., 2015). Bireyin istememesine rağmen cinsel birliktelik için baskı yapma ya da bu istek birey tarafından geri çevrildiğinde bu konu ile ilgili dedikodular yayma, fuhuşa veya enseste zorlama, istemediği bir biçimde cinsel birlikteliğe zorlama, zorla dokunma gibi davranışlar flört şiddetinin cinsel şiddet türüdür (WHO, 2015; Baldan ve Akış, 2017). Bu üç şiddet türü kadar bahsedilmeyen bazen diğer şiddet türlerinin de içinde yer alan şiddet türleri de vardır. Bunlardan biri partnerinin ekonomik durumuna zorla müdahale etme, maddi gelirini yönetme gibi davranışları içeren ekonomik şiddettir (Zimmer ve Scott, 2017). Bir diğeri ise partnerin sosyal medya uygulamalarını kontrol etmek, kimi takip ettiğine karışmak, zorla uygulama şifrelerini istemek gibi davranışları kapsayan dijital şiddettir (Genç Hayat Vakfı, 2015). Son zamanlarda alan yazına eklenen bir diğer şiddet türü ise ısrarlı takiptir. Israrlı takip kişinin sürekli karşısına çıkma, hediye gönderme, evine izinsiz girme gibi davranışları kapsamaktadır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2013; Baldan ve Akış, 2017).

Flört şiddetinin olası nedenleri düşünüldüğünde ise ruhsal sağlık sorunları, alkol ve madde bağımlılığı, risk içeren cinsel deneyimler ve çocuklukta şiddete tanık olma ya da bizzat maruz kalma önemli risk faktörleri olarak sayılmaktadır. Flört şiddetine neden olan bir diğer konunun ise toplumsal cinsiyet rollerinin olduğu düşünülmektedir (Baldan ve Akış, 2017). Ayrıca bireylerin birliktelik sürelerinin uzaması ve bu birlikteliğin ciddiyet düzeyinin artması ile şiddete maruz bırakılma olasılıklarının da arttığı düşünülmektedir. (Çakır Koçak ve Öztürk Can, 2019).

Flört şiddetinin önlenmesi için çalışmalar yapılmasına rağmen, yaşadığımız bu dönemde bir halk sağlığı sorunu olarak adlandırılmakta ve eskiye göre daha fazla göze çarpmaktadır. Lise öğrencileriyle yürütülen çalışmalarda son bir yılda flört şiddetinin herhangi bir türüne uğrama oranının %15 ile %50 arasında bir değer aldığı, üniversite öğrencilerinde kadınların %31,6'sının, erkeklerin %24,4'ünün son bir yılda fiziksel şiddete uğradığı; ABD'de ise yaklaşık son bir yılda her 5 kadın öğrenciden ve her 10 erkek öğrenciden birinin herhangi bir flört şiddetine maruz kaldığı görülmüştür (Baldan ve Akış, 2017). Ayrıca flört şiddetine uğrama olasılığının kadınlarda erkeklere oranla daha fazla olduğu da göze çarpmaktadır. Bu değerlere ek olarak flört şiddetinin

durağan bir yapısının olmadığı aksine her geçen gün artarak devam ettiği düşünülmektedir (Çakır Koçak ve Öztürk Can, 2019).

Flört şiddetinin bir türü olarak araştırılmaya başlanan psikolojik flört şiddeti, son yıllarda alan yazında "psikolojik saldırganlık" başlığı altında çalışılmaktadır (Toplu Demirtaş, 2015). Psikolojik saldırganlık bir kişinin partnerini utandırma ve onun yetersiz, suçlu ve üzgün hissetmesine neden olarak benliğine zarar verme gibi amaçlarla dalga geçme, tehdit etme, ailesinden ve arkadaş çevresinden uzaklaştırma ve partneri üzerinde güç kullanarak kontrol etme olarak adlandırılmaktadır (Lawrence vd., 2009; akt. Toplu Demirtaş, 2015). Psikolojik saldırganlık çeşitli boyutlara sahip bir kavramdır. Bu boyutlardan olan “kontrol” partnerinin davranışlarını ve sosyal ilişkilerini kısıtlamaya, kişiyi rahatsız edecek biçimde gözetlemeye ve kontrol altına almaya çalışmaktır. Ek olarak partneri kendisine daha çok bağlamak amacıyla partnerine karşı sahiplenicilik ve kıskançlık içeren davranışlarda bulunmaktadır. “Aşağılama” boyutu ise kişinin küçümseyerek partnerinin öz saygısına veya öz güvenine zarar veren davranışlar ve sözel ifadelerde bulunmasıdır (Murphy ve Hoover, 1999; akt. Toplu Demirtaş, 2015). “Düşmanca/Duygusal Geri Çekilme boyutu ise partnerlerin aralarında bir çeşit anlaşmazlık yaşandığında bedel ödetmek veya ilişki ile ilgili güvensizlik ve kaygı yaşatmak amacıyla bilerek soğuk davranmak, uzak durmak, çaba harcamamak gibi davranışları içermektedir (Murphy ve Hoover, 1999; akt. Toplu Demirtaş, 2015). “Gözdağı” boyutu ise yoğun bir biçimde sözel biçimde şiddette bulunmak, partnerin sahip olduğu herhangi bir şeye zarar verme ya da direkt tehdit ederek partnerde korku yaratmak ve boyun eğmesine neden olmak gibi davranışlardır (Murphy ve Hoover, 1999; akt. Toplu Demirtaş, 2015).

Psikolojik saldırganlık partnerin korkmasına, öz saygısının veya öz güveninin zarar görmesine, suçlu olmasa bile suçlu hissetmesine neden olan sözel veya sözel olmayan davranışlarının tümünü kapsamaktadır. Fiziksel şiddet daha kolay fark edilebilen bir şiddet türüyken psikolojik saldırganlığı fark etmek ve tanımlamak oldukça zordur. Bireyler romantik ilişki içerisinde çoğu zaman psikolojik saldırganlığa maruz bırakıldığını veya maruz bıraktığını fark edememektedir. Bu sebeple uzun vadede daha zarar verici bir yapıya sahip olduğu düşünülmektedir (Öztürk, 2017). Psikolojik saldırganlık iki özelliği ile diğer şiddet türlerinde farklılık göstermektedir. Bunlardan birincisi fiziksel ve cinsel şiddette olduğu gibi daha açıkça anlaşılır sonuçlarının olmaması diğeri ise çoğu durumda diğer şiddet türleri ile görülmesidir.

Psikolojik saldırganlık özellikle cinsel ve fiziksel şiddete çoğu zaman eşlik etmektedir (Polat, 2017). Polat ve Öztürk'e göre psikolojik saldırganlığı içeren davranışlar aşağıda verilmiştir (Öztürk, 2017; Polat, 2017):

a. Reddetme: Bireyin ihtiyaçlarına cevap verilmemesi, ayrı bir birey olduğunun kabul edilmemesi, varlığının görmezden gelinmesi, olumlu taraflarından bahsetmek ve onu cesaretlendirmek için hiç çaba harcanmaması, yardım isteğine cevap verilmemesi, karşısındakine hiçbir şeye yaramadığı hissini verilmesi, fiziksel temas kurmaktan kaçınılması gibi davranışlardır.

b. Soyutlamak ve yalnızlaştırmak: Partnerini kendinden ve sosyal ilişkilerinden yoksun bırakmak, çoğunlukla partnerinin sosyal ilişkilere girme şansını azaltmak veya direkt engellemek gibi davranışlardır. Ayrıca partnerin kimlerle görüştüğünü, nerede bulunduğunu, o an tam olarak ne yaptığını hep kontrol etmek, arkadaş çevresiyle görüşmesine sınırlamalar getirmek, bu sınırların nedeninin ise ona olan çok büyük sevgisini ve kıskançlığını bahane etmek, ne giyip ne giymeyeceğine, nasıl davranıp davranmayacağına da kararı partneri yerine veren davranışlardır.

c. Yıldırma: Yıldırma, kişiyi çeşitli davranışlar ile korkutmak sürekli tedirginlik yaşatmak gibi davranışlardır. Bu davranışlara maruz kalan kişi bir noktadan sonra bıkkınlık duygusu yaşamaktadır.

d. Suça yönelme: Bireyi, sosyal olmayan davranışlara yöneltmek bu açıdan kötü örnek olmak ve birey için zarar görmesine neden olan ortamlara yöneltmektir.

e. Duygusal tepki vermeyi reddetme: Kişinin sağlıklı bir biçimde iyi oluş haline destek olacak tepkilerden kasıtlı bir şekilde mahrum bırakmaktır.

f. Aşağılama ve suçlu hissettirme: Alay etmek, küçümsemek, başkalarıyla mukayese etmek, yargılamak, bireyin benlik saygısına zarar verici davranışlarda bulunmak, öz saygısını ve onurunu zedeleyici söz, eylem ve üstü kapalı ifadelerde bulunmak, değersiz, eksik ve yetersiz hissettirmek, yönlendirerek kendisinden şüphelenmesine neden olmak, uygulanan bu şiddeti hak ettiğini düşündürmek örnek gösterilebilir.

g. Tehdit ve korkutma: Kişiyi çeşitli davranışlar ile korkutmak, kişiye ait olan eşyalara ve yakınlarına zarar vermekle tehdit etmek, kendime zarar veririm ya da intihar ederim diye tehdit etmek, partner de araçtayken çok hızlı araç kullanma gibi davranışlardır.

h. Kendi çıkarına kullanma, sömürmek: Kişinin sadece kendi çıkarını göz ederek partnerini kullanması tam olarak onu sömürmesi anlamına gelmektedir.

i. Vaktinden önce yetişkin rol verme: Kişiden gerçek dışı beklentiler içerisinde olma, gerçekleştirmesinin mümkün olamayacağı şeyleri başarması için baskılama, yaşına uygun olmayan sorumlulukların verilmesidir.

Psikolojik saldırganlığın, flört şiddetinin diğer türleriyle karşılaştırıldığında anlaşılmasının, tanımlanmasının, araştırılmasının daha zor olduğu daha önce de belirtilmiştir (Barter, 2009; akt. Venema, 2018). Bu zorluğunun yanında, yapılan araştırmalar incelendiğinde psikolojik şiddet sıklığının diğer şiddet türlerinin görülme olasılığına oranla daha yüksek bulunduğu da oldukça göze çarpmaktadır. Örneğin; Magdol vd. (1997) tarafından yapılan çalışma sonucunda kadın katılımcıların %94,6'sının, erkek katılımcıların ise %85,8'inin birlikte oldukları partnerlerine karşı psikolojik saldırganlık içeren davranışlarda bulundukları sonucuna ulaşılmıştır. Psikolojik saldırganlığa maruz bırakılan katılımcı oranı ise kadınlarda %83,8, erkeklerde ise %89,7 olarak raporlanmıştır.

Alan yazında genel olarak özellikle psikolojik saldırganlığa uğramada cinsiyet açısından bir fark bulunmamıştır. Yani her cinsiyetin psikolojik saldırganlığa uğrayabileceği düşünülmektedir (Atay, 2021; Kahya, 2018; Renner ve Whitney, 2012; Toplu ve Hatipoğlu-Sümer, 2011; Toplu-Demirtaş, 2015; O'Leary ve Slep, 2003; O'Leary vd., 2008). Fakat psikolojik saldırganlığa başvurmada her cinsiyetin de uyguladığı (Atay, 2021; Brush, 1990; Fincham vd., 2008; Kaura ve Lohman, 2007; O'Keefe, 1997; Simonelli ve Ingram, 1998; Toplu-Demirtaş, 2015) veya erkeklerin (Toplu, Hatipoğlu-Sümer, 2011; Prive vd. 1999) ya da kadınların daha fazla uyguladığını belirten birçok çalışma vardır (Hoff, 2012; Gonzalez-Mendez ve Krahe, 2017; Karakurt ve Cumbie; 2012; Karakurt vd.,2013).

Mevcut araştırmada incelenen bir diğer kavram olan öz şefkatin şiddete karşı koruyucu bir faktör olduğu düşünülmektedir (Jativa ve Cerezo, 2014). Öz şefkat, bireyin kendi başarısızlıklarına, acılarına ve eksikliklerine anlayışla yaklaşabilmesi ve başından geçen kötü deneyimleri yaşamın içerisinde olabilecek doğal bir durum olarak kabul edebilme yeteneği anlamına gelmektedir (Neff, 2003). Bir başka tanıma göre öz şefkat bireyin kendi başarısızlıklarına veya yetersizliklerine eleştirel yaklaşmak yerine

daha kabul edici, anlayışlı, sevecen ve pozitif duygularla yaklaşabilmesidir (Leary vd., 2007).

Öz-şefkat, içerisinde üç ana boyut ve bu boyutların tam zıttı olan üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; öz sevecenlik zıttı öz yargılama, paylaşımların bilincinde olma zıttı izolasyon ve farkındalık zıttı aşırı özdeşleşmedir. Bireyin duygusal, bilişsel ve fiziksel boyutta acı verici yaşantıları, başarısızlıkları, yetersizlikleri ve yapmış olduğu yanlışlar karşısında bu boyutlar, birbirlerini etkileyerek ortak bir öz-şefkat yapısı oluştururlar. Diğer boyutlar dışlanarak sadece bir boyut üzerinden öz-şefkat kavramını anlayabilmek mümkün değildir. Çünkü bu bahsedilen boyutların hepsi birbiri ile etkileşim halindedir (Neff, 2003a).

Öz-şefkatin “öz-sevecenlik” boyutu bireyin olumsuz tutumlarına, duygularına, düşüncelerine karşı sabırlı, affedici ve anlayışlı bir biçimde yaklaşabilme olasılığıdır (Gilbert ve Irons, 2005). Öz-sevecenlik boyutu, bireylerin yetersizlik ve başarısızlık hissini deneyimledikleri anda kendine karşı acımasız bir biçimde yaklaşmak yerine koşulsuz bir biçimde kabullenici bir şekilde yaklaşması olarak tanımlanabilir. Öz-sevecen olabilmede zorlanan bir birey kendisini çok daha fazla yargılayabilmektedir. Çoğunlukla yapılan bu öz-eleştiriye hak ettiğini düşünmekte ve deneyimlediği bu acının ana nedeninin kendisini acımasızca yargılamak olduğunu çoğu zaman farkında olamamaktadır. Hem bu yüzden hem de zamanla alışkanlık haline geldiği için de kendisine karşı bu acımasız yaklaşım yerine farklı olarak nasıl davranacağını araştırma şansı bulamamaktadır (Brown, 2010). Öz-sevecenliğe sahip olmak kişinin, ne olursa olsun kendisini her türlü durumda affedebileceği fikri ile aklına gelen her şeyi yapması ve bunu umursamaması anlamına gelmez (Neff, 2003a). Tam tersi, kişinin yaşadığı acı verici durumlarla baş edebilmesi için ona hem cesaret sağlamak hem de aradığı güveni vermektedir. Buna ek olarak, kişinin acı verici deneyimlerine sevecen ve kabullenici bir şekilde yaklaşması, bencilce bir tutum sergilediği anlamına da gelmez. Hataları, yetersizlikleri ve başarısızlıklarına yönelik kendisine acımasızca davranmayan birey kendisinin birtakım kusurlara sahip olmasının doğal olduğunu bildiği gibi diğer insanların da bu kusurlara sahip olabileceğinin bilincindedir (Kıcalı, 2015).

Öz-şefkatin ikinci boyutu olan paylaşımların bilincinde olma, yaşanan acıların insanlık için evrensel bir durum olduğudur (Neff, 2003a). Yaşamın kaçınılmaz bir biçimde acı ve başarısızlıklar içerdiğinin bilincinde olmak ve herkesin bunları

yaşadığını anlamaktır. İşler hep arzu edilen şekilde ilerlemeyebilir; bu yüzden bireyler yaşamlarıyla veya kendileriyle alakalı düş kırıklıkları yaşayabilirler. Diğer taraftan öz şefkatli bakış açısı zaten insanların kusurları olduğunu kabul eder. Bireyin, acıyı deneyimlediği zamanlarda dünyada bu acıyı yaşayan kişinin sadece kendisinin olduğunu düşünmesi diğerlerine karşı kendisini yabancılaştırmasına neden olur (Neff, 2008).

Öz-şefkatin üçüncü boyutu “bilinçli farkındalık” ise bireyin yaşadığı tam o anı şimdi ve burada olarak yaşaması, bu anda her ne oluyorsa onu fark edebilmesi ve kabullenebilmesi anlamına gelmektedir. Bilinçliliğin yanı sıra bireyin yaşanılan ana karşı şefkatli bir alakayla tüm algısını verebilmesi de fazlasıyla önemlidir. Üçüncü boyut olan bilinçli farkındalık, bireyin yaşanılan o anda yaşadığı duygulara ve aklından geçen düşüncelere bir refleks gibi tepki vermesi yerine bunları tam olarak anlayabilmektir. Bu oldukça derin olan bilinç halinin tam karşısında ise aşırı özdeşleşme diye adlandırabileceğimiz bireylerin kendilerine karşı şefkatli yaklaşabilme olasılığının azalmasına sebebiyet veren tam iki boyut vardır. Bilinçli farkındalık yerine aşırı özdeşleşmeyi kullanan birey, hem hataları üzerine ısrarcı bir biçimde sürekli olarak düşünmekte hem de bu hatalarını çok önemli görmektedir. Böyle bir düşünme tarzı da kişinin şu anki ana kendini tam olarak verememesine sebep olmakta ve akılcı olmayan inançların oluşmasına yol açmaktadır (Bektaş, 2020).

Öz-şefkatin olumlu olan bu üç boyutuna bakıldığında, öz-şefkat şüphesiz birey üzerinde olumlu etkisi bir duygu düzenleme çeşidi olarak adlandırılabilir (Allen ve Leary 2010). Bu yüzden öz-şefkat kişinin iyi oluş hali üzerinde kritik bir öneme sahiptir (Alaloğlu, 2020). Bu iyi oluş hali doğal olarak partnerler arasındaki ilişkiye de yansımakta örneğin birbirlerine karşı daha az baskıcı tavırlar ve saldırgan davranışlar sergilemelerini sağlamaktadır (Neff ve Beretvas, 2013; Jacobson vd., 2018). Bu zamana kadar yapılan araştırma sonuçları nedeniyle de öz şefkatin hem flört şiddetini hem de flört şiddetin türlerinden biri olan psikolojik saldırganlığı azaltmada etkili bir bileşen olabileceği düşünülmektedir (Atay, 2021; Birlik, 2019; Karataş, 2022; Samios vd., 2020).

Bu çalışmada incelenen bir diğer kavram olan suçluluk ve utancın ise şiddetin öncesinde veya sonrasında ortaya çıkan duygular olduğu düşünülmektedir (Beck, 2011). Çünkü şiddet ile depresyon, öfke, kıskançlık ve hiddet gibi duyguların ilişkili olduğu daha önceki çalışmalarda sıklıkla ortaya çıkan bir sonuçtur. Bu duygular ise

suçluluk ve utanç duygusunu ele veren bir takım savunmalar olarak görülmektedir (Şahin vd., 2022). Suçluluk ve utanç ile ilgili alan yazın incelendiğinde bu iki kavramın belirli çalışmalar çerçevesinde birbiri yerine kullanıldığı ve her iki duygunun da olumsuz duygular olarak görülmektedir (Ayseli, 2009; Tangney ve Dearing, 2003).

Suçluluk ve utanç kişilerarası ilişkilerde karşıdakini rahatsız hissettirecek tutum veya davranışlar geliştiğinde oluşan duygular olarak geçmektedir. Bu iki duygunun yardımı ile rahatsız hissettiren davranışlar fark edilmekte ve bu davranışları düzeltmek için bir fırsata sahip olmayı bile sağlayabilmektedir. Her ne kadar utanç ve suçluluk kavramları birbirleri yerine de kullanılsa hatta ortak çok yanları da olsa aslında farklı iki kavram olarak incelenmektedir (Barasch, 2000). Bu iki duygunun farklılaşmasını sağlayan durumlardan biri bireyde duyguyu oluşturan durumların içsel veya dışsal kaynaklı olmasıdır. Utanç duygusu daha çok diğer bireylerin sebep olduğu açık bir biçimde yargılarıyla hissedilen bir duygu iken, suçluluk duygusu ise daha çok içsel bir biçimde yapılan yani özel yargılama ile yaşanan bir duygudur. Öte yandan utanç, bireye fazlasıyla acı vericidir; birey kendisini acımasızca yargılar, küçülmüş hisseder hatta yok olmak ister (Tangney vd., 2005). Fakat, suçluluk ise daha uyumludur; çünkü kişi benliğine odaklanmak yerine bizzat davranışına odaklanır ve böylece kendisi ile anlaşmasını sağlar (Ferguson ve Eyre, 2000; Leith ve Baumeister, 1998). Ayrıca utanç, sürekli olarak devam eden ve kişinin üzerinde kontrole sahip olmadığı ve benliğine zarar verici bir yapıya sahip duyguyken (Tracy ve Robins, 2006; Tracy vd., 2007), suçluluk ise sürekli olmayan ve kişinin üzerinde kontrole sahip olduğu spesifik bir davranışa dair hissettiğimiz olumsuz bir duygu olarak adlandırılmaktadır (Tangney ve Dearing, 2003; Tracy vd., 2007).

Yukarıda utanç ve suçluluk duygularının birbirinden ayrıldığı noktalara değinilmiştir. Bu iki duygu birbirinden farklı olmasına rağmen ortak bazı noktaları da vardır. İlk olarak bunlar ahlakı içeren, benlik ile ilgili, olumsuz, hem bireyin kendisi için hem de diğerleri için içsel yorumlar kapsayan, daha çok kişilerarası alanlarda karşılaşılan duygulardır. Ayrıca utanç ve suçluluk duygularının hissedilmesine sebep olan olumsuz olaylar da benzerlik taşır (Türegün, 2017). Bu iki duygunun birbirleriyle bu kadar benzemesinin en önemli sebebi ise sıkça bir arada görülmesinin olduğu düşünülmektedir (Harder, 1995; akt. Abakay, 2020). Günümüze kadar yapılan araştırmalarda utanç ve suçluluk duygusunun özellikle psikolojik saldırganlığa maruz kaldıktan sonra yaşanan duygular olduğu ortaya çıkmış ve her iki duygunun

psikolojik saldırganlık ile pozitif bir ilişki içerisinde olduğu görülmüştür (Beck, 2011; Harper vd., 2005; Karakurt, 2014; Oflaz vd., 2022; Retzinger, 1991).

Tüm bu bilgiler ışığında flört şiddetinin ülkemizde bir halk sağlığı sorunu olduğu görülmektedir (Avşar Baldan ve Nakış, 2017). Flört şiddetinin türlerinden biri olan psikolojik saldırganlık türü ise diğer şiddet türleri kadar açıkça anlaşılamadığı için ve bireyler üzerinde yıkıcı etkileri olmasına rağmen yine bireyler tarafından ‘masum bir şiddet’ olarak görülebilmektedir (Follingstad, 2007). Ayrıca romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrayan bireylerin aşırı düzeyde zarar görmelerine rağmen bu ilişkiyi sonlandırmamaları da çok büyük bir tehlikeye neden olmaktadır. Ülkemizde yapılan bir araştırmada ortaya çıkan bir bilgi olan otuz beş yıl boyunca psikolojik şiddete maruz kalıp boşanmayan bir kadın buna örnek olarak verilebilir. Buradan anlaşılaacağı üzere özellikle ülkemizde psikolojik saldırganlığın anlaşılması bireylerin psikolojik saldırganlık hakkında bilinçlendirilmesinin çok önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma da bu konuya ışık tutmada yardımcı olabileceği için önemli görülmektedir (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2015) Öz-şefkatin ise bireyin acı veren durumlara, başarısızlıklarına veya yetersizliklerine karşı şefkatle yaklaşabilmesi ve karşısındaki bireye de bu bakış açısıyla yaklaşması sebebi ile psikolojik saldırganlık için bir koruyucu faktör olduğu, suçluluk ve utanç ise psikolojik saldırganlığa uğrayan bireyin içten içe “Ben bu davranışları hak ediyorum” düşüncesi ile suçluluk duygusunu yaşadığını, psikolojik saldırganlıkta bulunan kişinin ise utanç duygusu ile saldırganlık davranışlarında bulunduğu düşünülmesi sebebi ile bir risk faktörü olduğu tahmin edilmektedir (Beck, 2011; Jacobson vd., 2018; Neff ve Beretvas, 2013; Oflaz vd., 2022). Ayrıca psikolojik saldırganlık ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazında dâhil olmak üzere oldukça az çalışma olması da mevcut çalışmanın yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu yüzden bu araştırmanın problemi psikolojik saldırganlığın öz-şefkat, suçluluk ve utanç arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın asıl amacı “Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkilerinde psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma durumlarının öz-şefkat, suçluluk ve utanç ile ilişkisi var mıdır?” sorusuna cevap aramaktır.

1.3 Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın alt amaçları ise üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma durumlarının cinsiyete, geçmiş ilişki deneyimine ve görüşme şekline göre değişimini incelemektir.

1.4 Araştırmanın Soruları

Çalışmanın incelediği araştırma soruları iki grup halinde aşağıda belirtilmektedir:

A) Psikolojik Saldırganlığa Başvurma, Psikolojik Saldırganlığa Uğrama, Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç

1. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları ile öz-şefkat puanları, suçluluk ve utanç puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

B) Psikolojik Saldırganlığa Başvurma, Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Demografik Nitelikler

1. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları ilişki geçmişine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları görüşme şekline göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.5 Araştırmanın Önemi

Ülkemizde yapılan bir çalışmada çocukluklarında aile içi şiddete tanık olan veya bizzat maruz kalan çocukların flört şiddetine yönelik tutumlarının aile içi şiddete maruz kalmayan ve tanık olmayanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Yumuşak, 2013). Ayrıca psikolojik saldırganlık davranışlarına genellikle fiziksel saldırganlık davranışlarının eşlik ettiği, psikolojik saldırganlık davranışlarının, fiziksel

saldırganlık davranışlarının öncüsü olduğu düşünülmektedir (Hines ve Saudino, 2003; O’Leary vd., 1994; O’Leary ve Slep, 2003). Erkek çocuklarının babalarını, kız çocuklarının ise annelerini taklit etme olasılıklarının yüksek olduğu bilinmekte şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılan bir yapısı olduğu da söylenmektedir (Toplu-Demirtaş ve Hatipoğlu-Sümer, 2021). Böylece şiddete çocuklukta şahit olmak ileride flört şiddeti uygulamaya ya da maruz kalmaya, sonrasında bu ilişkiyi evlilikte de sürdürmeye devam etme ve tekrar doğan çocuğun bu şiddete tanık olma durumu bir döngü içinde devam etmektedir. Sonuç olarak aile içi şiddetin ön habercisinin flört şiddeti olduğu tahmin edilmekte ve bu durum oluşmadan erken müdahale ile önlenileceği düşünülmektedir (Toplu-Demirtaş ve Aracı-İyiyaydın, 2022).

Psikolojik danışmanların flört şiddetini önlemek için üniversite öğrencilerini bilinçlendirme, flört şiddeti için risk arz eden grupları inceleme ve bu şiddete maruz bırakılanlara yardım etme veya yönlendirme gibi çeşitli sorumlulukları vardır (Sarıhan, 2019). Psikolojik saldırganlığın diğer şiddet türlerine eşlik etmesi ve görülme sıklığının da oldukça yüksek olması sebebi ile flört şiddetinin türlerinden biri olan psikolojik saldırganlığın incelenmesi bu açıdan da önemli görülmektedir. Tüm bunları yapabilmek için psikolojik danışmanların flört şiddetinin türlerinden biri olan psikolojik saldırganlık ve onunla ilişkisi olan değişkenler konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmekte bu çalışmanın da onlara ışık tutmada katkısı olabileceği düşünülmektedir.

Daha önce yapılan çalışmalarda öz şefkat düzeyi yüksek olan bireylerin daha az öfke duygusunu yaşadıkları ve daha az saldırgan davranışlar gösterdiği bulunmuştur (Fresnics ve Borders, 2017; Sommerfielde ve Bitton, 2020). Ayrıca kişilerarası ilişkilerden herhangi birindeki bireylerin öz şefkat düzeyi arttıkça sağlıklı davranışta bulunma olasılıklarının da aynı düzeyde arttığı ve kişilerarası ilişki türlerinden biri olan romantik ilişki içerisinde olan partnerlerin öz şefkat seviyelerinin artması ile duygusal karmaşa yaşama seviyelerinin azaldığı bulunmuştur (Yarnell ve Neff, 2013). Tüm bunlara bakıldığında psikolojik sağlıkla ilişkili olan öz şefkatin şiddeti azalttığı görülmektedir (Joss vd., 2019). Bu yüzden yapılan bu araştırma ileride yapılacak müdahale çalışmaları için yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlayabileceği düşünülmektedir.

Flört şiddetinin psikolojik boyutu fiziksel veya cinsel şiddete göre araştırmacıların dikkatini daha yeni çekmeye başlamıştır ve bu yüzden psikolojik

saldırganlığı anlamak ve kuramsallaştırmak diğer flört şiddeti türlerine oranla gecikmiştir (Toplu Demirtaş, 2015). Türk alan yazında psikolojik saldırganlık ile ilgili çok az çalışma olması dolayısıyla mevcut çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmekte böylece bu araştırmanın yapılma gerekçesini güçlendirmektedir (Boyacıoğlu vd., 2020).

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın çalışma grubu çeşitli bölgelerdeki devlet üniversitelerinin çeşitli bölümlerinde öğrenimlerine devam eden üniversite öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Bulgular, araştırmada kullanılan Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği, Öz Duyarlık (Öz Şefkat) Ölçeği ve Sürekli Utanma ve Suçluluk Ölçeği'nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.
3. Bu araştırmadan elde edilen veriler sadece öz-bildirime dayalı ölçeklerle toplanmıştır.
4. Katılımcıların Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği'ni toplumsal beğenirlik yönünde cevaplama olasılıkları vardır.
5. Mevcut çalışma korelasyonel bir çalışma olduğu için neden sonuç ilişkisi kurulamaz.
6. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanıldığı için genelleme yapılamaz.
7. Mevcut çalışmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılar arasında kadın/erkek oranı eşit değildir.

1.7 Araştırmanın Sayıltıları

1. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği'ni, Öz Duyarlık (Öz Şefkat) Ölçeği'ni ve Sürekli Utanma ve Suçluluk Ölçeği'ni sahiden olduğu gibi ve içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçmeyi amaçladıkları özellikleri temsil eder nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

1.8.Tanımlar

Bu bölümde araştırmanın temel değişkenlerinin tanımlarına yer verilmiştir.

Psikolojik Saldırganlık: Bireyin partnerini suçlu, üzgün, yetersiz hissettirerek öz saygısına zarar verme amacıyla alay etme, sözlü tehditte bulunma, ailesinden ve arkadaşlarından soyutlama ve partnerini kontrol etme çabasıdır (Lawrence vd., 2009).

Öz Şefkat: Kişinin acılarına karşı açık ve anlayışlı olması, acılarından kaçınmaması, kendi acısını hafifletme arzusu üretmek isteyerek kendini şefkatle iyileştirmesidir (Neff, 2003a).

Suçluluk Duygusu: Bireyin davranışlarına ilişkin olumsuz değerlendirmelerinden oluşan, birey üzerinde bir yük hissi yaratan bir duygudur (Akbağ ve İmamoğlu, 2010; Şahin vd., 2022).

Utanç Duygusu: Bireyin benliğine ilişkin olumsuz değerlendirmelerinden oluşan, kendine özgü bedenselliğiyle, kolayca kökünden sökülüp atılamamasıyla yüklü bir duygu, yok olma arzusu. (Akbağ ve İmamoğlu, 2010; Şahin vd., 2022).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALANYAZIN

Araştırmanın bu bölümünde flört şiddeti, flört şiddetinin bir türü olan psikolojik saldırganlık, öz-şefkat, suçluluk ve utanç ile ilgili kuramsal bilgi ve açıklamalara yer verilmiştir. Devamında ise bu kavramlara ilişkin ülkemizde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1 Kuramsal Çerçeve

2.1.1 Flört Şiddeti

Bu kısımda sırasıyla flört şiddetinin tanımından, türlerinden, görülme sıklığından, nedenlerinden, risk faktörlerinden ve etkisinden bahsedilmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde flört şiddeti ile ilgili çeşitli içerikte tanım olduğu görülmüştür. Bu yüzden flört şiddetine tek tip bir tanım yapmak oldukça güçtür. Fakat genel bir tanım yapılması gerekirse, yakın bir ilişki içerisinde fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarara neden olan fiziksel saldırganlık, psikolojik saldırganlık, cinsel zorlama ve kontrol eylemlerini içeren davranışlar şeklinde tanımlanabilir (WHO, 2020). Bu konuda flört şiddetinin içerisinde sözel biçimde yapılan kötü muameleyi belirten bir başka tanım da Amerikan Hastalık Koruma ve Önleme Merkezi (CDC) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre flört şiddeti, "bir flört ilişkisi kapsamındaki herhangi bir cinsel saldırı, fiziksel şiddet, sözel ve duygusal kötü muamele" demektir (Ramisetty-Mikler vd., 2006, s.423). Bu davranışın kasıtlı olduğunun altını çizen bir tanım ise "kişinin partnerine kasıtlı olarak fiziksel, cinsel veya psikolojik saldırıda bulunması" şeklindedir (Health Canada, 1995). Yapılan bu davranışların açık veya gizli bir şekilde gerçekleştirilebildiğinden bahseden bir tanım ise Aslan vd. (2008) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre flört şiddeti; flört ilişkisi içerisinde partnerlerin birbirine fiziksel, duygusal, cinsel ve sözel şiddet içeren gizli veya açık eylemlerde bulunması ve sosyal kısıtlamalar getirmeleridir.

Flört şiddetinin tanımından da anlaşılabacağı gibi fiziksel, cinsel, sözel ve psikolojik şiddet gibi türleri vardır. Fakat bu türlerin aralarında kesin farkların

olmamasıyla beraber birbirlerini beslemekte, üretmekte ve bir arada görülmektedirler. (Kemerli, 2003).

Fiziksel şiddet bireyler üzerindeki zarar verici etkilerinin görünür olması sebebi ile diğer şiddet türlerine oranla daha kolay fark edilen bir şiddet türüdür (Uluocak vd., 2014). Fiziksel şiddet, kişinin karşısındaki kişiyi korkutma ve bastırma gayesiyle bunu bir yaptırım aracı olarak kullanmasıdır (Kaya Sakarya, 2013). Tokat atma, tekmeleme, itme, boğma, sarsma, yumruklama, hırpalama, kolunu bükme, boğazını sıkma, saçını çekme, çeşitli cisimlerle yaralama, yakma, bedeninde sigara söndürme, ezme, sakatlama, sağlıksız bir şekilde yaşamaya zorlama, işkence yapma ve sağlık kuruluşlarından faydalanmasını engelleyerek kişinin bedensel zarar görmesine neden olma gibi eylemlerdir (TC Kadın Statüsü Başkanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, 2008; WHO, 2019). Aslan ve diğerleri (2008) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların tokat atmayı (%98,8), dayak atmayı (%96,7), ve dayak yemeği (94,6) bir şiddet olarak gördüklerini bulunmuştur. Ceco (2018) tarafından kadın katılımcılar ile yapılan çalışmada %38'inin fiziksel şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur.

Cinsel şiddet kişinin herhangi bir ortamda şiddete maruz bırakılan ile ilişkisi ne olursa olsun zorla herhangi bir cinsel eylemde bulunması veya eylemde bulunmaya teşebbüs etmesidir (WHO, 2017). Daha fazla örnek vermek gerekirse kişi partnerini istemediği ortamda, istemediği anda ve istemediği biçimde cinsel birleşmeye zorlama, kişiyi öplak olmaya zorlama, kişiye zorla porno izletme, kişinin cinsel organlarına zarar verme, çocuk dünyaya getirmeye ya da aldırmaya zorlama, fuhuşa zorlama, enseste zorlama, kişinin isteği dışında evlendirme, online ortamda veya sözlü bir şekilde cinsel içerikli rahatsız edici davranışlarda bulunma gibi davranışlar cinsel şiddet olarak adlandırılmakta ayrıca cinsel birleşme olmayan fakat oral seks, dokunma, çıplak olmaya zorlama, zorla porno izletme gibi davranışlarda cinsel şiddet anlamına gelmektedir (TC Kadın Statüsü Başkanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, 2008). Cinsel şiddet diğer şiddet türlerine göre fiziksel şiddetle bir arada görülen bir şiddet türüdür (Arıkan, 2014). Örneğin dünya çapında kadınların neredeyse 3'te 1'i (%30) hem fiziksel şiddete hem de cinsel şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir (WHO, 2015). Karatay (2018) tarafından 500 kadın öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada ise katılımcıların %7,2'si cinsel şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Başka bir araştırmada ise üniversite öğrencisi olan kadın katılımcıların %25'i erkek

katılımcıların ise %41,8'i cinsel şiddet uyguladıklarını bildirmişlerdir (Toplu-Demirtaş vd., 2019). Ceco (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kadın katılımcıların %51'inin cinsel şiddete maruz kaldıkları bulgusu elde edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde psikolojik saldırganlık, duygusal şiddet, duygusal istismar, psikolojik şiddet gibi çeşitli isimlendirmelerle ele alınan ancak aynı içeriğe sahip üçüncü bir şiddet türünün daha olduğu görülmektedir. Psikolojik saldırganlık fiziksel şiddete oranla daha az görünür bir şiddet olsa da oldukça yaygındır (Cinal, 2018). Psikolojik saldırganlık fiziksel şiddet tehdidinde bulunma, karşısındaki kişinin davranışlarını kontrol etme, baskılama, küçük düşürme, utandırma, aşağılama, kişiyi sosyal çevresinden soyutlama, ısrarlı takip etme gibi şiddete maruz bırakılarda korkuya ve travmaya yol açan, psikolojik zarar veren eylemleri içermektedir (Brooks-Russell vd., 2015). Ayrıca art arda eleştiride bulunma, kişiyi kendi hakkında veya değer verdiği kişiler hakkında kötü hissettirme, önemseydiği şeyleri yok etmekle tehdit etme, diğer insanların yanında aşağılama veya küçük düşürme gibi davranışları da içermektedir (WHO, 2019). Alan yazın incelendiğinde sözel şiddetin psikolojik saldırganlığın içerisinde yer aldığı görülmüştür. Bireyin karşısındaki kişiyi kullandığı sözler ile korkutmaya, sindirmeye, cezalandırmaya çalışmasına ise sözel şiddet denir. Karşısındaki kişinin özgüvenini zedelemeye çalışarak aşağılama, hakaret etme, alay etme gibi çeşitli davranışları içermektedir (Cooker vd., 2000; akt. Çetiner, 2006). Ceco (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kadın katılımcıların %38'inin psikolojik şiddete maruz kaldığı bulunmuştur.

Alan yazın incelendiğinde flört şiddetinin fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet türleri kadar sık bahsedilmeyen başka türleri olduğu da görülmüştür. Bu durumun sebebi şiddetin çok boyutlu ve karmaşık bir yapıda olmasından dolayı farklı bakış açılarıyla ele alınmasını gerektirmiş olabileceğidir (Süzer, 2019). Partnerlerden birisinin ya da her ikisinin partnerinin sosyal medya şifrelerini zorla öğrenmek istemesi ve bu uygulamalardaki paylaşımlarını kontrol etmesi, arkadaş olabileceği kişilere karışması, resim veya video göndermeye zorlama dijital şiddettir (Genç Hayat Vakfı, 2015; Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2013). Ekonomik şiddet evli çiftlerde daha yaygınken flört eden çiftlerde de görülen, bir kişinin partnerinin ekonomik durumuna zarar verme ya da kontrol altına tutmak için kullanmasıdır (Zimmer ve Scott, 2017). İstanbul Sözleşmesi'nde de yakın partner şiddeti içerisinde olan davranışlardan sayılmaktadır (Avrupa Konseyi, 2011). Ceco (2018) tarafından

gerçekleştirilen çalışmada kadın katılımcıların %20'sinin ekonomik şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur. Partnerlerden birisinin ya da her ikisinin partnerinin sosyal çevresini kısıtlaması, arkadaşlarını kontrol etmesi, kıskançlığın sevginin bir göstergesi olduğunu söyleyerek bazı arkadaşlarıyla görüşmesini yasaklamak sosyal şiddettir (Genç Hayat Vakfı, 2015). Yakın partner ilişkisinde kıskançlığın sevginin bir göstergesi olarak görülmesi ve bireyler tarafından olumlu olarak algılanması oldukça yaygın bir durumdur (Sackett ve Saunders, 1999). Örneğin (Aslan vd. 2008) tarafından yapılan araştırmada hemşirelik bölümü okuyan öğrencilerin %37,5 'i kıskanmanın bir şiddet davranışı olmadığını belirtmişlerdir. Israrlı takip ise bireyin kendisini güvende hissetmemesine neden olan, şiddete uğrama korkusuna ve endişesine yol açan, kasti bir biçimde ısrarla tekrarlanan, tehdit edici davranışlardır. Örnek verilecek olursa takip etme, yoluna çıkma, huzursuz etme, sürekli hediye gönderme, karşısındaki kişinin evine ya da iş yerine izinsizce girme gibi eylemleri içermektedir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2013). Ceco (2018) tarafından gerçekleştirilen kadın çalışmada katılımcıların %41'inin ısrarlı takip şiddetine maruz kaldıkları bulunmuştur.

Alan yazın incelendiğinde flört şiddetinin yaygınlığının yüksek olduğu ve gün geçtikçe de arttığı gözlenmektedir. Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin yaygınlığının incelendiği bir çalışmada katılımcıların %28,6'sı gibi bir yüzdeyle romantik ilişkileri içerisinde şiddete maruz bırakıldıklarını bildirmişlerdir (Aslan vd., 2008). Mason vd. (2014) tarafından yapılan araştırmada hastaneye başvuruda bulunan 12-18 yaş arasındaki hastalar incelenmiş ve başvuranların flört ilişkilerinde %11,9'unun fiziksel şiddete, %26,1'inin ise psikolojik şiddete uğradıkları sonucuna ulaşılmıştır. Demir vd. (2014) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada ise katılımcıların %73,9'u ilişkilerinde şiddete maruz kaldıklarını bildirmişler ve %5,4'ü cinsel şiddete, %15,1'i fiziksel şiddete, %26,3'ü sözel şiddete, %74,7'si ise duygusal şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Bir başka araştırmada ise kadın öğrencilerin %81'i erkeklerin ise %75'i partnerlerine psikolojik şiddet uyguladığını belirtmiştir. Bu oran fiziksel şiddeti için kadınlarda %44 erkeklerde %36 iken cinsel şiddette ise kadınlarda %26 erkeklerde %42 şeklindedir (Toplu-Demirtaş ve Hatipoğlu-Sümer, 2022).

Flört şiddetinin nedenleri incelendiğinde biyolojik faktörler, endokrin bozuklukları, psikososyal faktörler (çocuklukta şiddete maruz kalma veya tanık olma, çevre), sosyoekonomik faktörler (yoksulluk) psikiyatrik bozukluklar (manik tip

bipolar bozukluk, paranoid bozukluk, şizofreni, borderline, antisosyal kişilik bozukluğu) gibi birçok boyutu bulunmaktadır. Ayrıca uyuşturucu madde kullanımı ve yetişkin dikkat eksikliği de nedenleri arasında sayılmaktadır (Subaşı ve Akın, 2003).

Flört şiddetinin ortaya çıkmasını etkileyen bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörlerin başında yaşamın erken döneminde deneyimlenen aile yaşantıları, flört şiddetinin oluşumunda önemli bir etken sayılmaktadır. Çocukluk döneminde aile içerisinde kötü muameleye maruz kalma veya tanık olma, flört şiddetinin oluşma olasılığını arttıran faktörlerden biridir (Cascardi ve Jouriles, 2018; Davis vd., 2018; Earnest ve Brady, 2016; Toplu-Demirtaş ve Hatipoğlu-Sümer, 2021; Toplu-Demirtaş ve Aracı-İyiyaydın, 2022). Yıldırım (2016) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada yaşadıkları aile ortamında şiddete tanık olma ve direkt şiddete maruz bırakılma ile flört ilişkisinde şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Paat ve Markham (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da aile içi şiddete tanık olma ile flört şiddeti uygulama ve maruz kalma arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca ailenin sosyoekonomik durumunun veya eğitim düzeyinin düşük olması da flört şiddetinin oluşma ihtimalini arttırmaktadır. Ailenin yanı sıra içerisinde yaşanan toplumda şiddete maruz kalmanın veya tanık olmanın da flört şiddetinin oluşumunda etkili olduğu düşünülmektedir (Black vd., 2015). Bir diğer risk faktörü ise toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel yapıya dair yargılardır (Qu vd., 2018; Smith-Darden vd., 2015). Ülkemizde 279 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen bir çalışmada katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik puanları ile flört şiddetine yönelik elde ettiği puanlar arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur (Sarıhan ve Yılmaz, 2018). Aşırı alkol kullanımı ve madde bağımlılığının da flört şiddetinin oluşma olasılığını arttırdığı görülmüştür. Van Ouytsel vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada alkol ve esrar kullanımının flört şiddetine maruz kalma olasılığını arttırdığını bulmuşlardır. Ayrıca ülkemizde 729 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada alkol ve sigara kullanımının flört şiddetine maruz kalmayı arttırdığı bulunmuştur (Biçer ve Demir, 2017). Son olarak flört şiddetinin görülme sıklığını etkileyen risk faktörleri arasında benlik saygısı ve flört şiddetine dair farkındalık düzeyinin, cinsiyetin, flört şiddetine yönelik tutum ve algının da önemli olduğu düşünülmektedir (Karatay vd. 2018; Mermertaş, 2020; Milner ve Baker, 2017; Yıldırım, 2016).

Flört şiddeti kişide hem psikolojik hem de fiziksel ciddi sağlık problemlerine yol açmakta ve genellikle yaşam boyu süren etkileri görülmektedir (WHO, 2016). Flört şiddetinin yol açtığı etkilerden bazıları bireyin depresyon ve kaygı yaşamasıdır. Yapılan araştırmalarda flört şiddetine maruz bırakılan kişilerin maruz bırakılmayan kişilere kıyasla daha fazla kaygı ve depresyon yaşadıkları belirtilmiştir (Garthe vd., 2018; Heise ve Garcia Moreno, 2002; Koyuncu Kütük vd., 2018). Bununla bağlantılı olarak görülen bir diğer durum ise ilişkilerinde flört şiddeti yaşayan bireylerin intihar etme ve kendine zarar verme eğilimlerinin artmasıdır (Baker vd., 2015; Garcia-Moreno vd., 2005). İlişkilerinde flört şiddeti yaşayan kişilerin flört şiddeti sonucunda alkol ve madde kullanımına yönelme, yeme ve uyku bozuklukları yaşama, travma sonrası stres bozukluğu yaşama, özgüvenlerinde azalma gibi etkiler de görülmektedir (Baker, 2016; Heise ve Garcia Moreno, 2002). Ayrıca yapılan bir çalışmada şiddet içeren ilişki yaşayan kadınların riskli cinsel davranışlarda bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Kaukinen, 2014). Son olarak yapılan çalışmalarda flört şiddetinin evlilikte yaşanan şiddete neden olabileceği de düşünülmektedir (Smith ve Donnelly, 2000).

2.1.2. Psikolojik Saldırganlık

Alan yazın incelendiğinde psikolojik saldırganlık kavramını psikolojik şiddet-istismar, duygusal şiddet-istismar ve duygusal-psikolojik kötü muamele gibi çeşitli şekillerde adlandırıldığı görülmüştür. Follingstad (2007)'e göre istismar kavramı bilimsel bir kavram değil de daha çok ahlaki, sosyal ve politik çağrışımlara sahip bir kavram olmasıyla birlikte ön yargı içermektedir. Alanın öncüleri tarafından saldırganlık kavramının diğer kavramlara oranla daha fazla davranışı kapsamı ve kişinin zarar görmüş olmasını gerektirmek zorunda olmaması açısından şiddet ve istismar kavramlarına oranla kullanılmasının daha uygun olduğu önerilmektedir (Follingstad, 2007; Murphy ve O'Leary, 1989; Jackson, 1999) Bu nedenle bu çalışmada psikolojik saldırganlık teriminin kullanımı tercih edilmiştir.

Psikolojik saldırganlık kişinin partnerine karşı isim takma, aşağılama, bağırma, ilişkiyi sonlandırmakla tehdit etme, aile ve arkadaşlarından soyutlama, mail-telefon-sosyal medya gibi iletişim kanallarını kontrol etme, alay etme, küçük düşürme, duygusal veya fiziksel biçimde kendinden mahrum bırakma gibi baskılayıcı ve kontrol edici davranışları içeren böylece ilişki içerisindeki partnerinin güvenlik algısını

bozması, suçlu, üzgün, yetersiz hissettirerek kendilik değerine saldırmasıdır (Lawrence vd., 2009; Follingstad, 2007; Follingstad 2011)

Psikolojik saldırganlık flört şiddetinin türleri arasında hem Avrupa’da, Amerika’da hem de ülkemizde en yaygın görünen türdür (Black vd., 2011; EUAFR, 2014). Örneğin Toplu Demirtaş ve Hatipoğlu Sümer (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kadın üniversite öğrencilerinin %73’ü erkek üniversite öğrencilerinin ise %67’isi psikolojik saldırganlığa maruz bırakıldıklarını bildirmişlerdir. Selçuk vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada ise katılımcıların %39,5’i psikolojik saldırganlığa maruz kalırken %8,5’i fiziksel şiddete, %3,9’u da cinsel şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Bu yaygınlığın yanında psikolojik saldırganlık sadece tek olarak yaşanabildiği gibi şiddetinin diğer türleriyle bir arada da yaşanabilir ve aynı zamanda bu şiddet türlerinin de habercisidir (Follingstad vd.,1990). Bu kadar yaygın görülmesine rağmen bu zamana kadar yapılan çalışmalarda daha çok cinsel ve fiziksel şiddet üzerinde durulmuştur (Devries vd., 2013).

Uzun bir süre ve sistematik bir şekilde psikolojik saldırganlığa uğrayan bireylerde daha sonrasında kendine fiziksel zarar verme, intihar etme veya intihar etmeyi düşünme, depresyon, kaygı bozuklukları, madde bağımlılığı gibi olumsuz davranışların ortaya çıkabileceği belirtilmektedir (Bilginer vd., 2013) Psikolojik saldırganlık sistemli bir şekilde uygulandığında fiziksel şiddete göre kişide daha ağır sonuçlar yaratır. Hatta diğer şiddet türlerinin etkisi geçse bile psikolojik saldırganlığın kişide oluşturduğu zararın etkisi devam eder (Follingstad, 2009; Şimşek ve Önder, 2011). Hem bu kadar yıkıcı etkileri olmasına rağmen hem de yaygınlığına rağmen romantik ilişki içerisindeki bireylerin psikolojik saldırganlığı ayırt edemedikleri bilinmektedir (Follingstad vd., 1990). Örneğin kıskançlığın aşk ve romantizmin içinde olması gereken doğal bir durum olduğunu düşünüp kıskançlık gerekçesiyle partnerlerine karşı uyguladıkları kontrol edici davranışları yani psikolojik saldırganlığı normalleştirirler (Boyacıoğlu, 2019; Toplu-Demirtaş vd., 2017).

2.1.2.1 Kuramsal Yaklaşım

Araştırmanın bu bölümünde psikolojik saldırganlığı açıklayan kuramsal yaklaşımlar ele alınmaktadır.

2.1.2.1.1 Feminist Kuram

Feminist kurama göre romantik ilişkilerde oluşan saldırganlığın nedeni erkek egemen toplumsal yapıdır. Bu yapı kadın-erkek arasında cinsiyet eşitsizliği yaratmaktadır. Bu var olan cinsiyet eşitsizliği de bir partneri diğerinden daha güçsüz ve savunmasız bir hale sokmaktadır. Yani bu kurama göre çoğunlukla şiddeti uygulayan erkek, şiddete uğrayan ise kadındır (Caldwell vd., 2012; Shorey vd., 2008). Feminist kuram kadınların da şiddet uyguladığını fakat bu şiddetin nedeninin kendini savunma amacıyla olduğunu söylemektedir. Ayrıca kadınların uyguladıkları şiddetin erkek üzerinde bir korku yaratmadığını ve büyük olasılıkla yaralanmaya neden olmadığını fakat erkeğin uyguladığı şiddetin baskı ve kontrol hakimiyeti amacıyla olduğunu söylemektedir (Herman 1992; akt.Sarıhan, 2019; Stuart vd., 2006). Bununla birlikte uygulanan bu saldırganlık davranışı sonrası her iki cinsiyetin de zarar gördüğünü fakat kadınların uğradıkları zararın erkeklere kıyasla daha fazla olduğunu söyler (Caldwell vd., 2012). Feminist kuramın şiddetin oluşumuna yönelik bakış açısı kadınların da erkeklere şiddet uyguladığı çok sayıda araştırma olması ve kadınların kendini savunma amacıyla şiddet uygulaması dışında çeşitli nedenlerle de şiddete yönelmesinin ortaya çıkması sebebiyle eleştirilmiştir (Hettrich ve O'Leary, 2007; Stuart vd., 2006).

2.1.2.1.2 Güç Kuramı

Feminist Kuram'da olduğu gibi Güç Kuramı da cinsiyet eşitsizliği ile oluşan güç dengesizliğinin şiddetin oluşmasında etkili olduğunu söylemektedir (Hutchinson, 2012). Fakat güç kuramı feminist kuramdan farklı olarak aile yapısının da bu şiddetin ortaya çıkmasında oldukça etkili olduğunu belirtir (Straus, 1976). Örneğin çocuklukta aile içerisinde şiddete maruz bırakılmak veya şiddete sadece tanık olmak ileride kişinin şiddeti bizzat kendisinin uygulamasında risk faktörü olarak görülmektedir. Ayrıca düşük sosyoekonomik ailelerde stres düzeyi normalden daha fazla arttığı için şiddetin oluşmasında bunun da bir tetikleyici olduğunu düşünmektedirler (Cascardi ve Vivian, 1995).

2.1.2.1.3 Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre bireyler şiddeti çevreleriyle olan (anne, baba, arkadaş, akraba vb.) etkileşimleri sırasında öğrenmektedirler. Çevrelerinin şiddete

karşı gösterdikleri tepkiyi önce gözlemlemekte daha sonrasında ise içselleştirmektedirler. Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre şiddetin oluşmasında etken bu toplumsal etkileşimin başında çocukluktaki aile yaşamı gelmektedir. Çocuk aile içerisindeki şiddeti gözlemleyerek öğrenmekte ve daha sonrasında ebeveynlerini rol model olarak taklit etmektedir. Böylece bu durum zamanla pekişmektedir. Bunun sonucunda da yaşadığı flört ilişkileri esnasında maruz bırakılan ya da bırakan hatta hem maruz bırakılan hem de maruz bırakan olabilmektedirler. Ayrıca aile yaşantısında şiddete tanık olup bu uygulanan şiddetin sorun çözme de bir araç olarak kullanılması ve bunun içselleştirilerek olağanlaştırılması bireyin yetişkinlik yaşantısında da şiddeti bir sorun çözme aracı olarak kullanmasına neden olmaktadır (Bandura, 1973; Gökkaya, 2017; Warcham vd., 2009).

2.1.2.1.4 Bağlanma Kuramı

Bağlanma Kuramı, bireylerin aileleriyle olan ilişkilerine göre partnerlerini seçtiğini ve partnerleriyle olan ilişkilerini de bununla ilişkili bir biçimde devam ettirdiklerini söyler (Waters, 1993). Bu kurama göre bireylerin kendilerini, romantik ilişkilerini, partnerlerine olan güvenlerini, genel olarak ilişki kavramını ve bir ilişkinin nasıl olması gerektiği algısı bağlanma stiline göre değişmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Örneğin tutarsız ve tepkisiz ebeveyn bakımı ile oluşan kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin problem çözmede ve çatışma anını yönetmede yetersiz olmaları nedeniyle çatışma anında partnerlerine karşı hakaret etme, tehdit etme, baskılama gibi saldırgan davranışlara daha çok başvurdukları bilinmektedir (McVay, 2012; Mikulencer ve Shaver, 2007). Ayrıca yeterince sevildiğini, değer gördüğünü hissetmeyen kaygılı bağlanma stiline sahip kişiler partnerlerine karşı yoğun duygusal tepkiler verebilmekte terk edilme korkularını azaltma amacıyla davranışlar sergileyebilmektedirler (Slootmaeckers ve Migerode, 2018). Kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin ise çatışma anında partnerlerini memnun etmek için kendilerinden taviz verdikleri, kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireylerin ise çatışma anından kaçındıkları bilinmektedir. Ayrıca kaygılı bağlanan kişilerin partnerlerine karşı daha fazla kıskançlık duygusu yaşadıkları ve flört şiddeti uygulama olasılıklarının da daha yüksek olduğu bilinmektedir (Aracı-İyiyaydın vd., 2020). Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin problem çözme konusunda başarılı olduğu için etkili problem çözme davranışlarında bulunabilmektedirler (Ergin ve Dağ, 2013).

2.1.3 Öz Şefkat

Dilimize öz anlayış (Deniz vd., 2008) ve öz duyarlılık (Akın vd., 2007) olarak da çevrilmiş olan öz şefkat kişinin bizzat kendisine ait olumsuz duygularına, başarısızlıklarına, eksikliklerine yönelik açık, empatik ve yargısız olması, kendisine karşı nazik ve sıcak bir biçimde davranması, kendisinin deneyimlediği acı yaşantılarının insan hayatının gerektirdiği bir durum olduğunu kavrayıp bunun doğal olduğunu düşünmesi anlamına gelmektedir (Neff, 2003a; Neff, 2003b; Leary vd., 2007). Öz şefkat birbiriyle ilişkili ve etkileşim halinde olan bilinçli farkındalık, ortak insanlık, öz nezaket olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Sadece bir bileşen ayrı tutulup incelenerek öz şefkatin anlaşılamayacağı bütün bileşenlerin toplamının öz şefkati oluşturduğu düşünülmektedir (Neff, 2003a).

Bilinçli farkındalık kişinin içinde bulunduğu anın ayrıca olumlu-olumsuz duygu ve düşüncelerinin açık, bilinçli, dengeli bir biçimde farkında olmasını, tam o anda ne oluyorsa onu ve kendine ait duygularını, düşüncelerini bastırmadan, inkâr etmeden, yargılayıcı olmadan, aşırı özdeşleşmeden kabullenebilmesini içermektedir (Bektaş, 2020; Brown ve Ryan, 2003; Neff, 2003a; Nolen-Hoeksema, 1991). Yani kişinin kendi duygu ve düşünceleri dışında şimdiki ana karşı şefkatli bir biçimde dikkatini vermesi de oldukça önemlidir. Ayrıca bilinçli farkındalık kişinin kendisine yönelik olumsuz duygu ve düşüncelerden kaçınmadan bu duygu ve düşüncelerini kabullenmesini sağlayan bir farkındalığı anlatmaktadır (Neff, 2003b). Bilinçli farkındalık bileşeninin tam zıttı olan kişilerin kendilerine yönelik şefkat hissini azaltan iki durumdan bahsedilebilir. Bunlardan birincisi kişinin yetersizliklerini ve başarısızlıklarını tekrar edici bir şekilde düşünüp bunların önemini abartarak akılcı olmayan inançların gelişimine neden olan aşırı özdeşleşmedir. İkincisi ise kişinin hem acı veren yaşam deneyimlerinden hem de acı veren duygu ve düşüncelerinden kaçınma eğilimidir. Bu davranış kısa sürede kişiyi rahatlatan bir etkisi olmasına karşın uzun sürede daha fazla olumsuz hisse neden olmaktadır. Bahsedilen aşırı özdeşleşme ve kaçınma davranışı bilinçli farkındalığın gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Bektaş, 2020).

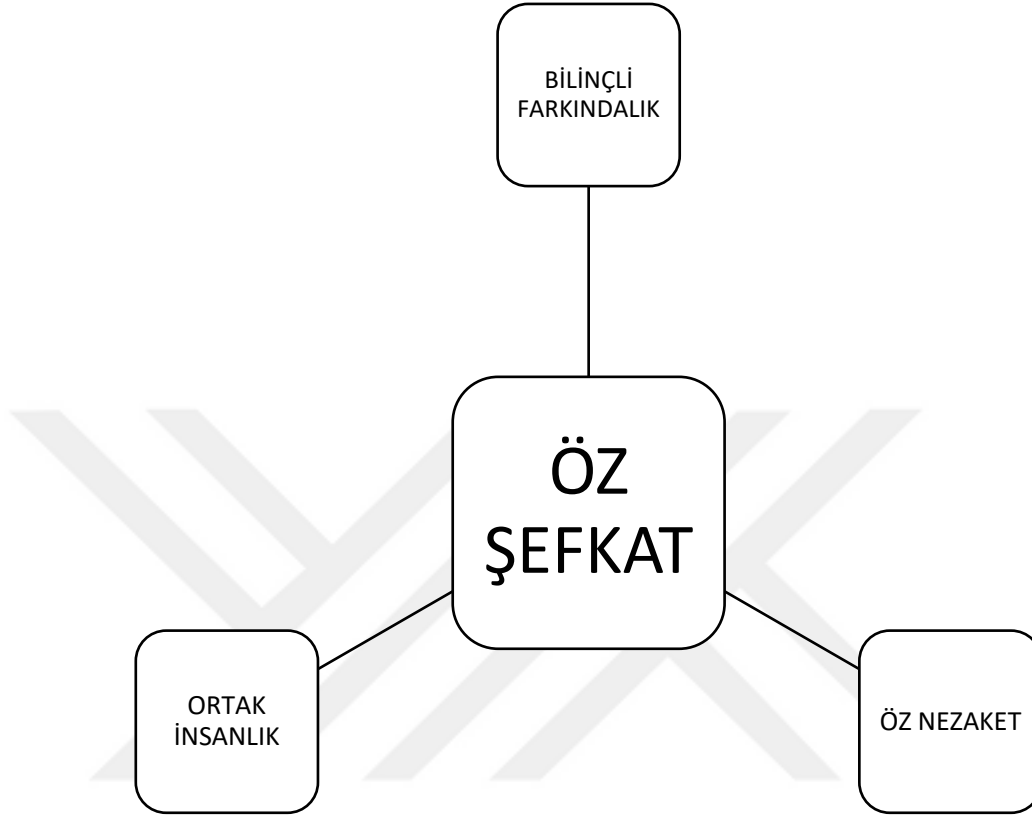
Öz şefkatin bir diğer bileşeni olan ortak insanlık hali, insanlığa ait kısıtlı bir gücün olduğunu ve insanların hatalı, yetersiz, başarısız olabileceğini, hata yapabileceğini fark etmeyi içermekte ve bu bütün olumsuzlukların insanların paylaştığı ortak bir deneyim olduğunu içermektedir (Bektaş, 2020; Neff, 2008). Pek

çok insan olumsuz bir olay deneyimledikten sonra bu olumsuz durumla dünyada sadece kendisinin mücadele ettiğini ve tek kendisine özgü olduğunu düşünüp bu acı duygulara kendilerini kaptırabilmektedirler. Birey bu durumun tek kendi başına geldiğini düşündüğü için de kendisini yalnız ve soyutlanmış hissetmektedir (Barnard ve Curry, 2011; Neff, 2003a; Neff, 2008). Böylece kişi kendisinin, kusurlarının, başarısızlıklarının utanç verici olduğuna inanmakta ve diğerleriyle olan ilişkilerden kaçınarak kendi özünü saklamasına neden olmaktadır (Bektaş, 2020). Bunun tam tersi olarak ortak insanlık bireyin kendi özünü tüm hatalarıyla ve yetersizlikleriyle sadece bir insan olduğu için bile kendisini bağışlaması gerektiği vurgusuna sahiptir (Neff, 2003a).

Öz şefkatin son bileşeni olan öz nezaketlik kişinin başarısızlık veya yetersizlik hissi yaşadığı acı verici durumlarda kendine karşı eleştirel, yargılayıcı, düşmanca yaklaşmak yerine yargılayıcı olmadan kendini anlamaya çalışması, kendisine karşı nazik, anlayışlı, koşulsuz kabul edici, sevecen bir biçimde yaklaşması anlamına gelmektedir (Brown, 2010; Neff, 2003a). Öz nezaketlik bileşeni kişinin davranışları, hisleri, düşünceleri ve hatta dürtüleri de dâhil yani kişiliğinin tüm taraflarına karşı sabır, anlayış, bağışlama, hassaslık, sıcaklık gösterme potansiyelidir (Gilbert ve Irons, 2005). Öz nezakete sahip bireyler kendine değer verme ve anlama yöneliminde olup kişiliğinin seilmeyen yönlerinin de farkındadırlar. Fakat bu kusurlar yüzünden kendi benliklerine saldırmak yerine kendilerine karşı yumuşak bir biçimde davranmaktadırlar. Ayrıca bazı olumsuz yaşam deneyimleri yaşadıklarında problemi kontrol etmeye çalışmak yerine kendilerini sakinleştirmeye çalışmaktadırlar (Neff ve Lamb, 2009). Öz nezakete sahip olmayan kişiler ise kendi benliklerini çoğunlukla sert bir biçimde eleştirmektedirler. Yapılan bu eleştirilerin doğruluğuna kendilerini inandırmakta ve bu yüzden hissettikleri acının asıl kaynağının kendilerini eleştirmek olduğunu fark edememekte, kendilerine karşı başka ne türlü yaklaşabileceklerini bilememektedirler (Brown, 2010).

Şekil 2.1.

Öz Şefkatin Üç Bileşeni

Öz şefkate sahip olan kişiler başlarına gelen deneyimlere dair hissettikleri duygu ve düşüncelerine daha fazla dikkat edip bu deneyimler her ne kadar olumsuz olursa olsun kabullenip en az zararla atlatmaktadırlar (Neff, 2003a). Ayrıca problemlerini, kusurlarını daha net ve açık bir biçimde görmekte, kendilerini suçlayıp cezalandırmak yerine kendilerine anlayış göstermektedirler (Leary vd., 2007).

Öz şefkatin gelişiminde bireylerin içerisinde bulundukları çevrenin çok önemli olduğu bilinmektedir. Bu yüzden de erken dönem yaşantıları, yetiştirilme tarzı ve çocukluk dönemindeki çevreden alınan duyarlı tepkilerin içselleştirilmesi yetişkinlik dönemindeki öz şefkat düzeyini etkilemektedir. Örneğin çocukluk döneminde sıcak ve destekleyici ebeveynlere sahip bireylerin, soğuk ve aşırı eleştirel ebeveynlere sahip olan bireylere göre öz şefkat düzeyleri daha yüksektir. Ayrıca fiziksel, psikolojik ya

da cinsel istismara maruz kalmış kişilerin kendilerine yönelik daha düşük düzeyde öz şefkatle yaklaşma eğilimine sahip oldukları da bilinmektedir (Neff, 2003a).

2.1.4 Suçluluk ve Utanç

Suçluluk ve utanç kişinin kendisi ile alakalı farkında olduğu tüm bilgilere dayanan, davranışa yön vermede güçlü etkileri olan, bilişsel olarak son derece karmaşık süreçler içeren, hem kişisel anlamında hem de ilişki düzeyleri açısından önemli işlevleri olan kendilik bilinci duyguları ve ikincil duygular arasında yer alan duygulardandır (Lewis, 2008; 2011; Tangney ve Dearing, 2002). Temel duygular daha çok hayatta kalmayı sağlarken suçluluk ve utanç duygularının da içinde bulunduğu kendilik duyguları bireyin sosyalleşme ihtiyacını sağlamaya çalışır (Tracy ve Robins, 2004; Tangney ve Dearing, 2002). Ayrıca diğer duygular evrensel olarak tanımlanabilen yüz ifadesine sahipken suçluluk ve utanç duyguları evrensel olarak tanımlanabilen bir yüz ifadesine sahip değildirler (Lewis, 2008). Suçluluk ve utanç duyguları bireyin kendi değerlendirmesine ve iç gözlemine dayalı duygular olması nedeniyle benlik bilincine dayalı duygular olarak gruplandırılırlar (Tangney, 2002; Tangney vd., 2007). Bu her iki duygunun bireyin hem ailesiyle olan hem de diğer yakın kişilerle olan ilişkileriyle ve kişiler arası tecrübeleri ile geliştiği düşünülmektedir (Tangney ve Dearing, 2002).

Suçluluk ve utanç duyguları birbirlerinden farkı duygulardır. Bu nedenle bu iki duygunun ayrı ayrı ele alınması ihtiyacı doğmaktadır (Tangney vd., 2011). Öncelikle suçluluk duygusu kişinin kanunen, dinen, ahlaken veya toplumsal kurallar tarafından yasaklanan ya da uygun olmayan davranışlar sergilemesi sonucunda kişinin pişmanlık, gerginlik, rahatsızlık hissetmesi şeklinde açıklanmaktadır (Budak, 2003; Tangney, 1995). Ayrıca kişi başkasına zarar, sıkıntı, hayal kırıklığı yaşattığında veya haksız bir şekilde yarar sağladığında da kendini suçlu hissetmektedir (Baumeister vd., 1994). Suçluluk duygusunda kişi kendi kendisini suçlu bulmakta ve kendisini cezalandırmaktadır. Bu duygu kişinin kendisini suçlayan, öz saygısına zarar verecek bir biçimde yargılayan bir iç ses olarak hissedilebilmektedir (Özer, 2011). Örneğin Lewis (1987) tarafından kişinin kendisini suçlu hissettiğinde zihninden geçenler ifade edilmiştir. Bunlar “Böyle bir şeyi nasıl yapabildim?, Yaptığım bu şey ne kadar zarar verici?, Böyle bir zararı nasıl verebildim?, Tüm suç benim, Kendimi nasıl cezalandırabilirim veya bu davranışı nasıl telafi edebilirim?” şeklindedir. Bazı

araştırmacılara göre suçluluk duygusu kişi tarafından bastırılmış bir şekildedir ve bu yüzden kişi bunun farkında değildir (Pluthick, 1991). Freud (1999)'a göre ise suçluluk ego ve süpereo arasındaki gerilimden oluşmaktadır. Bireyin sadece kötü bir şey yapmasının suçluluğa neden olmadığını, bu kötü şeyin bireyin aklından düşünce olarak geçmesi bile suçluluk hissetmesine neden olabileceğini belirtmektedir. Birey bu kötü davranışların yapılmasının bir suç olduğunun farkındadır. Bu kötü ve suç olarak kabul edilen davranışların ise dışsal belirleyicileri vardır. Birey dışsal belirleyiciler tarafından konulan bu kurallara iki sebepten dolayı uymaktadır. Bunlar bağımlılık hissedilen kişinin kendisine yönelik sevgisinden mahrum kalma korkusu ve birey için otorite figürü olarak görülen biri tarafından cezalandırılma korkusudur. Bu iki sebepten ötürü birey tarafından otorite içselleştirilmekte ve bu otorite içselleştirilmesi de süpereo aracılığıyla gerçekleşmektedir. Sonuç olarak kişi suçluluğu hem otoriteden korku hem de süpereo korkusu sebebiyle hissedildiği söylenebilmektedir. Otorite korkusu suç içeren davranıştan kaçınmaya neden olurken süpereo korkusu cezalandırılma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca süpereo her şeyi bilmekte ve görmekte olduğu için bu kötü davranıştan vazgeçilse bile birey suçluluk duygusunu yaşamaya devam edebilmektedir (Baumeister ve Alquist, 2009).

Utanç ise reddedilme, yetersizlik, küçük düşme durumlarında meydana çıkan kişinin kendisini çaresiz hissetmesine neden olan ve benliğe karşı düşmanca saldırıda bulunan mahcubiyet ve hayal kırıklığından oluşan hemen bu histen kurtulmak istenilen acı verici bir duygudur (Lewis, 1971; Lewis 1987). Freud tarafından utanç duygu olarak da semptom olarak da ele alınmamış ve pek fazla incelenmemiştir. Ona göre utanç süpereo kaynaklı içsel bir gerilimdir (Piers ve Singer, 1972). Erikson ise özerkliğe karşı kuşku ve utanç (1-3 yaş) ve girişimciliğe karşı suçluluk (3-6 yaş) adlı evrelerinin sırasından da anlaşılacağı üzere utanç duygusunun suçluluk duygusundan önce meydana geldiğini belirtmiş ve utancın insan gelişiminde çok önemli bir unsur olduğunu merkezinde de öz bilincin olduğunu belirtmiştir (Erikson, 1993). Nathanson utancın hem anlaşılması kolay hem de evrensel bir duygu olduğunu ve gündelik yaşamda karşılaşılan çoğu ilişki probleminin temelinde yattığını söylemiştir (Nathanson, 2008). Utanç duygusunun bireyin var olan benliğini algılayış biçimi ile ideal benliği arasındaki uyumsuzluklardan dolayı ortaya çıktığı düşünülmektedir. Utanç duygusu bireyin kendine yönelik yeterlilik anlayışını azaltmakta ve bireyi problem çözme becerilerinin yetkinliği hakkında şüpheye düşürmektedir. Kişi

geçmişte başardıklarını unutarak görmezden gelir ve kendi benliğinden de şüphe duymaya başlayıp tekrarlayıcı bir şekilde düşünmeye başlar (Orth vd., 2006). Örneğin “Ne kadar salağım, Ne kadar aşağılayıcı bir durum, Kendimden utanmalıyım, Kötü ve değersiz biriyim, Diğerleri benim ne yaptığımı izliyor, Benim kötü biri olduğumu düşünüyor, Önemsiz ve ahmak biriyim, Yeterince iyi değilim” şeklinde düşünceler bireyin zihninden geçmektedir (Greenberg ve Watson, 2006). Ayrıca birey sürekli diğerleri tarafından nasıl görüldüğünü düşündüğü için de kendisini bir nesne olarak görmeye başlamaktadır. Utanç duygusunun temelinde yoğun bir şekilde saklanma duygusu olduğu için birey de bu duyguyu yaşadığı zaman kendisini geri çekmeye ve örtünmeye çalışmaktadır. Buna örnek olarak utanç duygusu yaşayan birey başkalarıyla göz teması kurmaktan kaçınır, yüzünü saklamaya çalışır ve diğer insanlarla iletişim kurmaktan kaçınır (Lewis, 1987; Barrett, 1995). Ayrıca utanan birey kızarır, terler ve kalp atışlarında bir hızlilik meydana gelir (Lewis, 1971). Utanç duygusunun erken çocukluk yaşantılarındaki ebeveyn tutum ve davranışlarının çocuğa yaşattığı yenilgiler sonucunda meydana çıktığı düşünülmektedir (Malatesta-Magai ve Dervol, 1992).

Suçluluk ve utanç duyguları birbirleriyle sıkça karıştırılan, zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılan duygulardır. Aslında bu iki duygu birçok nedenden ötürü birbirinden ayrılan özellikleri içerisinde barındırmaktadır (Abe, 2004; Tangney vd., 2011). Bu ayrımlardan birincisi suçluluk duygusu kişinin süperego tarafından çizilen sınırlar geçildiğinde yaşadığı bir duyguyken utanç benlik ideali tarafından hedeflenen bir amaca ulaşamadığında yaşanmaktadır. Ayrıca utanç duygusunun altında ebeveynlerin isteklerini yerine getirememekten doğan terk edilme korkusu yataken suçluluk duygusunun altında yatan sebep ise ebeveynler tarafından içselleştirilen hedeflerin yerine getirilememesinden doğan cezalandırılma korkusudur (Tangney ve Dearing, 2002). Utancın birey için suçluluğa oranla daha zorlayıcı bir duygu olduğu ve diğer insanlar tarafından yargılanmaya daha açık konumda olduğu belirtilmektedir. Kişi utanç duygusunu yaşarken değersizlik, yetersizlik, çaresizlik gibi hislerin de bu duyguya eşlik ettiği ve bunun sonucunda da kişinin bu kötü etkiyi telafi etme yönünde isteksizlik göstermesine örneğin kaçınma, saklanma gibi davranışları sergilemesine neden olmaktadır. Suçluluk duygusu ise benlik ile alakalı değil de belirli bir davranış veya olay ile alakalı olduğu için kişinin benliğine zarar vermemekte daha çok kişiyi yapılan yanlış düzeltmeye yönelik davranışlarda bulunmaya yönelttiği söylenmektedir (Barrett, 1995; Tangney vd., 2005). Utanç duygusunun bireyi,

başkalarını hatta kendisini de olumsuz durumlar için suçlamaya, yargılamaya, düşmanlık göstermeye yönelttiği ve kişinin empati kurmasını engellediği, suçluluk duygusunun ise kişiyi empati kurmaya yönelttiği ve yaşanan olumsuz olaylarda sorumluluk almaya teşvik ettiği belirtilmektedir (Tangney ve Dearing, 2002). Son olarak utanç duygusunun ahlak kurallarıyla ilişkili olmayan bir durum sonucunda da oluşabildiği fakat suçluluk duygusunun yalnızca ahlak kuralları ihlal edildiğinde oluştuğu belirtilmiştir (Lewis, 1987).

2.2 İlgili Alanyazın

Bu kısımda flört şiddeti, flört şiddetinin bir türü olan psikolojik saldırganlık, öz-şefkat, suçluluk ve utanç ile ilgili ülkemizde ve yurt dışında yapılan araştırmalardan bahsedilmiştir.

2.2.1 Flört Şiddeti ile İlgili Araştırmalar

İlk olarak flört şiddeti ve öz şefkat ilişkisini araştıran çalışmalardan bahsedilmiştir.

Alan yazında öz şefkat ile partnerler arasında kaliteli ilişki yürütmenin ilişkili olduğu yani bireylerin yüksek öz şefkate sahip olmasının romantik ilişki kalitesini arttırdığını, daha sağlıklı ilişkiler yürütmeye yardımcı olduğu ve partnerler arasında daha az saldırgan davranışlarda bulunmaya sebep olduğunu söyleyen araştırmalar bulunmaktadır (Neff ve Beretvas, 2013; Jacobson vd., 2018).

Neff ve Beretvas (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öz şefkate daha çok sahip olan bireylerin partnerlerine karşı daha nazik, anlayışlı, kabullenici ve özerkliklerine karşı saygılı olurken öz şefkat düzeyi düşük bireylerin ise partnerlerine karşı daha baskıcı ve kontrol edici davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Ülkemizde yapılan bir çalışmada ise öz şefkatli olmanın flört şiddetine başvurma olasılığını azalttığı görülmüştür (Birlik, 2019).

Tandler ve Petersen (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada flört şiddetinin içerisinde yer alan ve çoğunlukla romantik ilişkinin olmazsa olmazı yanılgısı olan kıskançlık ile öz şefkat incelenmiş ve öz şefkat düzeyi yüksek bireylerin partnerlerine karşı daha az kıskançlık davranışında bulunduklarına ulaşılmıştır.

Williamson (2019) tarafından yapılan çalışmada flört şiddetinin bir türü olarak alan yazında geçen cinsel şiddete maruz bırakılan kadınların daha az öz şefkate sahip oldukları bulunmuştur.

Partner şiddeti değil de genel olarak şiddet ile öz şefkat arasında yapılan bir çalışmada ise öz anlayışı yüksek olan kişilerin şiddete karşı çıktıkları ve daha az şiddet davranışı yüzünden mağdur oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Jativa ve Cerezo, 2014).

LeVine (2018) tarafından yapılan eşler arasında yürütülen bir çalışmada öz şefkat ve partner şiddeti arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Tüm bunlar göz önüne alındığında öz şefkat flört şiddeti için koruyucu bir faktör ve partnerler arasında güvenli bir ilişki için gerekli bir değişken olarak görülmektedir.

İkinci olarak flört şiddeti ve diğer değişkenlerle ilgili yurt içinde yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

Kepir-Savoly vd. (2014) tarafından 256 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada çiftler arası şiddeti kabul düzeylerinde cinsiyet ve daha önce ilişki yaşama durumuna göre anlamlı bir fark olup olmadığı; çiftler arası şiddeti kabul düzeyleri ile akılcı olmayan inançlar, eğer ilişki yaşadıysa sayısı ve ilişkinin süresine göre anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde üniversite öğrencilerinin çiftler arası şiddet kabul düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı fark olduğu ve ilişkinin süresi ile de ilişki gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin daha önce ilişki yaşama durumlarına ve daha önce ilişki yaşadılarsa ilişki sayısına göre çiftler arası şiddeti kabul düzeylerinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Kılınçer ve Tuzgöl Dost (2014) tarafından psikolojik değişkenler içerisinde yer alan benlik saygısı, bağlanma tarzları, akademik başarı ile bazı demografik değişkenlerin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismarı yordama düzeyi belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ilk modelde değişkenler arasında sadece benlik saygısı romantik ilişkide maruz kalınan istismarı anlamlı biçimde yordamaktadır. İkinci modelde ise benlik saygısı, kaçınma-bağlanma boyutu, cinsiyet, yaş ve ilişkinin süresi romantik ilişkide maruz kalınan istismarın anlamlı biçimde yordamaktadır.

Salman (2015) tarafından çocuklukta istismar edilme ve çocuklukta ailede şiddete tanık olma ile flört ilişkisinde maruz bırakılan ve uygulayıcı olma arasındaki

ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkeklere göre kadınlar için çocuklukta istismar edilme daha güçlü bir yordayıcıdır. Ek olarak flört şiddeti ile akran etkisi arasında ilişki bulunmuştur.

Yıldırım (2016) tarafından üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile sahip oldukları benlik saygılarının romantik ilişki şiddetine dair tutumlarına etkisinin nasıl olduğu araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, benlik saygısı ile romantik ilişkide şiddete maruz bırakılma, yaşanan ailede şiddete maruz bırakılma ya da tanık olma durumu, çalışma durumu, romantik ilişkiye sahip olma durumu, ebeveynlerin birlikte yaşama durumu, flört ilişkisinin süresi ve öğrenim görülen fakülte arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu bulunmuştur.

Biçer ve Demir (2017) tarafından flört şiddetinin üniversite öğrencilerinde oranı ve maruz bırakılan şiddet çeşitleri belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, üniversite öğrencilerinin yaklaşık %25'inin flört şiddetine maruz bırakıldıkları belirlenmiştir. Diğer şiddet türlerine kıyasla en fazla duygusal şiddetin yaşandığı ayrıca alkol ve sigara kullanmanın şiddete maruz bırakılmayı etkilediği de bulunmuştur.

Açıkgöz vd. (2018) tarafından 105 tıp fakültesi öğrencisi ile yapılan çalışmada flört şiddetinin sıklığı ve türünün belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre en sık görülen flört şiddetinin duygusal şiddet olduğu bulunmuştur. Ayrıca hem uygulamada hem de maruz da duygusal ve cinsel şiddete göre cinsiyet farkı bulunmamıştır.

Aydın (2018) tarafından flört şiddetine maruz kalmanın kendilik algısı ve temas biçimleri ile ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kişilerin öz güvenlerini ve kendilik algılarını arttırmalarının hem flört şiddetini uygulamak hem de maruz bırakılmak için koruyucu bir faktör olabileceği bulunmuştur.

Kahya (2018) tarafından kadınlara yönelik yakın partner şiddeti ile reddedilme duyarlılığının ve düşmanlığının arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma 288 kadın katılımcı ile yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre çocukluk çağı travmalarına maruz bırakılan kadınların yakın partner şiddetine maruz bırakılma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karatay vd. (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutum ve davranışları araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, üniversite öğrencilerinde flört şiddeti farkındalığının düşük olduğu ve partnerlerine karşı şiddete başvurma ise dikkate değer bir biçimde yüksek bulunmuştur. Ayrıca bireylerin geçmiş yaşantılarında şiddete maruz bırakılma ve şiddet tanığı olma ile partnerlerine karşı şiddete başvurma arasında anlamlı bir ilişki olduğu da saptanmıştır.

Uysal Venema (2018) tarafından flört şiddeti ile anneden ve babadan algılanan çocuk yetiştirme tarzları ve bağlanma stilleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu evli olmayan, araştırmanın yürütüldüğü sırada bir ilişki içerisinde olan ya da bir ilişki içerisinde olmaması halinde daha önceden ilişkisi veya ilişkileri olmuş olan 461 kişi oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuca göre, güvensiz bağlanmanın yaralama ve yaralanma ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Sarıhan ve Yılmaz (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin flört şiddetine dair tutumları ile bazı demografik verilerin ayrıca toplumsal cinsiyetçilik özelliklerinin ve çocukluk çağı travma deneyimlerinin arasında bir farkın olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, flört şiddetine dair tutum ile çocukluk çağı travmaları ve çelişik duygulu cinsiyetçiliğin arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Toplu-Demirtaş (2018) tarafından 804 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada ebeveynler arası şiddete tanık olmanın ve fiziksel flört şiddeti suçunun fiziksel şiddete yönelik tutuma karşı aracılık edip etmediği araştırılmıştır. Kadınların %32,1'i erkeklerin ise %20,5'inin partnerine fiziksel şiddet uyguladığı bulunmuştur. Anneden babaya veya babadan anneye fiziksel şiddete tanık olmanın fiziksel şiddete yönelik tutuma aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Balcı Devrim (2019) tarafından hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddeti tutumları belirlenmiş ve birbiri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı puan ortalamaları ile flört şiddeti tutum puan ortalamaları arasında pozitif ancak zayıf bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Palabıyık (2019) tarafından yaratıcı dramının üniversite öğrencilerinin flört şiddetine dair tutumlarına etkisi araştırılmıştır. Katılımcıların flört şiddetine dair tutumlarına etkisini belirlemek için toplamda 42 saatten oluşan yaratıcı drama

etkinlikleri hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, yaratıcı dramının, flört şiddetine yönelik tutum için oldukça önemli bir etkisi olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü araştırma boyunca öğrencilerinin bu tutumlarını sergiledikleri eskiye oranla farkındalık düzeylerinin daha çok arttığı gözlemlenmiştir.

Yolcu (2019) tarafından üniversite öğrencilerinin benlik saygısı, algılanan ilişki öz yeterliği ve bağlanma biçimlerinin flört şiddetine dair tutumlarına olan etkisi araştırılmıştır. Araştırmada kadın öğrencilerinin erkek öğrencilere kıyasla flört şiddetini daha çok kabullendikleri sonucu elde edilmiştir. Ayrıca araştırma yapıldığı sırada ilişkisi olmayan öğrencilerin ilişki olanlara göre flört şiddetini daha çok kabullendikleri de bulunmuştur.

Özdemir (2019) tarafından üniversite öğrencilerinin otoriter olma ile flört şiddeti arasındaki incelenmiş ve bu ilişkiyi etkileyebilecek olan faktörler bulunmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre, öğrencilerin aslında flört şiddeti olan durumları flört şiddeti olarak görmediği ve flört şiddeti hakkında farkındalığın olmadığı bulunmuştur.

Alptekin (2019) tarafından üniversite öğrencilerinin flört süreci ve flört şiddeti algısı karşılaştırılmıştır. Katılımcıların flört şiddetine dair davranış sıklıkları ile tutumlarının az olduğu bulunmuştur. Erkeklerin kadınlara kıyasla flört şiddetine daha eğilimli oldukları ve katılımcıların fiziksel şiddete oranla psikolojik şiddete daha eğilimli oldukları bulunmuştur.

Süzer (2019) tarafından sosyal onaylanma ihtiyacı, olumsuz değerlendirilmekten korkma ve flört şiddetine dair tutum arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların sosyal onay ihtiyacı arttıkça ve olumsuz değerlendirilme korkusu arttıkça flört şiddetine yönelik tutumlarının da arttığı bulunmuştur.

Ayhan (2020) tarafından yapılan araştırmada flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutum ile güvenli bağlanma ve anne babaya benzerlik arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma evli olmayan ama flört ilişkisi bulunan 100 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulardan biri güvenli bağlanma stiline sahip olmayan kişilerin flört şiddeti puanlarının daha yüksek olması şeklindedir. Diğer bir bulgu ise anne babaya benzerlik ile flört şiddeti arasında negatif bir ilişki bulunmasıdır. Ayrıca erkek katılımcıların kadınlara oranla daha fazla flört şiddeti uyguladıkları sonucu da elde edilmiştir.

Baltarlı (2020) tarafından 18-26 yaş aralığında olan 410 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada flört şiddeti şema terapi modelinde incelenmiştir. İncelemeler sonucunda, anne ve babaya dair aşırı izin veren/sınırsız ebeveynlik algısı ve anneye dair duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveynlik algısı flört şiddetine yönelik tutum ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca flört şiddetinin ilişki sayına göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir.

Mermertaş (2020) tarafından üniversite öğrencilerinde benlik saygısı, flört şiddeti ve depresyon arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 300 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, üniversite öğrencilerinin flört şiddetine dair tutum arttıkça depresyonun arttığı, benlik saygısının ise azaldığı bulunmuştur. Ayrıca bireylerin flört şiddetinden maruz bırakılma durumları arttıkça, depresyon düzeyleri artarken benlik saygısı düzeylerinin ise azalmakta olduğu bulunmuştur.

Sezer vd. (2020) tarafından 583 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada, bireylerin flört şiddetine ilişkin tutumları, davranışları ve sistemi meşrulaştırma düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması ve bu ilişkilerin altında yatan sosyal, ekonomik, psikolojik, coğrafi ve kültürel faktörlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre hem flört şiddetine ilişkin tutum ortalamalarının hem de sistemi meşrulaştırma düzeyine ilişkin tutum ortalamalarının cinsiyete ilişkin değerlerinde kadın ve erkek bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen nispeten erkek bireylerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Üstünel (2020) tarafından üniversite öğrencileri için flört şiddeti önlemeye yönelik bir program geliştirilmiş ve bu programın sonucu değerlendirilmiştir. Öğrencileri flört şiddeti konusunda bilinçlendirmek, şiddet içeren davranışları tanımak ve bu davranışlarla başa çıkma becerilerine destek olmak, çatışma çözme becerilerini çoğaltmak, daha güvenli ve sağlıklı ilişkiler kurabilmelerini sağlamak için kılavuzluk etmek hedefiyle 8 oturum olan bir program yapılmıştır. 41 üniversite öğrencisi deney grubunu, 49 üniversite öğrencisi ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Bu programın flört şiddetini önlemek için oldukça etkili olduğu bulunmuştur.

Toplu Demirtaş ve D. Fincham (2020) tarafından üniversite öğrencilerinde fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddetin yaygınlığı ve cinsiyet farklılığı incelenmiştir.

Ayrıca üniversite öğrencileri arasında güç algısı ile fiziksel, cinsel ve psikolojik flört şiddeti faili arasındaki ilişkilerde güç tatmininin arabuluculuk rolü incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, diğer şiddet türlerine göre psikolojik şiddet yaygınlığı en yüksek çıkmıştır. Ayrıca ilişki gücünü düşük algılayan üniversite öğrencilerinin ilişkilerinde daha fazla şiddete başvurduğu bulunmuştur. Son olarak araştırma sonucuna göre fiziksel şiddet kadınlarda %43, erkeklerde %35 oranında yaygınken cinsel şiddet kadınlarda %25 erkeklerde ise %41,8 psikolojik şiddet ise kadınlarda %80,1 erkeklerde ise %75,5 oranında yaygın olduğu bulunmuştur.

Toplu-Demirtaş vd. (2020) tarafından 491 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada flört şiddet algıları ve bu algıları kolektivizmin, düşmanca cinsiyetçiliğin, şiddet mitlerini kabul etmenin nasıl şekillendirdiği araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre kolektivizmin, düşmanca cinsiyetçiliğin ve şiddet mitlerini kabulün flört şiddetine aracılık ettiği bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet farkı bulunmuş, kadınlr erkeklere kıyasla flört şiddetini daha ciddi algıladığı sonucu da elde edilmiştir.

Aksoy (2021) tarafından flört şiddetinin üniversite öğrencileri arasında yaygınlığı ve flört şiddetinin stresle başa çıkma tarzlarıyla ilişkisi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre flört şiddetinin oldukça yaygın olduğu türleri arasında ise en çok psikolojik şiddetin yaygın olduğu bulunmuştur. Ayrıca iyimser ve boyun eğici başa çıkma tarzının psikolojik şiddeti uygulamayı yordadığı çaresiz başa çıkma tarzının da psikolojik şiddete maruz kalmayı yordamadığı bulunmuştur.

Gümüş (2021) tarafından üniversite öğrencilerinde flört şiddeti tutumları ile öz anlayış ve algılanan ebeveyn ilişkisi çeşitli demografik nitelikler açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre flört şiddeti tutumu ile öz anlayış arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmazken ebeveyn biçimleri ile anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Örneğin erkekte psikolojik şiddet uygulama tutumu ile anne ilgisiz ve bağımlı; baba ilgisiz, bağımlı ve koruyucu tutum arasında pozitif bir ilişki elde edilmiştir. Kadında psikolojik şiddet uygulama tutumu ile anne ilgisiz, bağımlı, demokratik; baba ilgisiz, demokratik, bağımlı tutum alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

Gökkaya ve Öztürk (2021) tarafından yapılan çalışmada flört şiddeti ile çocuklukta aile içi şiddet öyküsü arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 792 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre flört

şiddeti türleri arasında en sık uygulanan şiddet türünün psikolojik şiddet olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca erkeklerin daha çok fiziksel şiddete maruz kaldığı kadınların ise daha çok psikolojik şiddete maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklukta aile içi şiddete tanıklık edenlerin flört ilişkilerinde daha çok şiddete maruz bırakıldığı ve daha çok şiddet uyguladığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Kocamanoğlu (2021) tarafından üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı ruhsal travmalar ve ruhsal belirtilere sahip olmanın flört şiddeti ile ilişkisi incelenmiştir. Kadın katılımcıların erkeklere oranla daha fazla flört şiddetine maruz bırakıldıkları bulunmuştur. Ayrıca flört şiddetine maruz kalan bireylerin daha fazla depresyon ve anksiyete yaşadığı tespit edilmiştir. Çocuklukta şiddete maruz kalmanın flört ilişkisinde şiddete başvurma ile ilişkili olduğu da belirtilmiştir. Son olarak ebeveynlerin eğitim düzeyi, tutumları, gelir miktarı ve bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin flört şiddeti açısından bir risk faktörü olduğu bulunmuştur.

Öztürk (2021) tarafından üniversite öğrencilerinde flört şiddeti tutumlarının benlik saygısı ve bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Flört şiddeti tutumu ile benlik saygısı arasında negatif bir ilişki elde edilmiştir. Flört şiddeti tutumu ile bağlanma biçimleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Toplu-Demirtaş ve Aracı-İyiaydın (2021) tarafından 242 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada ebeveynler arası fiziksel şiddete tanık olma ile romantik ilişkideki fiziksel şiddet arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Arabuluculuk analizi sonucunda bu ilişkiye sadece erkeklerde ulaşılmıştır. Ayrıca yakın partner şiddeti oranı kadınlarda %32 iken erkeklerde %28,4 çıkmış ve cinsiyet farkı bulunmamıştır.

Yörük Tepe (2021) tarafından üniversite öğrencilerin aşka ve flört şiddetine yönelik tutumlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre tutkulu aşk ile erkekte fiziksel şiddet kadında ise hem fiziksel hem psikolojik şiddet arasında negatif, oyun benzeri aşkta kadın ve erkekte psikolojik ve fiziksel şiddet arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Arkadaşça aşkta ise erkeğin uyguladığı fiziksel şiddet ve kadının yaptığı hem fiziksel hem de psikolojik şiddet arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Sahiplenici aşk ile de erkeğin yaptığı psikolojik, kadının yaptığı hem psikolojik hem de fiziksel şiddet arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Son olarak

özgeci aşk ile erkeğin yaptığı psikolojik, kadının yaptığı hem psikolojik hem de fiziksel şiddet arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Yenici (2021) tarafından üniversite öğrencilerinde flört şiddeti tutumları ve flört şiddetine maruz kalma durumları ile empati, duygu düzenleme, zihin okuma becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre flört şiddeti tutumları ile empati, duygu düzenleme ve zihin okuma becerileri arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.

Büyükeksil (2021) tarafından üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumlarının dürtüsellik, ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre erkeğin uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutum dürtüsellik ve cinsiyet değişkenleri tarafından pozitif yordandığı; erkeğin uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutumun dürtüsellik, cinsiyet, cezalandırıcı baba şekli değişkenleri tarafından pozitif yordandığı bulunmuştur. Kadının uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutumun cinsiyet, dürtüsellik, aşırı koruyucu baba ve başarı odaklı baba şekli pozitif yordarken aşırı koruyucu anne tutumunun negatif yordadığı bulunmuştur. Kadının uyguladığı fiziksel şiddete yönelik tutumun cinsiyet, dürtüsellik aşırı koruyucu baba ebeveynlik şeklinin pozitif yordadığı bulunmuştur.

Ünüvar (2022) tarafından 568 üniversite öğrencisi ile flört şiddetine yönelik tutumların yordayıcıları araştırılmıştır. Cinsel mitlere inanma, özgüven, yaşam doyumu ve erkek olmanın flört şiddeti tutumlarını anlamlı bir biçimde yordadığı bulunmuştur.

Bu kısımda son olarak flört şiddeti ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

Renner ve Whitney (2012) tarafından yapılan çalışmada yakın partner şiddetinin risk faktörleri araştırılmıştır. Araştırma 18-27 yaş aralığında 10.187 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çocukluk çağı istismarı ile gençlikte suça karışmanın yakın partner şiddeti ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Gençlikte şiddet suçuna karışmanın kadınlar da yakın partner şiddetine başvurma olasılığını arttırırken düşük benlik algısının ise erkeklerde yakın partner şiddetine başvurma olasılığını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yakın partner şiddetine maruz bırakılmanın cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Maldonado vd. (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin bilişsel yeniden düzenleme ile duygu düzenleme stratejileri ile flört şiddeti arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, bilişsel yeniden düzenleme eğitimi alan üniversite öğrencilerinin saldırgan sözel dili daha az kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca duygu düzenleme stratejilerinin partner saldırganlığını azalttığı da bulunmuştur.

Reed vd. (2016) tarafından üniversite öğrencilerinde dijital medya kullanımı ile flört şiddetine başvurma ve uğrama arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre dijital medya kullanımı ile flört şiddeti arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Diğer şiddet türlerine göre psikolojik şiddet ve dijital medya kullanımı arasında en yüksek ilişki bulunmuştur.

Paat ve Markham (2019) tarafından üniversite öğrencilerinde flört şiddeti faili ve maruz bırakılmada aile faktörünün rolü araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre, aile içi şiddete tanık olma ile flört şiddeti faili ve maruz bırakılma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca iki ebeveynli ailelerden gelen katılımcıların daha az flört şiddeti faili ya da maruz bırakılan olduğu bulunmuştur.

Tüm bunlardan yola çıkarak flört şiddeti ile ilgili araştırmalar incelendiğinde özellikle Türkiye alan yazında flört şiddetine yönelik tutumun flört şiddeti uygulama veya maruz kalmaya oranla daha çok araştırıldığı göze çarpmaktadır. Ayrıca flört şiddeti ile bağlanma stilleri, cinsiyet rolleri/algısı, ebeveyn biçimleri, çocuklukta şiddete tanık olma veya bizzat şiddete uğrama, benlik saygısı, depresyon, anksiyete, stresle başa çıkma, alkol/sigara kullanımı ile ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar çoğunluktadır. Flört şiddeti ile ilgili nicel çalışmaların nitel çalışmalara ve deneysel çalışmalara oranla daha çok yapıldığı da dikkati çekmektedir.

2.2.2 Psikolojik Saldırganlık ile İlgili Araştırmalar

Bu kısımda mevcut araştırmanın değişkenleri olduğu için ilk olarak öz şefkat ve psikolojik saldırganlık ilişkisinin incelendiği çalışmalardan bahsedilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde psikolojik saldırganlık ve öz şefkat ile ilgili araştırmaların azlığı çarpıcı bir biçimde göze çarpmaktadır. Genel olarak saldırganlık, şiddet ve romantik ilişki içerisinde incelenen bile flört şiddetinin türleri arasında olan

ve yaşanma sıklığının daha çok olduğu psikolojik saldırganlık ile ilgili çalışma çok az bulunmaktadır.

Nadir olan bu çalışmalardan biri ülkemizde Atay (2021) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmadır. Bu araştırmanın sonucuna göre öz şefkat düzeyi arttıkça psikolojik saldırganlığa başvurma düzeyinin de paralel olarak azaldığı görülmektedir. Ayrıca psikolojik saldırganlığa başvurma ve maruz bırakılmanın cinsiyet açısından farklılaşmadığı da bulunmuştur.

Samios vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise öz şefkatin boyutlarından biri olan öz anlayış ile psikolojik saldırganlık arasında yapılan çalışmada psikolojik saldırganlığa yüksek düzeyde maruz kalanların öz anlayış düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karataş (2021) ait doktora tez çalışmasında ise kadına karşı psikolojik şiddete yönelik tutum ile öz şefkat arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.

Sonuç olarak kısıtlı sayıda olan bu çalışmalar incelendiğinde bireylerin öz şefkat düzeyleri arttıkça psikolojik saldırganlık düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşılabileceği düşünülmektedir.

İkinci olarak psikolojik saldırganlık ile ilgili yurt içinde yapılan diğer çalışmalardan bahsedilmiştir.

Karakurt vd. (2013) tarafından yaş ortalamaları 27 olan 241 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada psikolojik istismarın yaşa ve cinsiyete göre nasıl farklılaştığı araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre erkeklerin kadınlara oranla daha fazla psikolojik istismara maruz bırakıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yaş arttıkça psikolojik istismara maruz bırakılma olasılığının da azaldığı sonucu elde edilmiştir.

Toplu Demirtaş (2015) tarafından flört ilişkisi bulunan üniversite öğrencileri arasında, kişisel bilişsel, ebeveyne yönelik algılanan ve toplumsal değişkenlerin psikolojik saldırganlığa başvurma arasındaki ilişkiye nasıl aracılık ettiği araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, psikolojik saldırganlığına başvurmada toplumsal değişkenlerin, ebeveyne ilişkin algılanan ve kişisel bilişsel değişkenlerin önemli olduğu bulunmuştur. Ayrıca veri toplama aracı olarak kullanılan Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği'nin geçerliği bir kez daha ortaya konmuştur. Psikolojik saldırganlığa başvurma ve maruz bırakılmanın cinsiyet açısından farklılaşmadığı bulgusu da elde edilmiştir.

Ergüder (2016) tarafından flört ilişkisi bulunan üniversite öğrencilerinin öfke ifade stillerinin, çocuklukta mağdur olunan ebeveyn sebepli psikolojik saldırganlık ile bireylerin yaşadıkları flört ilişkilerinde psikolojik saldırganlığa başvurma arasındaki ilişkiye nasıl aracılık ettiği incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, öfkeyi dışa vurma ve öfkeyi kontrol etmenin psikolojik saldırganlığa başvurma üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Karanis (2016) tarafından üniversite öğrencilerinin algıladıkları duygusal istismar düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin algıladıkları duygusal istismar düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu ve algılanan duygusal istismar düzeyi ile cinsiyet, yaş ve gelir seviyesi gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Ertuğ (2018) tarafından üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar düzeyi ve ruminasyon düzeyinin ilişkisine bakılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin algılanan duygusal istismar ve ruminasyon düzeyinin anne-baba eğitim durumu ve cinsiyetle ilişkili olmadığı, ekonomik durumları ile algılanan duygusal istismar ve ruminasyonla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Beyarslan (2019) tarafından psikolojik kontrolün, ebeveyn sıcaklığının ve sıkı kontrolün romantik ilişkilerde yaşanan duygusal istismara etkisi incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, psikolojik kontrolün, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldığı duygusal istismar üzerindeki olumsuz etkilerini yalnızca ebeveyn sıcaklığının orta ve yüksek olduğu ve ebeveynlerin çocukluk döneminde uygunsuz davranışlar izleme sağlamadığı durumlarda arttığı bulunmuştur.

Şakar (2019) tarafından üniversite öğrencilerinin özel yaşam alanları umut düzeyleri ile çocukluk dönemi mutluluk, kişilik özellikleri ve algıladıkları duygusal istismar arasındaki ilişki incelenmiş. Ayrıca umut düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, umut düzeyleri ile çocukluk dönemi mutluluk huzur anıları, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk kişilik ve algılanan duygusal istismar arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Aracı-İyiaydın vd. (2020) tarafından 562 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada psikolojik ve siber flört şiddetinin gerçekleştirilmesinde

cinsiyet farklılıklarının yaygınlığını araştırılmıştır. Katılımcıların %88,9'u psikolojik şiddet, %68,4'ü ise siber şiddete en az bir kez maruz bırakılmıştır. Araştırma sonucuna göre kaygılı bağlanmanın kıskançlık sergilemek ve psikolojik ya da siber şiddet uygulamakla ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca kadınların erkeklere göre daha fazla psikolojik ve siber şiddet uyguladıkları sonucuna da ulaşılmıştır.

Şirin (2020) tarafından üniversite öğrencilerinde intihar olasılığı ve yaşamda anlam algılanan duygusal istismar açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların algıladıkları duygusal istismar düzeyleri ile hayatta anlam arayışı alt boyutu ve intihar edebilme durumları arasında pozitif, anlamlı bir ilişki olduğu ve hayatta anlamın varlığı alt boyutu ile negatif, anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca algılanan duygusal istismarın cinsiyet, bir sosyal topluluğa ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı farklılıkların olduğu bulunmuştur. Fakat ebeveyn birlikte olma durumu, anne-baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Toplu-Demirtaş ve Hatipoğlu-Sümer (2020) tarafından 1015 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada psikolojik saldırganlığın yaygınlığı, cinsiyet farkı olup olmadığı, ebeveynler arası psikolojik saldırganlığa tanık olmanın psikolojik saldırganlığı nasıl etkilediği araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre anneden babaya psikolojik saldırganlık suçuna daha fazla tanık olan kadın üniversite öğrencilerinin, psikolojik saldırganlığa karşı daha fazla kabul edici tutum sergileme eğiliminde olduklarını ve bunun karşılığında eşlerine karşı daha fazla psikolojik saldırganlık sergilediklerini ortaya koymuştur.

Son olarak psikolojik saldırganlık ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

Hammock vd. (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin fiziksel ve psikolojik saldırganlık algıları incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 267 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcılara evli bir çift arasındaki çatışmaları içeren örnek bir senaryo okutulmuş ve düşünceleri sorulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların fiziksel saldırganlığı, psikolojik saldırganlığa oranla daha olumsuz değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca katılımcıların erkeğin kadına şiddet uygulamasını, kadının erkeğe şiddet uygulamasına göre daha sert buldukları da ortaya çıkmıştır.

McDermott vd. (2017) tarafından psikolojik saldırganlık ile bağlanma boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu flört ilişkisi bulunan 980 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, erişkin bağlanma anksiyetesi, kadınlarda psikolojik saldırganlığın 4 boyutu ile ve erkeklerde düşmanca geri çekilme ile pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur.

2.2.3 Suçluluk ve Utanç ile İlgili Araştırmalar

Mevcut çalışmanın değişkenleri olduğu için suçluluk ve utanç ile psikolojik saldırganlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara yer verilmiştir.

Beck (2011) tarafından kadınlarla yapılan bir çalışmada kadınların duygusal istismara uğradıkça suçluluk ve utanç duygularını yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Harper vd. (2005) tarafından erkeklerle yapılan bir çalışmada ise psikolojik istismar ile utanç arasında pozitif bir korelasyon bulunmuştur.

Oflaz vd. (2022) tarafından ülkemizde kadın üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada psikolojik saldırganlığa uğrama ile suçluluk ve utanç arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Yani çalışmaya katılan kadın öğrencilerin psikolojik saldırganlığa uğrama puanları arttıkça suçluluk ve utanç puanlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Görüldüğü üzere hem erkek hem de kadınlarla birlikte yürütülen psikolojik saldırganlık ile suçluluk ve utanç için yapılan nicel bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nicel araştırmalardan farklı olarak yürütülen nitel araştırmalar da bulunmaktadır. Kadınlarla yürütülen nitel bir araştırmada katılımcılar yakın partner şiddeti sonrasında utanç ve suçluluk duygusu yaşadıklarını belirtmişlerdir (Karakurt, 2014). Evli insanlarla yürütülen nitel bir çalışmada ise katılımcılar yaşadıkları duygusal şiddet sonrasında yine suçluluk ve utanç duyguları yaşadıklarını söylemişlerdir (Retzinger, 1991). Yapılan bu hem nicel hem de nitel araştırmalar incelendiğinde psikolojik saldırganlık ile suçluluk ve utanç arasında negatif bir ilişki olabileceği görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde kullanılan araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma durumlarının öz-şefkat, suçluluk ve utanç ile arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bir araştırma olup bu kapsamda betimsel tarama araştırmaları türlerinden ilişkisel araştırmadır. Bu araştırmada psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma bağımlı değişkeni oluştururken öz-şefkat, suçluluk ve utanç ise bağımsız değişkeni oluşturmaktadır.

İlişkisel araştırma modeli iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin açıklanmasını ve sonuçların tahmin edilebilmesini, istatistiksel karşılaştırmalar yapılarak seçilen değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyinin saptanması, değişkenlerin birbirlerini etkileyip etkilemediğinin görülmesi ve ilişkisel tahminlerde bulunulabilmeyi sağlamaktadır (Tekbıyık, 2014).

3.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu araştırmacı tarafından online ortama aktarılan Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeğini, Öz Duyarlık Ölçeğini, Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeğini ve araştırmacı tarafından hazırlanan Katılımcı Bilgi Formunu gönüllülük esas olmak şartıyla dolduran, Türkiye’de bulunan üniversitelerin çeşitli lisans ve lisansüstü programlarında öğrenimini sürdüren 452 kişiden oluşmaktadır. Daha sonra şu anda mevcut ilişkisi olmayan 102 kişi çıkarılmış, kalan 350 kişi üzerinde uç değer taraması yapılmış +3 ve -3 aralığının dışında kalan veriler çıkarılmıştır. Böylece araştırmanın çalışma grubu romantik ilişki yaşayan 318 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır.

Tablo 3.1.*Katılımcılara Ait Demografik Veriler*

Değişken (F=318)		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	247	77,7
	Erkek	71	22,3
Sınıf Düzeyi	Hazırlık	2	,6
	1.Sınıf	40	12,6
	2. Sınıf	34	10,7
	3.Sınıf	45	15,4
	4.Sınıf	12	38,4
	Yüksek Lisans	68	21,4
	Doktora	3	19
Yaş	18-21	97	30,5
	21-24	190	59,8
	25-28	28	8,8
	29-33	3	19
Ailenin İlişkiden Haberdarlığı	İlişkiden Haberdar	224	70,4
	İlişkiden Haberdar Değil	66	20,8
	İlişkiden Haberdarlığı Bilinmiyor	28	8,8
Görüşme Şekli	Yüz Yüze	195	61,3
	Online Görüntülü Görüşme	65	20,4
	Telefon Görüşmesi	58	18,2
Görüşme Sıklığı	Ayda Bir Defadan Az	36	11,3
	Ayda Bir	21	6,6
	İki Haftada Bir	20	6,3
	Her Hafta	50	15,7
	Haftada Birkaç Kez	62	19,5
	Her Gün	73	23,0
	Gün İçinde Birden Çok	56	17,6
Birlikte Yaşama Durumu	Birlikte Yaşıyor	36	11,3
	Birlikte Yaşamıyor	282	88,7
Partner Tarafından Fiziksel Şiddete Uğrama	Evet	9	2,8
	Hayır	309	97,2
İlişkinin Geleceği	Evleneceğiz	186	58,5
	Evlenmeden Devam Edeceğiz	25	7,9
	Ayrılacağız	8	2,5
	Belirsiz	99	31,1
Yaşanılan İlişki Geçmişi	İlk İlişki	59	18,6
	Daha Önce 1 İlişki Deneyimi	75	23,6
	Birden Fazla İlişki Deneyimi	184	57,9

Araştırmanın örneklemini oluşturan romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencileri cinsiyete göre incelendiğinde örneklemini %22,3'ünü erkekler oluştururken %77,7'sini kadınlar oluşturmaktadır. Örneklem sınıf düzeyine göre incelendiğinde %6'sı hazırlıkta, %12,6'sı 1. sınıfta, %10,7'si 2. sınıfta, %15,4'ü 3.sınıfta, %38,4'ü 4. sınıfta, %21,4 yüksek lisansta, %9'u ise doktora öğrenim görmektedir. Örneklem yaş düzeyine göre incelendiğinde %30,5'i 18-21 yaş aralığında, %59,8'i 21-24 yaş aralığında, %8,8'i 25-28 yaş aralığında, %9'u 29-33 yaş aralığındadır. Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin yaşadıkları ilişkiden aileleri haberdar olanlar %70,4, aileleri haberdar olmayanlar %20,8, ailenin haberdar olup olmadığı bilinmeyenler ise %8,8'i örneklemini oluşturmaktadır. Görüşme şekli düzeyi incelendiğinde partnerleri ile yüz yüze görüşenler örneklemin %61,3'ünü, çevrimiçi görüntülü görüşenler %20,4'ünü, telefon aracılığıyla görüşenler ise %18,2'sini oluşturmaktadır. Görüşme sıklığı düzeyi incelendiğinde partnerleri ile ayda bir defadan az görüşenler örneklemin %11,3'ünü, ayda bir defa görüşenler %6,6'sını, iki haftada bir görüşenler %6,3'ünü, her hafta görüşenler %15,7'sini, haftada birkaç kez görüşenler %19,5'ini, her gün görüşenler %23,0'ını, gün içinde birden çok kez görüşenler ise %17,6'sını oluşturmaktadır. Örneklemin %11,3'ü partneriyle birlikte yaşıyorken, %88,7'si ise birlikte yaşamıyordu. Ayrıca örneklemin %2,8'i partneri tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldığını belirtirken %97,2'si belirtmemiştir. İlişkinin geleceği düzeyi incelendiğinde partnerleri ile evleneceklerini düşünenler örneklemin %58,5'ini, evlenmeden bu şekilde devam edeceklerini düşünenler %7,9'unu, ayrılacaklarını düşünenler %2,5'ini, ilişkinin geleceğini belirsiz görenler ise %31,1'ini oluşturmaktadır. Son olarak yaşanan ilişki deneyimi düzeyi incelendiğinde örneklemin %18,6'sı şu anki ilişkilerinin ilk ilişkileri olduğunu, %23,6'sı daha önce bir ilişki deneyiminde bulunduklarını, %57,9'u ise birden fazla ilişki deneyimine sahip olduğu şeklindedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlık, öz şefkat, suçluluk ve utanç düzeylerini ölçmek amacıyla üç farklı ölçme aracı kullanılmıştır. Bu bölümde kullanılan ölçme araçlarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.3.1.Öz Duyarlık (Öz Şefkat) Ölçeği

Neff (2003b) tarafından geliştirilen, Akın vd. (2007) Türkçeye uyarlamasını yaptığı Öz Duyarlık Ölçeği, 26 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu 6 alt boyut öz sevecenlik, öz yargılama, paylaşımların bilincinde olma, izolasyon, farkındalık ve aşırı özdeşleşme şeklindedir. Ölçek 5'li likert tipi derecelendirmeye sahiptir. Ölçekten yüksek puan alınması öz duyarlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 26- 130 aralığındadır.

Öz Duyarlık Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması Sakarya Üniversitesi'nde öğrenim gören 633 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Öz sevecenlik alt ölçeği 5 maddeden oluşmakta ve '*Hata ve yetersizliklerimi anlayışla karşılarım*' örnek maddesidir. Öz yargılama da 5 maddeden oluşmakta ve '*Gerçekten güç durumlarla karşılaştığımda kendime kaba davranırım*' örnek maddesidir. Paylaşımların bilincinde olma 4 maddeden oluşmakta ve '*Kendimi çok kötü hissettiğim durumlarda, dünyadaki birçok insanın benzer duygular yaşadığını hatırlamaya çalışırım*' örnek maddesidir. İzolasyon da 4 maddeden oluşmakta ve '*Kendimi üzgün hissettiğimde, diğer insanların çoğunun belki de benden daha mutlu olduklarını düşünürüm*' örnek maddesidir. Bilinçlilik ise 5 maddeden oluşmakta ve '*Bir şey beni üzdüğünde duygularımı dengede tutmaya çalışırım*' örnek maddesidir. Son alt ölçek olan aşırı özdeşleşme 5 maddeden oluşmakta ve '*Kendimi kötü hissettiğimde kötü olan herşeye kafamı takar ve onunla meşgul olurum*' örnek maddesidir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları öz sevecenlik .77, öz yargılama .72, paylaşımların bilincinde olma .72, izolasyon .80, bilinçlilik .74, aşırı özdeşleşme .74 şeklindedir. Test-tekrar test güvenirlik katsayıları ise .56 ile .69 değer aralığındadır. Ayrıca ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .48 ile .71 arasında sıralandığı ve %27'lik alt-üst grupların ortalamaları arasındaki tüm farkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Tüm bunlar incelendiğinde ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Akın vd., 2007). Bu araştırma için yapılan iç tutarlılık analizi sonucuna göre toplam öz şefkat için .89 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2. Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği (ÇBDİÖ)

Murphy ve Hoover (1999) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Toplu-Demirtaş vd. (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Psikolojik saldırganlığa başvurma ve uğrama olmak üzere 2 ayrı ölçekten oluşmaktadır. Her bir ölçek kontrol, aşağılama, düşmanca geri çekilme ve tehdit olmak üzere 4 boyuttan

oluşmakta, her boyut 7 madde içermekte ve toplam 56 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 8’li sıklık şeklinde ve her bir madde son 6 ay içinde ölçekteki davranışların ne sıklıkta olduğunu ölçmeye çalışmaktadır. Katılımcıların ilgili alt ölçeklerden aldıkları yüksek puanlar psikolojik saldırganlık içeren davranışların fazlalığını gösterir (Toplu-Demirtaş vd., 2018).

Psikolojik saldırganlık uygulamanın kontrol alt boyutu için ‘*Partnerime şüpheli bir tavırla nerede veya kimlerle birlikte bulunduğumu sordum*’ maddesi, aşağılama alt boyutu için ‘*Partnerimin aptal olduğumu söyledim ya da ima ettim*’ maddesi, düşmanca geri çekilme alt boyutu için ‘*Konuşamayacak ya da konuşmayı istemeyecek kadar sinirlendim*’ maddesi, ve tehdit alt boyutu için ‘*Partnerimi korkutacak kadar öfkelenim*’ maddesi örnek olarak verilebilir. Psikolojik saldırganlığa maruz bırakılmanın kontrol alt boyutu için ‘*Partnerim bana şüpheli bir tavırla nerede veya kimlerle birlikte olduğumu sordu*’ maddesi, aşağılama alt boyutu için ‘*Partnerim benim aptal olduğumu söyledi ya da ima etti*’ maddesi, düşmanca geri çekilme alt boyutu için ‘*Partnerim konuşamayacak ya da konuşmayı istemeyecek kadar sinirlendi*’ maddesi ve tehdit alt boyutu için ‘*Partnerim beni korkutacak kadar öfkeleni*’ maddesi örnek olarak verilebilir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında elde edilen Cronbach α iç tutarlık katsayıları psikolojik saldırganlığa başvurma için kontrol, aşağılama, düşmanca geri çekilme ve tehdit boyutları için sırasıyla .74, .68, .83, .72 psikolojik saldırganlığa uğrama için sırasıyla .73, .70, .86, .77 olarak hesaplanmıştır. Toplam psikolojik saldırganlığa başvurma .89 iken uğrama ise .90 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Toplu-Demirtaş vd., 2018). Bu araştırma için yapılan iç tutarlılık analiz sonucuna göre iç tutarlılık katsayıları psikolojik saldırganlığa başvurma için .79, psikolojik saldırganlığa uğrama için ise .81 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeği (SUSÖ)

Bu ölçme aracı, Rohleder vd. (2008) tarafından geliştirilen Durumluk Utanç ve Suçluluk Ölçeği’nin Marschall vd. (2008) tarafından uyarlaması ile oluşturulmuştur. SUSÖ’de yer alan maddeler, yanıtlayanların geçen bir aylık süre içinde ne düzeyde utanç, suçluluk ve gurur duyguları hissettiklerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu ölçek

toplam suçluluk, utanç ve gurur olmak üzere 3 boyuttan oluşan her bir boyutun 5 madde olduğu toplamda 15 maddelik 5'li derecelendirme şeklinde bir ölçektir.

Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeği, Bugay ve Demir (2011) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre ölçeğin iç tutarlık katsayıları (Cronbach alfa) utanç için .83, suçluluk için .81, gurur için ise .87 şeklindedir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır (Bugay, Demir, 2011). Bu araştırma için yapılan iç tutarlılık analizine göre iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) utanç için .77, suçluluk için .74, gurur için ise .76 bulunmuştur.

3.3.4. Katılımcı Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Katılımcı Bilgi Formu, örnekleme oluşturan romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik niteliklerini ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır. Formda romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin cinsiyet, yaş, sınıf, şuan ki ilişkinin süresi, partner ile birlikte yaşama durumu, ilişkiden ailenin haberdarlığı, partner ile görüşme şekli, partner ile görüşme sıklığı, şu anki ilişkinin geleceği, geçmiş ilişki deneyimi ve partner tarafından fiziksel şiddete uğrama durumu bilgileri istenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması Covid-19 pandemisinin olması, üniversitelerin çoğunun uzaktan eğitimle faaliyetlerini sürdürmesi nedeniyle çevrimiçi ortamda toplanmış ve kolaylıkla bulunabilen örnekleme yöntemi seçilmiştir. Araştırma verileri toplanırken Google Forms'tan yararlanılmış ve katılımcılar araştırmaya çevrimiçi anket yolu ile katılmışlardır. Anketin ilk sayfasında araştırmanın konusu, araştırmacının bilgileri, araştırmaya katılımın gönüllülüğe dayandığı ve katılımcıların haklarını içeren bilgilendirilmiş onam formu yer almaktadır. Daha sonrasında katılımcılar sırasıyla Katılımcı Bilgi Formu, Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği, Öz Duyarlık Ölçeği, Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeği maddelerini yanıtlamışlardır. Bir katılımcı tarafından formun doldurulması yaklaşık olarak 15-20 dakika sürmüştür.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin toplanması aşaması tamamlandıktan sonra verilerin hesaplanma ve analiz edilme süreci başlamıştır. Analiz sürecinde sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan paket programların birinden yararlanılmıştır. İlk olarak katılımcıların demografik özelliklerini gösteren frekanslar ve yüzdelikler Tablo 1.'de verilmiştir. Daha sonrasında araştırmada kullanılan psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma alt boyutları ile birlikte öz şefkat, suçluluk ve utanç değişkenlerine ait dağılımların normal dağılım gösterme durumları merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık-basıklık katsayıları, kolmogrov smirnov testi sonucu Tablo 2.'de verilmiştir. Ayrıca histogram da incelenerek yapılacak parametrik ve parametrik olmayan testlere karar verilmiştir.

Psikolojik saldırganlığa başvurma ve uğramanın öz şefkat, suçluluk ve utanç ile ilişkileri Pearson Momentler Çarpımı ve Spearman ile analiz edilmiştir. Psikolojik saldırganlığa başvurma ve uğramanın cinsiyete göre değişimi Bağımsız Örneklemeler İçin T-Testi (Independent Samples T Test) ve Mann Whitney U Testi ile hesaplanmıştır. Psikolojik saldırganlığa başvurma ve uğramanın geçmiş ilişki deneyimine ve görüşme şekline göre değişimi ANOVA ve Kruskal Wallis H Testi ile hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde üniversite öğrencilerinden toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ortaya konulacaktır. Bulgular ortaya konmadan önce yapılan uç değer analizinde 43 kişiye ait veri uç değer kabul aralığının dışında yer aldığı için analiz dışı bırakılmış ve 318 üniversite öğrencisine ait veriler ile analiz hesaplanmıştır. Yapılan normallik analizlerinde normal dağılım özelliği gösteren verilerde parametrik testler, normal dağılım özelliği göstermeyen verilerde ise parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Tablo 4.1.

Araştırmada Kullanılan Değişkenlerin Normallik Sonuçları

	Ortalama	Medyan	Mod	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Öz-Şefkat	83,96	84,00	83,00	14,21	-,437	-,336
Suçluluk	17,16	17,00	25,00	5,69	-,875	-,203
Utanç	15,19	15,00	15,00	5,20	-,742	-,019
Psikolojik Saldırganlığa Başvurma	22,60	21,00	13,00	15,75	1,398	,999
Psikolojik Saldırganlığa Uğrama	20,99	19,00	,00	15,67	,971	,935

Araştırmada kullanılan değişkenlerin normalliğini değerlendirmek amacıyla merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık, basıklık katsayıları hesaplanmış, histogram incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda öz şefkat, suçluluk, utanç ve psikolojik saldırganlığa uğramanın merkezi eğilim ölçülerinin görece birbirine yakın olduğu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1 -1 aralığında yer aldığı bulunmuştur.

Psikolojik saldırganlığa başvuranın ise merkezi eğilim ölçülerinin birbirinden uzak olduğu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1 -1 aralığında yer almadığı bulunmuştur.

Araştırmanın birinci sorusu: “Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa başvurma ve uğrama puanları ile öz-şefkat puanları, suçluluk ve utanç puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” ifadesidir. Psikolojik saldırganlığa başvurma ve uğrama ile öz şefkat, suçluluk ve utanç arasındaki ilişki Tablo 4.2.’de verilmiştir.

Tablo 4.2.

Romantik İlişki Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurma, Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç Puanlarının Korelasyonları

N=318		Öz-Şefkat	Suçluluk	Utanç	Psikolojik Saldırganlığa Başvurma
Psikolojik Saldırganlığa Uğrama	r	-,133*	-,079	-,086	,824*
	p	.018 _b	.161 _b	.127 _b	.000 _a
Psikolojik Saldırganlığa Başvurma	r	-,151*	-,082	-,031	
	p	.007 _a	.143 _a	.582 _a	

*p<0.05, a= Spearman Korelasyonu, b= Pearson Korelasyonu

Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma, öz şefkat, suçluluk ve utanç puanları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ve Spearman Korelasyon Analizi hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda psikolojik saldırganlığa uğrama ile öz şefkat arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki ($r=-,133$, $p=.018$), psikolojik saldırganlığa başvurma ile öz şefkat arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki ($r=-,151$, $p=.007$) bulunmuştur. Buna göre psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları arttıkça öz şefkat puanları azalmakta veya öz şefkat puanları arttıkça psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları azalmaktadır. Psikolojik saldırganlığa uğrama ile suçluluk arasında ($r=-,079$, $p=.161$), psikolojik saldırganlığa uğrama ile utanç arasında ($r=-,086$, $p=.127$), psikolojik saldırganlığa başvurma ve suçluluk arasında ($r=-,082$, $p=.143$), psikolojik saldırganlığa başvurma ve utanç arasında ($r=-,031$, $p=.582$) anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Ayrıca psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki ($r=,824$, $p=.000$) bulunmuştur. Buna göre psikolojik saldırganlığa uğrama puanları arttıkça psikolojik saldırganlığa başvurma puanları da artmaktadır.

Araştırmanın ikinci sorusu: “Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifadeye ilişkin bulgular Tablo 4.3. ve Tablo 4.4.’de verilmiştir.

Tablo 4.3.

Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren T-Testi Sonucu

N=318	Cinsiyet	F	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Psikolojik Saldırganlığa Uğrama	Kadın	247	21,72	15,44	1,561	.559
	Erkek	71	18,43	16,31		

*p<0.05

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama puanı cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda cinsiyete göre psikolojik saldırganlığa uğrama puanı arasında (t(316)=1,561, p=.559) anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.4.

Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun Cinsiyete Göre Değişimini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonucu

N=318	Cinsiyet	F	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Psikolojik Saldırganlığa Başvurma	Kadın	247	170,12	42020,50	6144,500	-3,844	.000
	Erkek	71	122,54	9871,00			

*p<0.05

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa başvurma puanının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda cinsiyete göre psikolojik saldırganlığa başvurma sıra ortalaması arasında (u=6144,5, p=.000) anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre kadınların sıra ortalamaları erkeklerin sıra ortalamalarından daha yüksektir.

Araştırmanın 3. sorusu: “Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları ilişki geçmişine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifadeye ilişkin bulgular Tablo 4.5. ve Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.5.

Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun İlişki Geçmişine Göre Değişimine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

F=318	İlişki Geçmişi	F	Ortalama	Standart Sapma	Sd	X ²	p	Post – Hoc.
Psikolojik Saldırganlığa Uğrama	İlk İlişki	59	17,67	15,54	2	3,093	.047*	
	İkinci İlişki	75	19,16	13,84				
	İkiden Fazla	184	22,79	16,22				

*p<0.05

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama puanının ilişki geçmişine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan analize göre psikolojik saldırganlığa uğramanın ilişki geçmişine göre marjinal anlamda anlamlılık çıkmıştır, (F(2,315)=3,093,p=.047). Sonrasında yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi'nde de gruplar arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Tablo 4.6.

Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun İlişki Geçmişine Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

F=318	İlişki Geçmişi	F	Sıra Ortalaması	Ortanc a	S d	X ²	P	Gruplar Arası Karşılaştırma
Psikolojik Saldırganlığa Başvurma	İlk İlişki	59	137,76	15,000	2	4,669	.097	
	İkinci İlişki	75	157,43	20,000				
	İkiden Fazla İlişki	184	167,32	23,000				

*p<0.05

Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlığa başvurma puanının ilişki geçmişine göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda psikolojik saldırganlığa başvurma toplam sıra ortalamasının ilişki geçmişine göre farklılaşmadığı bulunmuştur, H(2)= 4,669, p=.097.

Araştırmanın 4. sorusu: “Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanları görüşme şekline göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifadeye ilişkin bulgular Tablo 4.7. ve Tablo 4.8.’ de verilmiştir.

Tablo 4.7.

Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama Durumunun Görüşme Şekline Göre Değişimini Gösteren ANOVA Sonucu

F=318	Görüşme Şekli	f	Ortalama	Standart Sapma	Sd	F	P	Post – Hoc
Psikolojik Saldırganlığa Uğrama	Yüzyüze	195	22,49	16,32	2	3,184	.043	*Yüz yüze – Online
	Online	65	16,89	13,47				
	Telefon	58	20,53	15,11				

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama puanının görüşme şekline göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan analize göre psikolojik saldırganlığa uğramanın ilişki geçmişine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir, $F(2,315) = 3,184$, $p = .043$, $\eta^2 = .019$. Farkın bağımsız değişkenin hangi düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma (post hoc) testlerinden Tukey uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda yüz yüze görüşme düzeyinin psikolojik saldırganlığa uğrama puanı (ortalama=22,29), online görüşme düzeyinin psikolojik saldırganlığa uğrama puanından(16,89) yüksektir. Söz konusu farka ilişkin eta-kare değerlendirildiğinde etki düzeyinin düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 4.8.

Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Başvurma Durumunun Görüşme Şekline Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

F=318	Görüşme Şekli	F	Sıra Ortalaması	Ortanca	Sd	X ²	P	Gruplar Arası Karşılaştırma
Psi. Saldırganlığa Başvurma	Yüzyüze	195	171,43	23,0000	2	10,021	.007*	*Online – Yüz yüze
	Online	65	130,90	18,0000				
	Telefon	58	151,46	18,5000				

Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlığa başvurma durumunun görüşme şekline göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp

farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda psikolojik saldırganlığa başvurmanın görüşme şekline göre ($H(2)=10,021$, $p=.007$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Söz konusu farkın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla gruplar arası karşılaştırma testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda farkın tabloda da gözüktüğü üzere yüz yüze görüşme düzeyinin sıra ortalamalarının online görüşme düzeyine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde çalışma için toplanan veriler analiz edildiğinde ortaya çıkan bulgular, alan yazında bulunan ilişkili çalışmalar odağında tartışılmış ve araştırmanın sonuçlarına göre öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma durumlarının öz şefkat, suçluluk ve utanç arasında nasıl bir ilişki olduğu araştırılmıştır. Ayrıca psikolojik saldırganlığa uğramayı ya da başvurmayı bir şekilde etkilediği düşünülen cinsiyet durumu, deneyimlenen ilişki geçmişi ve partnerle görüşme şekli gibi demografik değişkenler sırasıyla incelenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar bu doğrultuda tartışılacaktır.

5.1.1. Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma durumlarının öz şefkat, suçluluk ve utanç ile ilişkisine ilişkin sonuç ve tartışma

Psikolojik saldırganlığa uğrama ile öz şefkat için yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi'nde ve Psikolojik saldırganlığa başvurma ile öz şefkat için yapılan Spearman Korelasyon Analizi'nde negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hem ulusal hem de uluslararası alan yazında psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma ile öz şefkat ilişkisini inceleyen sınırlı sayıda araştırma yapılmıştır. Mevcut araştırma sonucu Atay (2021) tarafından yapılan çalışmanın öz şefkat düzeyi arttıkça psikolojik saldırganlığa başvurma azaldığı bulgusuyla tutarlılık göstermektedir. Samios vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada öz şefkatin boyutlarından olan öz anlayış düzeyi yüksek olan kişilerin psikolojik saldırganlığa daha az uğradıkları sonucu da yine mevcut araştırma sonucu ile tutarlılık göstermektedir. Psikolojik saldırganlığın flört şiddetinin bir türü olduğu bilindiğinden (Birlik, 2019) tarafından yapılan çalışmada öz şefkat ve flört şiddeti arasında negatif bir ilişki bulunması da bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Bir duruma yönelik tutumun davranışı da etkileyeceği düşünüldüğünde (Karataş, 2021) tarafından yapılan çalışmada kadına karşı psikolojik şiddete yönelik tutum ile öz şefkat arasında negatif bir ilişki bulunması

da bu araştırmanın bulgusunu desteklediği düşünülmektedir. Ayrıca Jativa ve Cerezo (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öz şefkatin boyutlarından biri olan öz anlayış düzeyi yüksek kişilerin şiddete daha az uğradıkları sonucu da mevcut araştırmanın sonucuyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında bireyler kendilerine karşı öz şefkatli bir biçimde yaklaştıkları için partnerleri tarafından yapılan psikolojik saldırganlığa karşı koyup bu yıkıcı davranışlara karşı kendilerini koruyor olabileceği düşünülmektedir. Sadece psikolojik saldırganlığa maruz kalmayla kalmayıp psikolojik saldırganlığa başvurmayla da öz şefkatin negatif bir ilişki içinde olması öz şefkatin sadece kendine yönelik olmayan karşısındaki bireye hatta insanlığa yönelik olma doğası da bireylerin partnerlerine psikolojik saldırganlık uygulamamasına neden oluyor olabilir. Öz şefkatin yaşanılan romantik ilişki kalitesini olumlu yönde etkilediği daha önce de belirtilmiştir (Jacobson vd., 2018; Neff ve Beretvas, 2013). Psikolojik saldırganlığın da ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilediği ve güvenli bir ilişki yaşanmasına izin vermediği düşünülmektedir. Sadece bu bağlantı bile bizlere öz şefkatin sağlıklı bir ilişki yaşayabilmek için ne kadar gerekli bir bileşen olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak araştırmanın başlangıç aşamasında düşünülen öz şefkatin psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma için önemli bir koruyucu faktör olduğu teorisi araştırma bulgusu ve tartışması ile birlikte desteklenmiştir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu da hem psikolojik saldırganlığa başvurma ile suçluluk ve utanç arasındaki ilişkiyi bulmak için yapılan Spearman Korelasyon analizinde hem de psikolojik saldırganlığa uğrama ile suçluluk ve utanç arasındaki ilişkiyi bulmak için yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizinde anlamlı bir ilişki bulunmamasıdır. Alan yazında sadece kadınlarla yapılan psikolojik saldırganlık/istismar/şiddet ile suçluluk ve utanç arasında pozitif korelasyon bulunduğu görülmektedir (Beck, 2011; Oflaz vd., 2022). Bunun yanında Harper ve arkadaşları (2005) tarafından sadece erkeklerle yapılan bir çalışmada da psikolojik istismar ile suçluluk ve utanç arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Ayrıca kadınlarla yapılan görüşmeler sonrasında psikolojik saldırganlık deneyimi yüzünden veya yakın partner şiddeti deneyimi yüzünden suçluluk ve utanç duygusu yaşadığını belirten çok sayıda kadın katılımcı olduğu görülmüştür (İsmail vd., 2007; Karakurt vd., 2014). Retzinger (1991) tarafından evli insanlar ile yapılan nitel bir çalışmada da katılımcıların yaşadıkları duygusal şiddet yüzünden suçluluk ve utanç duygularını

hissettiklerini belirtmişlerdir. Tüm bunlar göz önüne alındığında mevcut araştırma sonucu ile bu çalışmaların tutarsızlık gösterdiği görülmektedir. Mevcut çalışmada bu sonuca ulaşılmasında verilerin pandemi döneminde toplanması ve pandemi döneminin bireylerin ruhsal anlamda sağlığını, karar verme ve anlamlandırma durumlarını olumsuz etkilemesi neden olmuş olabilir. Mevcut araştırmada yüz yüze görüşenlerin online görüşenlere oranla daha fazla psikolojik saldırganlığa uğrama ya da başvurma durumlarının çıkması da pandemiyle alakalı görüşü desteklemektedir. Çünkü pandemi dönemi yüz yüze görüşmeye direkt engel olmuştur. Genel olarak bakıldığında ise herhangi bir şiddet türüne maruz kalmak bile bireylerde suçluluk ve utanç duyma duygusunu yaratabileceği düşünülmektedir (Budden, 2009; Lingdren ve Renck, 2008; Weaver ve Clum, 1995). Bu yüzden psikolojik saldırganlık ile suçluluk ve utancın farklı çalışma gruplarıyla araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

5.1.2. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanlarının cinsiyete göre değişimine ilişkin sonuç ve tartışma

Psikolojik saldırganlığa uğramanın cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi Analiz sonucuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Alan yazında psikolojik saldırganlığa maruz kalmanın cinsiyet açısından fark göstermediğini belirten çalışmalar mevcut bulunmakta ve böylece bu çalışmanın sonucuyla da tutarlılık göstermektedir (Atay, 2021; Kahya, 2018; Renner ve Whitney, 2012; Toplu ve Hatipoğlu-Sümer, 2011; Toplu-Demirtaş, 2015; O'Leary ve Slep, 2003; O'Leary vd., 2008).

Psikolojik saldırganlığa başvurma cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan Mann-Whitney U Testi Analiz sonucuna göre anlamlı bir fark bulunmuş ve kadınların erkeklere göre psikolojik saldırganlık davranışında bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç alan yazındaki bazı çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Hoff, 2012; Gonzalez-Mendez ve Krahe, 2017; Karakurt ve Cumbie, 2012; Karakurt vd.,2013). Ayrıca Mermertaş (2020) tarafından yapılan çalışmada erkek öğrenciler kadınların flört ilişkisinde daha fazla psikolojik şiddette bulunduklarını söylemesi de bu sonuçla tutarlıdır. Bununla birlikte Sarihan (2019) tarafından yapılan çalışmada duygusal şiddete yönelik tutumun kadınlar da erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Duygusal şiddete yönelik tutumun duygusal şiddeti etkileyeceği düşünüldüğünde bu sonuç da çalışmanın

bulgusuyla tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Bunlara karşın alan yazın incelendiğinde bu sonuçla uyuşmayan bir çok çalışmaya da rastlanmıştır (Atay, 2021; Brush, 1990; Fincham vd., 2008; Kaura ve Lohman, 2007; O'Keefe, 1997; Simonelli ve Ingram, 1998; Toplu-Demirtaş, 2015). Hatta tam tersi olarak erkeklerin psikolojik saldırganlığı kadınlara oranla daha çok uyguladıklarını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Toplu, Hatipoğlu-Sümer, 2011; Prive vd. 1999). Daha önce bahsedilen ve psikolojik saldırganlığı etkileyebileceği düşünülen psikolojik şiddete yönelik tutumun erkekler de kadınlara oranla daha fazla olduğunu belirten çalışmada mevcuttur (Ayhan, 2020).

Sonuç olarak alan yazında genel olarak özellikle psikolojik saldırganlığa uğramada cinsiyet açısından bir fark bulunmamıştır. Yani her cinsiyetin psikolojik saldırganlığa uğrayabileceği düşünülmektedir. Fakat psikolojik saldırganlığa başvurmada her cinsiyetin de uyguladığı veya erkeklerin ya da kadınların daha fazla uyguladığını belirten birçok çalışma vardır. Buradan anlaşılaacağı üzere alan yazında tam olarak bir fikir birliği söz konusu değildir. Mevcut çalışmada elde edilen bu sonuç ise çalışma grubunun erkek/kadın dağılımının farklı olmasından kaynaklanmış olabilir. Katılımcıların yarısından fazlasının kadın olması sebebi ile uyguladıkları psikolojik saldırganlık puanları daha fazla çıkmış olabilir. Ayrıca kadınların erkeklere oranla kendilerini daha kolay ve rahat bir biçimde ifade ettikleri için uyguladıkları psikolojik saldırganlığı daha çok belirtmiş olabilecekleri düşünülmektedir. Erkekler ise ilişki ölçeklerini toplumsal beğenirlik yönünde cevap verme olasılıklarının daha fazla olduğu böylece de uyguladıkları psikolojik saldırganlık davranışlarını daha az belirtmiş olabilirler (Bilican Gökaya ve Öztürk, 2021). Daha önce de belirtildiği gibi alan yazında cinsiyet ve psikolojik saldırganlık ilişkisi ile ilgili oldukça farklı sonuçlar bulunmaktadır. Bu yüzden de cinsiyetin psikolojik saldırganlıkta yerleşim yeri, kültür bağlamında ele alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

5.1.3. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanlarının ilişki geçmişine göre değişimine ilişkin sonuç ve tartışma

Psikolojik saldırganlığa uğramanın ilişki geçmişine göre değişimini öğrenebilmek için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre anlamlılık marjinal anlamda çıkmış ve devamında yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden olan Tukey Testi'nde de gruplar arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Psikolojik saldırganlığa başvurma için ise Tukey H Testi yapılmış ve anlamlı bir

farklılaşma bulunmamıştır. Yani mevcut araştırmada psikolojik saldırganlık ile ilişki geçmişinde bir fark bulunmamıştır. Alan yazın incelendiğinde direkt psikolojik saldırganlıkla değil de flört şiddetine yönelik tutum ve kabul düzeyi ile tutarlılık gösteren çalışmalar vardır (Baltarlı, 2020; Kepir-Savoly vd., 2014). Fakat arasında anlamlı bir fark çıkan ve bireylerin geçmiş ilişki sayılarının daha fazla olanların flört şiddetine daha çok uğrama veya başvurma olasılıklarının olduğunu söyleyen çalışmalar da mevcuttur (İftar, 2016; Kılınçer ve Tuzgöl-Dost, 2014). Daha fazla ilişki deneyimine sahip olmak bireylerin ilişki anlamında olgunlaşmalarını sağlayabilir böylece daha önce ilişkiyi olumsuz etkileyen saldırgan davranışlar uygulamayı azaltabilir veya saldırgan davranışlara maruz kalmak istemeyebilirler. Bir başka açıdan bakıldığında ise flört şiddetinin özellikle psikolojik saldırganlığın partnerler açısından tam olarak algılanmadığı veya algılansa bile şiddet ile ilişkinin iç içe olduğunu düşündükleri ve bunu normal karşıladıkları bilinmektedir (Çimen, 2018). Psikolojik saldırganlığı olağan bir durum olarak karşılayan partnerler başka ilişkilerinde de bu davranışlarını normal kabul ettikleri için ısrarla devam da edebilirler. Bunun normal kabul edilmesi ile birlikte başka ilişkilere de bu bakış açısıyla devam edildiği için psikolojik saldırganlığa uğrama veya maruz kalma olasılıkları da artabilir. Sonuç olarak yaşadıkları ilişki sayısını arttırmaları ile birlikte aynı oranda saldırganlığa uğrama olasılıklarının arttığı gibi başka ilişkilerde partnerlerini buna maruz bırakma olasılıkları da artabilir. Bu yüzden ilişki geçmişine sahip olmanın hem psikolojik saldırganlıkla hem de flört şiddeti ile olan ilişki doğasının aydınlanması için çalışmalara ihtiyaç vardır.

5.1.4. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkide psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanlarının görüşme şekline göre değişimine ilişkin sonuç ve tartışma

Psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma puanlarının görüşme şekline göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için Tek Yönlü Varyans Analizi ve Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Yapılan analizlere göre anlamlı bir fark çıkmış ve bu anlamlı fark partnerleriyle yüz yüze görüşmeyi tercih edenlerin çevrimiçi görüşmeyi tercih edenlere göre psikolojik saldırganlığa maruz kalma ve başvurma olasılıklarının daha yüksek olduğu şeklindedir. Hem ulusal hem de uluslararası alan yazın incelendiğinde bu tarz bir çalışmaya rastlanmadığı için herhangi bir karşılaştırma yapmak mümkün olmamaktadır.

Mevcut çalışma pandemi döneminde gerçekleştiği için çalışmaya katılan partnerlerin yüz yüze buluşma şansının olmayabileceği olasılığı düşünüldüğünden ayrıca uzaktan yürütölmek zorunda kalan ilişki türleri olduğu için de çevrimiçi görüşme seçeneğinin konulmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Böylece görüşme şekliyle alakalı da bir araştırma sorusu ortaya çıkmıştır. Partnerlerin fiziksel şiddete uğrama ya da başvurma durumları için yüz yüze olmak bilindiğı üzere bir zorunluluktur. Fakat psikolojik saldırganlık için böyle bir zorunluluk bulunmamakta telefonda, çeşitli sosyal medya kaynaklarından veya skype, zoom gibi çevrimiçi görüşme yapılan ortamlarda da partnerler psikolojik saldırganlığa uğrayabilir ve başvurabilirler. Hatta daha önce bahsedilen flört şiddetinin türlerinden olan siber veya teknolojik şiddet diye de ayrı bir şiddet türü bulunmaktadır.

Mevcut araştırmanın sonucuna göre partnerlerin çevrimiçi ortama nazaran yüz yüze ortamda psikolojik saldırganlığa daha çok uğramaları veya başvurmaları görüşme şeklinin süresiyle de alakalı olabilir. Yani yüz yüze görüşme şeklinin çevrimiçi görüşme şekline göre daha uzun sürmesi bu durumu etkiliyor ve partnerlerin psikolojik saldırganlığa başvurma veya uğrama olasılıklarını artırıyor olabilir. Ayrıca bireylerin yüz yüze tartışmayı çevrimiçi tartışmaya göre daha çok tercih etmeleri böylece saldırgan içerikli davranışlarda daha çok bulunmaları da bu sonucu etkilemiş olabilir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırmacılara yönelik öneriler

1. Öncelikle mevcut çalışmanın kısıtlılıkları göz önüne alınarak gelecekte yapılacak çalışmaların daha geniş bir katılımcı grubuyla aynı değişkenlerle tekrarlanması önerilmektedir.
2. Psikolojik saldırganlıkla ilgili cinsiyet farklılıkları konusunda alan yazında tutarsızlıklar olduğu daha önce de belirtilmiştir. Bu yüzden farklı örneklem gruplarında cinsiyet faktörünün tekrar ele alınması faydalı olabilir.
3. Mevcut çalışmada sadece tek partnerden veri toplanmıştır. Gelecekteki çalışmalarda her iki partnerden veri toplanmasıyla sosyal beğenirlik hatası olmayan daha sağlıklı veriler ile toplanan araştırmanın verimli olabileceğı düşünülmektedir.

4. Psikolojik saldırganlık konusu ile ilgili ulusal alan yazında çok az çalışma bulunmaktadır. Psikolojik saldırganlığın doğasının daha iyi anlaşılması için farklı birçok değişkenle ilişkisinin araştırılmasının alan yazına katkısı olacağı düşünülmektedir.
5. Alan yazın incelendiğinde psikolojik saldırganlık ile yapılan nitel çalışmanın yokluğu da göze çarpmaktadır. Böyle bir çalışma yapmak katılımcıların psikolojik saldırganlık ile ilgili düşüncelerini doğrudan öğrenme doğrultusunda ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.
6. Mevcut çalışmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılması çalışmanın genellenebilirliği açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir.
7. Mevcut çalışma korelasyonel bir çalışmadır. Aynı değişkenler kullanılarak neden sonuç ilişkisi kurulabilecek bir çalışma yöntemi seçilmesi önerilmektedir.
8. Son olarak mevcut araştırmanın çalışma grubu sadece üniversite öğrencileridir. Alan yazın incelendiğinde de psikolojik saldırganlık daha çok üniversite öğrencileri ve lise öğrencileri ile incelenmiştir. Gelecekteki araştırmalarda çalışma grubu evli bireyler ve üniversite mezunu olmayan aynı yaş grubundaki bireyler olarak seçilebilir.

5.2.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler

1. Mevcut çalışma öz şefkatin psikolojik saldırganlık için koruyucu bir faktör olma durumunu desteklemektedir. Bu yüzden program geliştiricilere önleyici ve iyileştirici programların içeriğinin belirlenmesinde bu çalışmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca öz şefkat klinik alanda ilişki terapilerinde kullanılabilir ve klinik alanda çalışan uzmanlar da mevcut tezin sonuçlarından yararlanabileceği düşünülmektedir.
2. Araştırma sonucuna göre ileriye yaşlardaki üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlığa uğrama ve başvurma olasılıklarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu yüzden üniversite öğrencilerine yönelik psikolojik saldırganlık için müdahale edici programların

uygulanmasının önemli olacağı düşünülmektedir. Mevcut araştırmada bu programların oluşturulmasında destekleyici bir rol üstlenebilir.

3. Lise döneminden itibaren psikolojik saldırganlığın nedenlerini, koruyucu ve risk faktörlerini içeren psikoeğitim programlarının uygulanmasının ve her cinsiyetin katılmasının bireylerin bilinçlenmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.
4. Psikolojik saldırganlık ile ilgili çok az çalışma olması ayrıca psikolojik saldırganlığın kendi doğasından kaynaklı hem de kültürel etkenlerden dolayı tam olarak anlaşılamadığı bilinmektedir. Alanda çalışan psikolojik danışmanların da bu konuda bilgi sahibi olması böylece danışanlarının psikolojik saldırganlığa uğradığını ya da başvurduğunu anlaması da çok önemlidir. Bu yüzden mevcut çalışma alanda çalışan psikolojik danışmanların psikolojik saldırganlık açısından bilinçlenmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
5. Psikolojik saldırganlığın diğer şiddet türleriyle de bir arada görülmesinin yüksek bir olasılık olduğu bilinmektedir. Bu yüzden psikolojik saldırganlığa yönelik ‘masum bir şiddet’ bakış açısının değiştirilmesi gerektiği ve kişiler üzerinde daha kötü sonuçlar göstereceği düşünülmektedir. Bu yüzden bireylerin daha sağlıklı ve güvenli ilişkiler yürütebilmesi adına seminerler düzenlenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abakay, O. (2020). *HIV/AIDS tanısı alan bireylerin suçluluk ve utanç ile kendini sevme ve öz yeterlilik ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkiler*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:620271)
- Abe, J. A. (2004). Shame, guilt, and personality judgment. *Journal of Research in Personality*, 38, 85-104.
- Açıkgöz, B., Açıkgöz, B., Karakoyun, A. R., Yüksel, N. A., Akca, F., Akca, A. S. D., & Ayoğlu, F. N. (2018). Tıp fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinde flört şiddetinin değerlendirilmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*, 10(2), 168-174.
- Akbağ M., Erden İmamoğlu S. (2010). Cinsiyet ve bağlanma stillerinin utanç, suçluluk ve yalnızlık duygularını yordama gücünün araştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (2), 651-682.
- Akdeniz, B. (2022). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti algıları ve toplumsal cinsiyet rollerini kabul düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:714604)
- Akın, Ü., Akın, A., & Abacı, R. (2007). Öz duyarlık ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 01-10.
- Aksoy, İ. (2021). *Dating violence prevalence and the relationship between dating violence and coping styles of university students in Turkey*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:672028)
- Alptekin, D. (2019). Flört sürecinde şiddetin toplumsal cinsiyet analizi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. Özbaşaran F, editör. *Toplumsal Cinsiyet ve Kadın*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 54-66.
- Aracı-İyiaydın, A., Toplu-Demirtaş, E., Akçabozan-Kayabol, N. B., & Fincham, F. D. (2022). Bu yüzden ruminasyon yapıyorum: endişeli bir şekilde bağlı ve kıskanç ortakların lekeli sevgisini. *Kişilerarası Şiddet Dergisi*, 37(9-10), NP7129-NP7155.

- Arıkan, A. (2014). *Ergenlerde aile içi şiddet ile benlik imgesi ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T., Temel, F.(2008). Ankara’da iki hemşirelik yüksekokulunun birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının saptanması araştırması. (Teknik Rapor). Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Aslan, M. (2017). *Üniversite öğrencilerinde erken dönem uyumsuz şemaların suçluluk utanç ve affetmeyi yordaması*. (Doktora tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:461327)
- Atay, Ş. (2021). *Psychological aggression among dating university students: the prediction of attachment styles, rejection sensitivity, and self-compassion*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Middle East Technical University, Ankara.
- Aydın, B. N. (2018). *Flört şiddetine maruz kalmanın çocukluk çağı travmaları, psikolojik semptomlar, kendilik algısı ve temas biçimleri ile ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:601729)
- Ayhan,Y. (2020). *Flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumun güvenli bağlanma ve anne babaya benzerlik ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 623739)
- Ayseli, C. (2019). *Temel psikolojik ihtiyaçlar ve kendini bağışlama: Duygu düzenleme güçlüğü, suçluluk ve utanç duygularının aracılık rollerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:591775)
- Aytaç Alp, A. (2019). *Karabük Üniversitesi öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının suçluluk-utanç duyguları ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:561192)

- Bacanlı, F., Çarkıt, E. (2020). Öz şefkatin cinsiyete göre incelenmesi: Meta analiz çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 21(2), 01-15.
- Baker, C. K., Helm S., Bifulco K., Chung-Do J. (2015). The relationship between self-harm and teen dating violence among youth in Hawaii. *Qualitative Health Research*, 25(5), 652-67.
- Baker, C. K. (2016). Dating violence and substance use: exploring the context of adolescent relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(5), 900-19.
- Balcı Devrim, S. (2019). *Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının flört şiddeti tutumuna etkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:546035)
- Baldan, A. B.ve Akış, N. (2017). Flört şiddeti. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 43(1), 41-44.
- Baltalarlı, N. (2020). *Flört şiddetinin şema terapi modelinde incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 619322)
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall.
- Barnard, L. K., Curry, J. F. (2011). Self-compassion: Conceptualizations, correlates, interventions. *Review of General Psychology*, 15(4), 289-303.
- Barrett, K. C. A. (1995). Functionalist approach to shame and guilt. Tangney, J. P., Fischer, A. (Der.) *Self-conscious emotions* içinde (ss. 25-63). The Guilford Press, New York.
- Baumeister, R. F. , Stillwell, A. M. , Heatherton, T. F. (1994). Guilt: an interpersonal approach. *Psychological Bulletin*, 115(2), 243–267.
- Baumeister, R. F., Alquist, J. L. (2009). Is there a downside to good self-control?. *Self and Identity*, 8, 115–130
- Beck, J. G., McNiff, J., Clapp, J. D., Olsen, S. A., Avery, M. L., & Hagewood, J. H. (2011). Exploring negative emotion in women experiencing intimate partner

violence: shame, guilt, and PTSD. *Behavior Therapy*, 42(4), 740–750.
<https://doi.org/10.1016/j.beth.2011.04.001>

Bektaş, S. (2020). *Zihinsel kirlenmenin öz-şefkat ve öz-tiksinme ile olan ilişkisi: Öz-şefkate yönelik bir müdahalenin zihinsel kirlenme ve öz-tiksinme üzerindeki etkisinin deneysel bir yöntemle incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:626263)

Beyarslan, S. D. (2019). *Romantik ilişkilerdeki duygusal istismarda psikolojik kontrolün, ebeveyn sıcaklığının ve sıkı kontrol/denetimin etkilerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:583986)

Biçer, S., Demir, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine maruz Kalma durumları ve etkileyen faktörler. *Turkish Studies (Elektronik)*, 12(13), 171-188.

Bilginer Ç., Hesapçıoğlu S.T., Kandil S. (2013). Çocukluk çağı cinsel istismarı: Mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26, 55-64

Birlik, T. (2019). *Üniversite öğrencilerinde bilişsel duygu düzenleme, öz şefkat ve flört şiddeti arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:626938)

Black, M. C., Basile, K. C., Breiding, M. J., Smith, S. G., Walters, M. L., Merrick, M. T., Chen, J., & Stevens, M. R. (2011). *The national intimate partner and sexual violence survey (NISVS): 2010 summary report*. National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.

Black B. M., Chido L. M., Preble K. M., Weisz A. N., Yoon J. S., Delaney-Black V. (2015). Violence exposure and teen dating violence among African American youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(12), 2174-95.

Budak, S. (2003). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Bugay, A., & Demir, A. (2011). Psychometric properties of the Turkish version of Trait Shame and Guilt Scale. *Eurasian Journal of Educational Research*, 45, 17-30.

- Boyacıoğlu, İ. (2019). Kadına yönelik şiddeti önleyici devlet politikaları: psikolojik şiddetle mücadele. *Madde, Diyalektik ve Toplum*, 2(3), 246–249.
- Boyacıoğlu, İ. , Uysal, M. S. & Erdugan, C. (2020). Psikolojik şiddetin ölçümü: Psikolojik İstismar Profili'nin ve Kadına Kötü Muamele Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Psikoloji Çalışmaları* , 40 (1) , 19-55. DOI: 10.26650/SP2019-0027
- Brooks-Russell, A., Foshee, V.A., Reyes, H.L.M. (2015). Dating Violence. T. P., Gullotta vd. (Der), *Handbook of adolescent behavioral problems: evidence-based approaches to prevention and treatment* içinde. New York: Springer Science+Business Media.
- Brown, K. W., Ryan, R. M. (2003). The benefits of being present: mindfulness and its role in psychological well-being. *Journal of personality and social psychology*, 84(4), 822.
- Brown, B. (2010). *The gifts of imperfection: Let go of who you think you're supposed to be and embrace who you are*. New York: Hazelden FIRM.
- Budden, A (2009). The role of shame in posttraumatic stress disorder: A proposal for a socio-emotional model for DSM-V. *Social Science & Medicine*, 69(7), 1032–1039. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2009.07.032>
- Büyükeskil, M. (2021). *Üniversite öğrencilerinde dürtüsellik ve ebeveynlik biçimlerinin flört şiddetine yönelik tutumu yordaması*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:702274).
- Caldwell, J. E., Swan, S. C. ve Woodbrown, V. D. (2012). Gender differences in intimate partner violence outcomes. *Psychology of Violence*, 2(1), 42–57. doi: 10.1037/a0026296
- Callahan, M.R., Tolman, R.M., Saunders, D.G.(2003). Adolescent dating violence victimization and psychological well-being. *Journal of Adolescent Research*, 18(6),664-81.

- Carpenter, T. P., Tignor, S. M., Tsang, J. A., & Willett, A. (2016). Dispositional self-forgiveness, guilt-and shame-proneness, and the roles of motivational tendencies. *Personality and Individual Differences*, 98, 53-61.
- Cascardi, M., Vivian, D.(1995). Context for specific episodes of marital violence: Gender and severity of violence differences. *J Fam Violence*, 10, 265–293. doi:10.1007/BF02110993
- Cascardi M., Jouriles E. N. (2018). A study space analysis and narrative review of trauma-informed mediators of dating violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(3), 266-85.
- Ceco, E. (2018). *Yakın partner şiddetine maruz bırakılan kadınlarda travma sonrası büyüme ve psikolojik iyi oluşun incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cinal, B. (2018). *Flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumun anksiyete ve depresyon düzeyleriyle ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:508670).
- Çakır Koçak, Y. ve Öztürk Can, H. (2019). Flört şiddeti: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. Özbaşaran F. (Der.), *Toplumsal Cinsiyet ve Kadın* içinde. (ss. 43-53). Ankara, Türkiye Klinikleri.
- Çetiner, Ş. G. (2006). *Aile içi şiddet yaşayan kadınlarda cinsel sorunlar ve intihar olasılığı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağkurs, A. (2015). *Türkiye'de suçluluk ve utanç üzerine yapılan araştırmaların sistematik değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:453785).
- Davis K. C., Masters N. T., Casey E., Kajumulo K. F., Norris J., George W. H. (2018). How childhood maltreatment profiles of male victims predict adult perpetration and psychosocial functioning. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(6), 915-37.

- Demir, G., Biçer, S., Şahin, F., Bulucu, G. D., Aymelek Çakıl, N., Cerit, B. (2014). Bir Üniversitenin Birinci ve Dördüncü Sınıflarında Okuyan Öğrencilerin Flört Şiddetine Maruz Kalma Durumları ve Flört Şiddeti Konusunda Verilen Eğitimin Bilgi Düzeylerine Etkisi. 17. *Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kitapçığı*: 14181419.
- Deniz, M. E., Kesici Ş. ve Sümer, A. S. (2008). The validity and reliability study of the Turkish version of self-compassion scale. *Social Behavior and Personality*, 36(9), 11511160.
- Devries, K. M., Mak, J. Y. T., García-Moreno, C., Petzold, M., Child, J. C., Falder, G., Lim, S., Bacchus, L. J., Engell, R. E., Rosenfeld, L., Pallitto, C., Vos, T., Abrahams, N., & Watts, C. H. (2013). The global prevalence of intimate partner violence against women. *Science*, 340, 1527-1528.
- Earnest A. A., Brady S. S. (2016). Dating violence victimization among high school students in Minnesota: Associations with family violence, unsafe schools, and resources for support. *J Interpers Violence*, 31, 383-406.
- Ergin, B. E. ve Dağ, İ. (2013). Kişilerarası problem çözme davranışları, yetişkinlerdeki bağlanma yönelimleri ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 14, 36-45.
- Ergüder, L. (2016). *Üniversite öğrencilerinin çocuklukta maruz kaldığı ebeveyn kaynaklı psikolojik saldırganlık ile flört ilişkilerinde psikolojik saldırganlığa başvurmaları arasında öfke ifade tarzlarının aracı rolü*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:439073).
- Erikson, E. (1993). *Childhood and society*. London: Paladin Grafton Books. (Original work published 1951)
- Ertuğ, H. İ. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar ve ruminasyon ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:516082).
- European Union Agency for Fundamental Rights (EUAFR, 2014). Violence against women, an EU-wide survey: main results. Vienna: European union agency for fundamental rights; 2014. Retrieved 27 October, 2020, from

<https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-widesurvey-main-results-report>

- Fidan, F. ve Yeşil, Y. (2018). Nedenleri ve sonuçları itibariyle flört şiddeti. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 04(01), 16-23.
- Fincham, F. D., Cui, M., Braithwaite, S., & Pasley, K. (2008). Attitudes toward intimate partner violence in dating relationships. *Psychological Assessment*, 20, 260–269. doi:10.1037/1040-3590.20.3.260
- Follingstad, D. R., Rutledge, L. L., Berg, B. J., Hause, E. S., Polek, D. S. (1990). The role of emotional abuse in physically abusive relationships. *Journal of Family Violence*, 5(2), 107-120. doi: 10.1007/BF00978514
- Follingstad, D. R. (2007). Rethinking current approaches to psychological abuse: Conceptual and methodological issues. *Aggression and Violent Behavior*, 12(4), 439–458. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2006.07.004>
- Follingstad, D. R. (2011). A measure of severe psychological abuse normed on a national representative sample of adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(6), 1194–1214. <https://doi.org/10.1177/0886260510368157>
- Fresnics, A., & Borders, A. (2017). Angry rumination mediates the unique associations between self-compassion and anger and aggression. *Mindfulness*, 8(3), 554–564. <https://doi.org/10.1007/s12671-016-0629-2>
- Freud, S. (1999). *Uygarlık din ve toplum*. (S. Budak, Çev.). Ankara: Öteki Ajans. (Orijinal çalışma basım tarihi 1930 [1929])
- Garcia-Moreno C., Jansen H. A. F. M., Ellsberg M., Heise L., Watts C. (2005). WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women: initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. *Geneva: World Health Organization*.
- Garthe R. C., Sullivan T. N., Behrhorst K. L. (2018). A latent class analysis of early adolescent peer and dating violence: associations with symptoms of depression and anxiety. *Journal of Interpersonal Violence*, 1- 19.

- Genç Hayat Vakfı (2015). Liseli Gençler ve Akran Zorbalığı: İstanbul Örneği. <http://genchayat.org/wp-content/uploads/2015/11/AkranZorbaligiRapor.09.10.15.pdf>. (29 Haziran 2018).
- Gerdan, G., Kurt, M. (2020). Üniversite öğrencilerinde somatik belirtiler, bağlanma stilleri ve suçluluk utanç duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 383–393.
- Gilbert, P. ve Irons, C. (2005). Focused therapies and compassionate mind training for shame and self-attacking. In P. Gilbert (Der.), *Compassion: Conceptualisations, research and use in psychotherapy* içinde (s. 263-325). New York, NY, US: Routledge.
- Gilbert, P., Irons, C. (2009). Shame, self-criticism, and self-compassion in adolescence. *Adolescent Emotional Development and the Emergence of Depressive Disorders*, 1, 195-214.
- Gonzalez-Mendez, R., Yanes, J. M. ve Ramirez-Santana, G. (2015). Witnessing partner violence: exploring the role of partner preferences on dating violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(8), 1235-1248.
- Gökkaya, V. B., & Öztürk, M. (2021). Çocukluktaki aile içi şiddet öyküsü ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 219-240.
- Greenberg, L.S., Watson, J.C. (2006). Emotion-focused therapy for depression. *American Psychological Association*. Washington.
- Gümüş, R. (2021). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin öz anlayış ve algılanan ebeveyn ilişkisinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:693872).
- Hammock, C. S., Richardson, D. S., Williams, C., Janit, A. S. (2014). Perceptions of psychological and physical aggression between heterosexual partners. *Springer Science*, 30, 13-26. DOI 10.1007/s10896-014-9645-y.

- Harper, F. W. K., Austin, A. G., Cercone, J. J., & Arias, I. (2005). The role of shame, anger, and affect regulation in men's perpetration of psychological abuse in dating relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(12), 1648–1662. doi:10.1177/0886260505278717
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Health Canada, (1995). Dating violence. Retrieved from The National Clearinghouse on Family Violence at http://www.phac-aspc.gc.ca/ncfvcnivf/familyviolence/pdfs/fem-old-datviol_e.pdf
- Heise L., Garcia Moreno C. (2002). Violence by intimate partners. EG Krug, LL Dahlberg, JA Mercy (Der.), *In World report on violence and health* içinde (87-121). Geneva, World Health Organization.
- Herman, J. L. (1992). *Trauma and recovery*. New York, NY: Basic Books.
- Hettrich, E. L. , O'Leary, D. K. (2007). Females' reasons for their physical aggression in dating relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(9), 1131–1143.
- Hoff, B. H. (2012). US National Survey: More men than women victims of intimate partner violence. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 4(3), 155–163. <https://doi.org/10.1108/17596591211244166>
- İftar, M. (2016). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutum ve davranışları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Ismail, F., Berman, H., & Ward-Griffin, C. (2007). Dating violence and the health of young women: A feminist narrative study. *Health Care for Women International*, 28(5), 453–477. <http://doi.org/10.1080/07399330701226438>
- Jackson, S. M. (1999). Issues in the dating violence literature: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 4(2), 233–247. doi: 10.1016/S1359-1789(97)00049-9

- Jacobson, E. H. K., Wilson, K. G., Kurz, A. S., Kellum, K. K. (2018). Examining self-compassion in romantic relationships. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 8, 69-78 doi:10.1016/j.jcbs.2018.04.003
- Joss, D., Khan, A., Lazar, S. W., & Teicher, M. H. (2019). Effects of a mindfulnessbased intervention on self-compassion and psychological health among young adults with a history of childhood maltreatment. *Frontiers in Psychology*, 10, 1-13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02373>
- Játiva, R., & Cerezo, M.A. (2014). The mediating role of self-compassion in the relationship between victimization and psychological maladjustment in a sample of adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 38(7), 1180-1190. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.04.005>
- Kahraman, S., Düzgün Koca, B., Karataş, H. (2017). Hemşirelik öğrencilerinde suçluluk, utanç duyguları ve etkileyen faktörler. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 14 (3), 171-178.
- Kahya Y. (2018). Intimate partner violence victimization and perpetration in a Turkish female sample: Rejection sensitivity and hostility. *Journal of Interpersonal Violence*, 1, 1-24. <https://doi.org/10.1177/0886260518786499>
- Karakurt G., Kristin E., Silver, B.A. (2013). Emotional abuse in intimate relationships: The role of gender and age, *Violence Vict.* 28(5), 804-21.
- Karakurt, G., Smith, D., & Whiting, J. (2014). Impact of intimate partner violence on women's mental health. *Journal of Family Violence*, 29(7), 693-702. doi: <https://doi.org/10.1007/s10896-014-9633-2>. <http://doi.org/10.1007/s10896-014-9633-2>
- Karanis, A. (2016). *Üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar düzeyleri ile atılabilirlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:447819)
- Karataş, D. (2021). *Öz-şefkat, erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi ve kadına karşı psikolojik yakın partner şiddetine yönelik tutumlar arası ilişkiler*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:692777)

- Karatay, M., Karatay, G., Gürarslan Baş, N., Baş, K. (2018). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine ilişkin tutum ve davranışları. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 27 (1), 62-71.
- Kaş, A. N. (2021). *Şiddet mağduriyetine göre kadınlarda kişilik inançlarının öz-şefkat ve başa çıkma tarzları açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:6835519)
- Kaukinen C. (2014). Dating violence among college students the risk and protective factors. *Trauma, Violence, & Abuse*, 15(4), 283-96.
- Kaura, S. A., & Lohman, B. J. (2007). Dating violence victimization, relationship satisfaction, mental health problems, and acceptability of violence: A comparison of men and women. *Journal of Family Violence*, 22(6), 367–381. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9092-0>
- Kepir-Savoly, D. D. , Ulaş, Ö. & Demirtaş-zorbaz, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin çiftler arası şiddeti kabul düzeylerini etkileyen etmenler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* , 5(42). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21462/229983>
- Kılınçer, A. , Tuzgöl Dost, M . (2014). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21462/230005>
- Kılınçer, M. S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin utanç ve suçluluk duygularına yatkınlıkları ile sosyal anksiyete arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:546566)
- Kocamanoğlu, F. N. (2021). *Geç ergenlik döneminde flört şiddeti ile çocukluk çağı ruhsal travmaları ve ruhsal belirtiler arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisan tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Koyuncu Kütük E., Gümüştas F., Han Almış B. (2018). Üniversite öğrencisi kızlarda flört şiddetinin belirleyicileri ve psikiyatrik sonuçlar açısından flört dışı şiddetten farklılıkları. *Anadolu Psikiyatr Dergisi*, 19(2), 217-22.

- Lawrence, E., Yoon, J., Langer, A., Ro, E. (2009). Is psychological aggression as detrimental as physical aggression? The independent effects of psychological aggression on depression and anxiety symptoms. *Violence & Victims*, 24, 20-35. doi: 10.1891/0886-6708.24.1.20
- Leary, M. R., Tate, E. B., Adams, C. E., Batts Allen, A. ve Hancock, J. (2007). Self-compassion and reactions to unpleasant self-relevant events: the implications of treating oneself kindly. *Journal of personality and social psychology*, 92(5), 887.
- Levine, N. M. (2018). *Self-Compassion among women with abuse experiences: The role of social support*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). University of Maryland, United States of America. DOI:10.13016/M2JS9HB71
- Lewis, H. B. (1971). Shame and guilt in neurosis. *Psychoanalytic Review*, 58, 419-438.
- Lewis, Helen Block (1987). Introduction: Shame—the “sleeper” in psychopathology, H.B., LEWIS (Der.), *The role of shame in symptom formation* içinde (ss.1-28). London, Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Lewis, S. F. ve Fremouw, W. (2001). Dating violence: A critical review of the literature. *Clinical Psychology Review*, 21, 105–127.
- Lewis, M. (2008). Self-conscious emotions: Embarrassment, pride, shame, and guilt. In M. Lewis, J. M. Haviland-Jones (Der.). *Handbook of Emotions* içinde (ss. 742-756). New York: Guilford Press.
- Lewis, M. (2011). The self conscious emotions. Lewis M, topic ed. In Tremblay R.E., Boivin, M., Peters, RDeV. (Der.) *Encyclopedia on early childhood development* içinde (1-6). Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development.
- Lindgren, M. S., & Renck, B. (2008). It is still so deep-seated, the fear: Psychological stress reactions as consequences of intimate partner violence. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 15(3), 219–228. doi:10.1111/j.1365-2850.2007.01215.x.

- Magdol, L., Moffitt, T. E., Caspi, A., Newman, D. L., Fagan, J. ve Silva, P. A. (1997). Gender differences in partner violence in a birth cohort of 21-years-olds: Bridging the gap between clinical and epidemiological approaches. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65, 68-78.
- Malakcıoğlu, C. (2018). *Bitirilmemiş işler ile öfke, suçluluk, utanç ve affetme arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Doktora tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:531433)
- Malatesta-Magai, C. Z., Dorval, B. (1992). Language, affect, and social order. In M. Gunnar & M. Maratsos (Der.), *Minnesota Symposia on Child Psychology*, Vol. 25: *Modularity and constraints in language and cognition* içinde (ss. 139-178). Hillsdale, NJ:Erlbaum
- Maldonado, R. C., DiLillo D, Hoffman L. (2014). Can college students use emotion regulation strategies to alter intimate partner aggression-risk behaviors? An examination using 1 theory. *Psychology of Violence*, 1-14. doi: 10.1037/a0035454
- Mason, M. J., Campbell, L., Zaharakis, N., Foster, R., Richards, S. (2014). Levels of teen dating violence and substance use in a urban emergency department. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 35(9), 576-581.
- Saeighi Mameghani, S., Taşan, D. & Saylan, E., (2020), Üniversite öğrencilerinin öz-şefkat, hasbılık ve affetme düzeylerinin incelenmesi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 12 (2), 220-244. ISSN: 1309 - 8012 (Online)
- Marschall, D. E., Saftner J., & Tangney, J. P. (2008). *The State Shame and Guilt Scale*, George Mason University, Fairfax, VA.
- Mermertaş, A. (2020). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddeti, depresyon ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:649466)
- McDermott, R. C., Cheng, H.-L., Lopez, F. G., McKelvey, D., & Bateman, L. S. (2017). Dominance orientations and psychological aggression in college student relationships: A test of an attachment theory-guided model. *Psychology of Violence*, 7(4), 508–520. <https://doi.org/10.1037/vio0000061>

- McVay, K.D. (2012). *Using attachment theory to understand intergenerational transmission of intimate partner violence and implications for use in treatment and policy reform*. (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Pittsburgh, Philadelphia.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2007). *Attachment processes and couple functioning. Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change* (285-323). New York: Guilford Press.
- Vakfı, M. Ç. K. S. (2013). Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı çocuk ihmalini ve istismarını önlemek elimizde! Sessiz kalma, suça ortak olma!
- Murphy, C. M., O’Leary, K. D. (1989). Psychological aggression predicts physical aggression in early marriage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 579–582. doi: 10.1037/0022-006X.57.5.579
- Nathanson, D. L. (2008). Prologue: Affect imagery consciousness. In S. S. Tomkins (Der.), *Affect imagery consciousness içinde* (ss. XI-XXVI). New York: Springer
- Neff, K. D. (2003a). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2, 85-102. DOI: 10.1080/15298860390129863
- Neff, K. D. (2003b). The development and validation of a scale to measure self-compassion. *Self and Identity*, 2(3), 223-250.
- Neff, K. D. (2008). Self-compassion: Moving beyond the pitfalls of a separate self-concept.
- Neff, K. D., Lamb, L. M. (2009). Self-compassion. *Handbook of Individual Differences in Social Behavior*, 561-573.
- Neff, K. D., & Beretvas, S. N. (2013). The role of self-compassion in romantic relationships. *Self and Identity*, 12(1), 78-98.
- Nolen-Hoeksema, S. (1991). Responses to depression and their effects on the duration of depressive episodes. *Journal of abnormal psychology*, 100(4), 569.

- O’Keefe, M. (1997). Predictors of dating violence among high school students. *Journal of Interpersonal Violence*, 12, 546–568.
- O’Leary, K. D., & Slep, A. M. S. (2003). A dyadic longitudinal model of adolescent dating aggression. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 32(3), 314–327. https://doi.org/10.1207/S15374424JCCP3203_01
- O’Leary, K. D., Smith Slep, A. M., Avery-Leaf, S., & Cascardi, M. (2008). Gender differences in dating aggression among multiethnic high school students. *The Journal of Adolescent Health : Official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 42(5), 473–479. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.09.012>.
- Orth, U., Berking, M., Burkhardt, S. (2006). Self-conscious emotions and depression: rumination explains why shame but not guilt is maladaptive. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32 (12), 1608-1619.
- Özdemir, J. (2019). *Otoriter kimlik yapısının flört şiddeti üzerine etkisi: Çukurova üniversitesi Adana örneği*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:548312)
- Özer, M. (2011). *Suçluluk-utanç, bağlanma, algılanan ebeveynlik (anne) tarzı ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) K.H.O. Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, N. (2017). *Gençler arası ilişkilerde flört şiddeti “sevgi var baskı yok”: eğitimciler için bilgilendirici broşür*. 1. Baskı. İstanbul: Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği.
- Öztürk, I. H. (2021). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin benlik saygısı ve bağlanma biçimleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:693622)
- Paat, Y. F., Markham, C. (2019). The roles of family factors and relationship dynamics on dating violence victimization and perpetration among college men and women in emerging adulthood. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(1), 81–114. <https://doi.org/10.1177/0886260516640544>

- Palabıyık, A. F. (2019). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumlarına yarattıcı dramının etkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:555968)
- Partock Peckham, J. A., Canning, J. R., Lecman, R. F. (2018). Shame is bad and guilt is good: An examination of the impaired control over drinking pathway to alcohol use and related problems. *Personality and Individual Differences*, 121, 62-66. doi:10.1016/j.paid.2017.09.023
- Piers, G. & Singer, M. B. (1972). *Shame and guilt: A psychoanalytic and a cultural study*. New York: W. W. Norton & Company.
- Plutchik, R. (1991). *The emotions*. University Press of America.
- Polat, O. (2017). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı 1: tanımlar* (2. basım). Ankara: Seçkin.
- Ramisetty-Mikler, S., Goebert D., Nishumura, S., Caetona, R. (2006). Dating violence victimization: associated drinking and sexual risk behaviors of Asian, Native Hawaiian and Caucasian high school students in Hawaii. *Journal of School Health*, 76(8), 423-429.
- Reed, L. A., Tolman, R. M., Ward, L. M. (2016). Snooping and sexting: digital media as a context for dating aggression and abuse among college students. *Violence Against Women*, 1-21. DOI: 10.1177/1077801216630143
- Renner, L. M., & Whitney, S. D. (2012). Risk factors for unidirectional and bidirectional intimate partner violence among young adults. *Child Abuse & Neglect*, 36, 40-52.
- Retzinger, S. M. (1991). Shame, anger, and conflict: Case study of emotional violence. *Journal of Family Violence*, 6, 37-59.
- Rodriguez, L. M., Young, C. M., Neighbors, C., Campbell, M. T., Lu, Q. (2015). Evaluating guilt and shame in an expressive writing alcohol intervention. *Alcohol*, 49(5), 491–498. doi:10.1016/j.alcohol.2015.05.001

- Rohleder, N., Chen, E., Wolf, J. M., & Miller, G. E. (2008). The psychobiology of trait shame in young women: Extending the Social-Self Preservation Theory. *Health Psychology, 27*, 523-532.
- Sackett, L. A., & Saunders, D. G. (1999). The impact of different forms of psychological abuse on battered women. *Violence and Victims, 14*(1), 105–117.
- Salman, Y. (2015). *Çocukluk çağı istismarı ve ebeveynlerarası şiddete tanık olmanın psikolojik sıkıntı aracılığıyla flört şiddeti üzerindeki rolü*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:443404)
- Samios, C., Raatjes, B., Ash, J., Lade, S. L., & Langdon, T. (2020). Meaning in life following intimate partner psychological aggression: The roles of self-kindness, positive reframing, and growth. *Journal of Interpersonal Violence, 35*(7-8), 1567–1586. <https://doi.org/10.1177/0886260519898437>
- Sarıhan, B., Yılmaz, O. (2018). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyetçilik özellikleri ve çocukluk çağı travma yaşantılarının flört şiddetine yönelik tutuma etkisi. Şahin C., (Der.). 20. *Uluslararası psikolojik danışma ve rehberlik kongresi tam metin kitabı* içinde. (93-102), Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Sarıhan, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin yordayıcıları olarak çocukluk çağı travma yaşantıları ve toplumsal cinsiyetçilik özellikleri*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:604388)
- Selçuk K.T., Avcı, D., Mercan, Y. (2018) Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine maruziyet: Flört şiddetine yönelik tutumların ve toplumsal cinsiyet algısının şiddete maruziyet ile ilişkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 9*(3), 302-308, <https://doi.org/10.31067/0.2018.29>
- Set, Z. (2020). Flört şiddeti: Bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 12*(4), 444-454. doi: 10.18863/pgy.674468

- Sezer, S., Ertel, R., & ERTEL, İ. (2020). Bir iktidar ve meşrulaştırma aracı olarak flört şiddeti: Muğla Kötekli mahallesi örneği. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 85-115.
- Shito, K. M. (2017). *Intimate partner violence attitudes endorsement of myths and self-esteem of quantitative study*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yale Üniversitesi, New Haven.
- Shorey, R., Cornelius, T., Bell, K. (2008). A critical review of theoretical frameworks for dating violence: comparing the dating and marital fields. *Aggression and Violent Behavior*, 13(3), 185-194.
- Silverman, J.G., Raj, A., Mucci, L.A., Hathaway, J.E.(2001). Dating violence against adolescent girls and associated substance use, unhealthy weight control, sexual risk behavior, pregnancy, and suicidality. *JAMA*, 286(5), 572-579.
- Simonelli, C. J., & Ingram, K. M. (1998). Psychological distress among men experiencing physical and emotional abuse in heterosexual dating relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 13, 667–681.
- Slootmaeckers, J. ve Migerode, L. (2018). Fighting for connection: patterns of intimate partner violence. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 17(4), 294-312. doi: 10.1080/15332691.2018.1433568
- Smith D. M., Donnelly J. (2000). Adolescent dating violence: A multi-systemic approach of enhancing awareness in educators, parents, and society. *J Prev Interv Community*, 21, 53-64.
- Sommerfeld, E., & Shechory Bitton, M. (2020). Rejection sensitivity, self-compassion, and aggressive behavior: The role of borderline features as a mediator. *Frontiers in Psychology*, 11, 1-8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00044>
- Straus, M. A. (1976). Sexual inequality, cultural norms, and wife-beating. *Victimology*, 1, 54–70
- Stuart, G. L., Moore, T. M., Gordon, K. C., Hellmuth, J. C., Ramsey, S. E., Kahler, C. W. (2006). Reasons for intimate partner violence perpetration among arrested women. *Violence Against Women*, 12(7), 609–621.

- Subaşı, N., Akın, A. (2003). Kadına yönelik şiddet: nedenleri ve sonuçları. *Toplumsal Cinsiyet Sağlık ve Kadın, Hacettepe Üniversitesi Yayınları*, Ankara, 231-249.
- Süzer, G. (2019). *Beliren yetişkinlik döneminde flört şiddetine yönelik tutum, sosyal onay ihtiyacı ve olumsuz değerlendirilme korkusunun incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:601431)
- Şakar, Z. (2019). *Üniversite öğrencilerinin özel yaşam alanları umut düzeyleri ile çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anıları, kişilik özellikleri ve algıladıkları duygusal istismar arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:581303)
- Şiddet, A. İ. (2015). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. (özet rapor) Ankara, 2009.
- Şirin, M. (2020). *Üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam ve intihar olasılığının algılanan duygusal istismar açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:627505)
- Tandler, N., & Petersen, L. (2020). Are self-compassionate partners less jealous? Exploring the mediation effects of anger rumination and willingness to forgive on the association between self-compassion and romantic jealousy. *Current Psychology*, 39, 750–760. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9797-7>
- Tangney, J.,P. Shame and guilt in interpersonal relationships. Tangney, J.P., Fischer, K.W. (Der.) *Self-conscious emotions* içinde. (114-139). The Guilford Press, New York; 1995.
- Tangney, J. P., Dearing R. L. (2002). *Shame and guilt*, New York: Guilford, New York.
- Tangney, J. P., Stuewig, J., Mashek, D. J. (2007). Moral emotions and moral behavior. *Annual Review of Psychology*, 58, 345-372.
- Tangney, J. P., Stuewig, J., & Hafez, L. (2011). Shame, guilt and remorse: implications for offender populations. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 22 (5), 706-723.

- Tekbıyık, A. (2014). İlişkisel tarama. Metin, M. (Der.) *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (99-114). Ankara: Pegem A.
- Topçu, D. (2019). *Suçluluk ve utanç eğilimi ölçeğinin güvenilirliğinin ve geçerliliğinin Türk örnekleminde incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:543191)
- Toplu, Ezgi ve Hatipoğlu Sümer, Zeynep. (2011). Flört romantik şiddetin yaygınlığı ve türleri. Paper presented at the meeting of the XI. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Selçuk, İzmir.
- Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu-Sümer, Z. (September, 2013). *Psychometric properties of the Turkish adaptation of multidimensional measure of emotional abuse (MMEA) scale*. Paper presented at the meeting of İstanbul 2013 World Congress of Psychological Counseling and Guidance. Boğaziçi University, İstanbul.
- Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu Sümer, Z., White, J. W. (2013). The relation between dating violence victimization and commitment among Turkish college women: Does the investment model matter? *International Journal of Conflict and Violence*, 7(2), 203-215.
- Toplu Demirtaş, E. (2015). *Flört ilişkisi olan üniversite öğrencileri arasında psikolojik saldırganlığa başvurma: Toplumsal, ebeveyne ilişkin ve kişisel faktörlerin etkileşimi*. (Doktora tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:399847)
- Toplu-Demirtaş, E., Murray, C., Hatipoğlu-Sümer, Z. (2018). Üniversite öğrencisi ilişkilerinde bağlanma güvensizliği ve kısıtlayıcı yutma: İlişki memnuniyetinin aracılık rolü. *Saldırganlık, Çatışma ve Barış Araştırmaları Dergisi*.
- Toplu Demirtaş, E., Hatipoğlu Sümer, Z., Murphy, C. M. (2018). Turkish version of the Multidimensional Measure of Emotional Abuse (MMEA-TR): Preliminary psychometrics in college students. *Violence and Victims*, 33(2), 275-295. doi: 10.1891/0886-6708.VV-D-1600087

- Toplu Demirtaş, E., White, J. W., Hatipoğlu Sümer, Z. (2019). Dating violence perpetration among college students: the role of power perception and power satisfaction. Manuscript in preparation.
- Toplu Demirtaş, D. Fincham (2020). I Don't Have Power, and I Want More: Psychological, Physical, and Sexual Dating Violence Perpetration Among College Students. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-30. doi:10.1177/0886260520951319
- Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu-Sümer, Z. (2021). Aggression begets aggression: Psychological dating aggression perpetration in young adults from the perspective of intergenerational transmission of violence. *Current Psychology*, 1-13.
- Toplu-Demirtaş, E., Aracı-İyiyaydın, A. (2022). Etrafta dolaşan şey ortaya çıkıyor: Türk ergenler arasında fiziksel olarak gençlerle flört eden şiddet suçu döngüsü. *Çocuk ve ergen gelişimi için yeni yönler*, 2021(178), 95-113.
- Toplu-Demirtaş, E., Fincham, F. D. (2022). Gücüm yok ve daha fazlasını istiyorum: Üniversite öğrencileri arasında psikolojik, fiziksel ve cinsel flört şiddeti suçu. *Kişilerarası şiddet dergisi*, 37(13-14), NP11490-NP11519.
- Toplu Demirtaş, E. Hatipoğlu Sümer, Z. (2022). Psikolojik, Fiziksel ve Cinsel Flört Şiddetini Ölçmek: Beliren Yetişkinlerin Flört Şiddeti Yaşantıları . *Humanistic Perspective* , 4 (2) , 408-432 . DOI: 10.47793/hp.1079451
- Toplu-Demirtaş, E., Öztemür, G., Fincham, F. D. (2022). Flört şiddeti algıları: Değerlendirme ve öncüller. *Kişilerarası şiddet dergisi*, 37(1-2), NP48-NP75.
- Tracy, J. L., Robins, R. W. (2004). Putting the self into self-conscious emotions: A theoretical model. *Psychological Inquiry*, 15 (2), 103-125.
- Türegün, C. A. (2017). *Yetişkinlerde cinsel doyum ile suçluluk ve utanç arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:460422)
- Uysal Venema, T. (2018). *Flört şiddetinin çocukluk çağı yaşantılarıyla ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:529265)
- Ünüvar, M. C. (2022). *Genç yetişkinlerin flört şiddetinde cinsel mitler, özgüven ve yaşam doyumunun yordayıcı rolü*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:708101)

- Üstünel, A. Ö. (2020). Eşit, güvenli, özgür ilişki: üniversite öğrencilerine yönelik bir flört şiddeti önleme programının etki değerlendirmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 19-38. DOI: 10.31828/tpy1301996120191008m000016
- Van Ouytsel J., Ponnet K., Walrave M., d’Haenens L. (2017). Adolescent sexting from a social learning perspective. *Telematics and Informatics*, 34, 287-298.
- Venema, T. U. (2018). *Flört şiddetinin çocukluk çağı yaşantılarıyla ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:529265)
- Yarnell, L. M., & Neff, K. D. (2013). Self-compassion, interpersonal conflict resolutions, and well-being. *Self and Identity*, 12(2), 146–159. <https://doi.org/10.1080/15298868.2011.649545>
- Yarnell, L. M., Stafford, R. E., Neff, K. D., Reilly, E. D., Knox, M. C., Mullarkey, M. (2015). Meta-analysis of gender differences in self-compassion. *Self and Identity*, 14(5), 499-520. DOI: 10.1080/15298868.2015.1029966
- Yenici, A. (2021). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinde flört şiddeti tutum ve davranışlarının duygu düzenleme güçlüğü, gözlerden zihin okuma ve empati becerileriyle ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:672458)
- Yıldırım, S. (2016). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet tutumlarının flört şiddetine yönelik tutumlarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:420135)
- Yolcu, D. (2019). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddeti: Benlik saygısı, algılanan ilişki özyeterliği ve bağlanma biçimlerinin rolü*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:585617)
- Young, C. M., Neighbors, C., DiBello, A. M., Traylor, Z. K., Tomkins, M. (2016). Shame and guilt-proneness as mediators of associations between general causality orientations and depressive symptoms. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 35(5), 357–370. doi:10.1521/jscp.2016.35.5.357

- Yörük Tepe, F. (2021). *Üniversite öğrencilerinin aşka ve flört şiddetine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:688026)
- Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no:350200)
- Zimmer, & Scott (2017). Dating violence and victimization. Salem Press Encyclopedia.
- Wareham, J., Boots, D. P. ve Chavez, J. M. (2009). Social learning theory and intimate violence among men participating in a family violence intervention program. *Journal of Crime & Justice*, 32(1), 93-124. doi: 10.1080/0735648X.2009.9721263
- Waters, E., Posada, G., Crowell, J. and Lay, K.L. (1993). Is attachment theory ready to contribute to our understanding of disruptive behavior problems? *Development and Psychopathology*, 5(1-2), 215-224.
- Weaver, T. L., & Clum, G. A. (1995). Psychological distress associated with interpersonal violence: a meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 15, 115–140. doi:10.1016/0272-7358(95)00004-9.
- WHO/LSHTM. Preventing intimate partner and sexual violence against women: taking action and generating evidence. Geneva/London, *World Health Organization/ London School of Hygiene and Tropical Medicine*, 2010.
- Williamson, J.R. (2019). Self-Compassion differences in those who have experienced sexual assault and non-sexual assault trauma. *Gender and Women's Studies*. 2(3), 1-12.
- Wolfe D.A., Scott K., Wekerle C., Pittmann A. (2001) Child maltreatment: risk of adjustment problems and dating violence in adolescence. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 40(28), 2-9.

World Health Organization. Youth Violence. WHO (2016).
doi:10.4135/9781412963923.n510

World Health Organization (WHO), United Nations Population Fund (UNFPA),
United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Clinical
management of rape and intimate partner violence survivors: developing
protocols for use in humanitarian settings. Geneva: WHO; 2019. Licence:
CC BY-NC-SA 3.0 IGO. ISBN 978-92-4-000141-1

EKLER

EK-1

ÖZ DUYARLIK (ÖZ ŞEFKAT) ÖLÇEĞİ

Yanıtlamadan önce her bir ifadeyi dikkatle okuyunuz. Her bir maddenin sağında takip eden ölçeği kullanarak, belirtilen durumda ne kadar sıklıkla hareket ettiğinizi belirtiniz.

	1= Hiçbir zaman	2= Nadiren	3= Genellik le	4= Sık sık	5= Her zaman
1.Bir yetersizlik hissettiğimde, kendime bu yetersizlik duygusunun insanların birçoğu tarafından paylaşıldığını hatırlatmaya çalışırım.					
2.Kişiliğimin beğenmediğim yönlerine ilişkin anlayışlı ve sabırlı olmaya çalışırım.					
3.Bir şey beni üzdüğünde, duygularıma kapılıp giderim.					

EK-2

Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği (ÇBDİÖ)

Aşağıda, partnerinizle ilişkinizdeki son altı ayı düşünerek yanıtlamanız istenen maddeler verilmiştir. Şu anda bir partneriniz yoksa bu maddeleri bir önceki ilişkinizi düşünerek yanıtlayabilirsiniz. Her bir madde için iki yanıt vermeniz gerekmektedir. “Siz” yazan satırda, belirtilen davranışı sizin ne sıklıkta yaptığınızı gösteren rakamı daire içine alarak işaretleyiniz. “Partneriniz” yazan satırda ise belirtilen davranışı, partnerinizin ne sıklıkta yaptığını gösteren rakamı daire içine alarak işaretleyiniz. Eğer siz ya da partneriniz bu davranışlardan birini son altı ay içinde göstermediyseniz ama daha önceden yaptıysanız 7’yi işaretleyiniz.

- (1) Bir kere (4) 6-10 kere (7) Son altı ayda olmadı ama daha önce oldu
(2) İki kere (5) 11-20 kere (0) Hiçbir zaman olmadı
(3) 3-5 kere (6) 20 kereden fazla

	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 + kere	Son 6 ayda olmadı	Hiç olmadı
1.Partnerime şüpheli bir tavırla nerede veya kimlerle birlikte olduğunu sordum.	1	2	3	4	5	6	7	0
2.Partnerim bana şüpheli bir tavırla nerede veya kimlerle birlikte olduğumu sordu.								
3.Partnerimin kişisel eşyalarını gizlice karıştırdım.								
4.Partnerim kişisel eşyalarımı gizlice karıştırdı.								
5.Partnerimin bazı arkadaşları veya aile üyeleriyle görüşmesini engellemeye çalıştım.								

EK-3

SÜREKLİ SUÇLULUK VE UTANÇ ÖLÇEĞİ (SUSÖ)

Aşağıda geçen ay süresince kendinizle ilgili duygularınızı ölçmeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerden süreç içindeki duygularınızı hangi seviyede ifade ettiğini her cümle için 5’li derecelendirme ölçeğini kullanarak belirtiniz.

1-----2-----3-----4-----5

Bu şekilde
hissetmedim.

Bu şekilde
hissettiğim oldu.

Bunu çok güçlü
bir şekilde hissettim.

1. _____ Kendimi iyi hissettim.

2. _____ Yerin dibine girip, yok olmak istedim.

3. _____ Vicdan azabı ve pişmanlık hissettim

EK-4

Katılımcı Bilgi Formu

Bu kısımda sizinle ilgili genel bilgiler sorulmaktadır. Lütfen her bir maddeyi okuyup durumunuzu en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz ya da boşlukları doldurunuz.

1. Cinsiyetiniz?

- ☐ Kadın
☐ Erkek

2. Yaşınız?

3. Sınıfınız?

- ☐ Hazırlık ☐ 1. Sınıf ☐ 2. Sınıf ☐ 3. Sınıf ☐ 4. Sınıf ☐ Y. Lisans

4. Şu anki flört ilişkiniz ne kadar zamandır devam ediyor? (Lütfen ay olarak belirtiniz) Ay

5. Aşağıdakilerden hangisi şu anki flört ilişkinizi en iyi tanımlar?

- ☐ Bilmiyorum/Kararsızım
☐ Geçici/Öylesine
☐ Düzenli/Ciddi

6. Şu anki flört ilişkiniz ile birlikte yaşıyor musunuz?

- ☐ Evet
☐ Hayır

7. Şu anki flört ilişkinizden ebeveynlerinizin haberi var mı?

- ☐ Sadece annemin var.
☐ Sadece babamın var.
☐ Her ikisinin de var.
☐ Her ikisinin de yok.

8. Partnerinizle görüşme şekliniz aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ Yüz yüze.
☐ Online görüntülü görüşme.
☐ Telefon görüşmesi.

9. Aşağıdakilerden hangisi şu anki flört ilişkinizde yüz yüze görüşme sıklığınızı en iyi tanımlar?

- ☐ Ayda bir defadan az
☐ Ayda bir defa

- ☐ İki haftada bir
- ☐ Her hafta
- ☐ Haftada birkaç kez
- ☐ Her gün
- ☐ Gün içinde birden çok

10. Aşağıdakilerden hangisi şu anki flört ilişkinizin geleceğini en iyi tanımlar?

- ☐ Evleneceğiz.
- ☐ Evlenmeden, böyle, birlikte devam edeceğiz.
- ☐ Bitecek, ben ayrılmak istiyorum/ayrılacağım.
- ☐ Bitecek, partnerim ayrılmak istiyor/ayrılacak.
- ☐ Geleceğimiz hakkında bir fikrim yok/bilmiyorum.

11. Şu anki ilişkinizde hiç fiziksel şiddete (vurma, eşya fırlatma, itme, tekmeleme vs.) uğradınız mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

12. Aşağıdakilerden hangisi geçmiş flört ilişkinizin/ilişkilerinizin durumunu en iyi tanımlar?

- ☐ Daha önce hiç ilişkim olmamıştı, bu ilk ilişkim.
- ☐ Daha önce başka bir ilişkim olmuştu.
- ☐ Daha önce birden fazla ilişkim olmuştu.

EK-5

Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/11/2020-118957

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 04/11/2020
TOPLANTI SAYISI : 18
KARAR SAYISI : 220

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesi **Doç. Dr. Tuğba SARI**'nın danışmanlığını, **Özge ÇIPLAK**'ın araştırmacılığını üstlendiği, *"Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkide Psikolojik Saldırganlığa Uğrama ve Başvurma Durumlarının Öz Şefkat, Suçluluk ve Utanç Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"* konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Osman ERAVŞAR
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR

Üye
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Üye
Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER

Üye
Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ

Üye
Prof. Dr.
Abdullah KARAÇAĞ

Üye
Prof. Dr.
Eyyup YARAŞ

EK-6
BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

22.08.2022

Özge Çıplak

EK-7

İntihal Raporu

15.08.2022 12:24

Turnitin

Turnitin Orjinallik Raporu	
İşleme kondu: 15-Ağu-2022 12:15 +03 NUMARA: 1882719658 Kelime Sayısı: 25720 Gönderildi: 1	
Benzerlik Endeksi %16	Kaynağa göre Benzerlik İnternet Sources: %16 Yayımlar: %3 Öğrenci Ödevleri: N/A
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE PSİKOLOJİK SALDIRGANLIĞA UĞRAMA VE BAŞVURMALARININ ÖZ ŞEFKAT, SUÇLULUK VE UTANÇ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ Özge Çıplak tarafından	
1% match (24-Şub-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/625516/vokAcikBilim_10275545.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
1% match (17-Nis-2020 tarihli internet) http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/4540/10214932.pdf?se=	
1% match (21-Kas-2017 tarihli internet) http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12618907/index.pdf	
< 1% match (07-Haz-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/105691/vokAcikBilim_10313431.pdf?sequence=-1	
< 1% match (27-May-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/128913/vokAcikBilim_10209052.pdf	
< 1% match (16-Haz-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/631780/vokAcikBilim_10323878.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (28-Tem-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/handle/20.500.12812/108571?show=full	
< 1% match (24-Şub-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/596158/vokAcikBilim_10265924.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (09-Şub-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/223376/vokAcikBilim_10218342.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (13-Oca-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/653811/vokAcikBilim_10153623.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (13-Oca-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/56574/vokAcikBilim_10140998.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (09-Şub-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/218694/vokAcikBilim_10286365.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (15-Haz-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/296865/vokAcikBilim_10148731.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (06-Mar-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/71408/vokAcikBilim_10305632.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (17-Şub-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/582483/vokAcikBilim_10082996.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (25-Şub-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/635160/vokAcikBilim_10226305.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (09-May-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/83938/vokAcikBilim_10259381.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (25-Şub-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/90271/vokAcikBilim_10142097.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (29-Nis-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/593985/vokAcikBilim_10106706.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (13-Nis-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/101447/vokAcikBilim_10326783.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (09-Haz-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/294479/vokAcikBilim_10295990.pdf?sequence=-1	
< 1% match (13-Haz-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/100729/vokAcikBilim_10005910.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (13-Oca-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/596251/vokAcikBilim_10203640.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	
< 1% match (12-May-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/440204/vokAcikBilim_10223422.pdf?sequence=-1	
< 1% match (14-Haz-2022 tarihli internet) https://acikbilim.vok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/263376/vokAcikBilim_10330696.pdf?isAllowed=v&sequence=-1	

https://www.turnitin.com/newreport_printview.asp?eq=1&eb=1&esm=5&oid=1882719658&sid=0&n=0&m=2&svr=55&r=92.5329309747529&lang... 1/25

EK-8
ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Ad / Soyad: Özge Çıplak

Doğum Tarihi:

Eğitim Durumu:

Lise: Tire Melahat Aksoy Anadolu Öğretmen Lisesi

Üniversite: Pamukkale Üniversitesi/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Yüksek Lisans: Akdeniz Üniversitesi/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Yabancı Dil : İngilizce

İletişim: